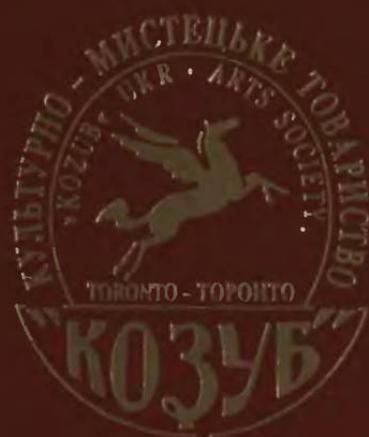

35

РОКІВ

ПРАЦІ

КУЛЬТУРНО – МИСТЕЦЬКОГО
ТОВАРИСТВА

„КОЗУБ“

UKRAINIAN ART SOCIETY

“KOZUB”

300 ВЕЧОРІВ "КОЗУБА"

АЛЬМАНАХ

**До 35-ліття діяльності
культурно-мистецького товариства "Козуб"**

ХРОНІКА - СТАТТІ - СПОМИНИ - ФОТОГРАФІІ

**Матеріали зібрав,
упорядкував і зредагував
Михайло Гава**

Видання культурно-мистецького товариства "Козуб"

Торонто, 1991

**Мовний редактор
мгр. Іван Манастирський**

**Літературний і технічний редактор
Раїса Галешко**

**Художнє оформлення обгортки
Андрій Бабич**

UKRAINIAN ART SOCIETY

" K O Z U B "

in Canada

ALMANAC

**COMMEMORATING THE THIRTY-FIFTH ANNIVERSARY
OF CULTURAL WORK**

1955-1990

DOCUMENTS - MEMORIES - CHRONOLOGY - PHOTOS

**COMPLITED AND EDITED
by
MYCHAJLO GAWA**

TORONTO, 1991

ДІЮЧИЙ СКЛАД УПРАВИ

Черняк Іраїда почесна голова

Члени Управи на 1990-91 рік:

Бабич Андрій - голова,
Родак Валентина - заступник голови,
Гава Михайло - секретар,
Кузан Оксана, - касир,
Горгота Мар'ян - член.

Контрольна комісія:

Наумчук Марія, Ґамула Петро,
Стрижовець Богдан.

Редакційний комітет:

Іраїда ЧЕРНЯК
Валентина РОДАК
Оксана КУЗАН
Раїса САДОВА
Ірина ДОЛЬНИЦЬКА
Петро ҐАМУЛА
Андрій БАБИЧ

Видання культурно-мистецького товариства "Козуб"

Торонто, Онтаріо, Канада
1991

Усі права застережені

Editor - Mychajlo GAWA

Literary editors - Ivan MANASTYRSKYJ & Raissa GALECHKO

MEMBERS OF THE EDITORAL BOARD:

**Iraida CHERNIAK
Walentina RODAK
Oksana KUZAN
Raisa SADOWA
Iryna DOLNYTSKA
Petro GAMULA
Andrij BABYTCH**

Cover design by Andrij BABYTCH

Зміст книжки

Розділи за сторінками:

Слово від упорядника матеріалів /М.Гава/.....	
Вступне слово /Р.Василенко/.....	
З історії заснування "Козуба" /М.Гава/.....	
Спогад про діяльність "Козуба" /І.Боднарчук/.....	
Статут Товариства /українською і англійською мовою/..	
Список колишніх і теперішніх членів	
Члени "Козуба" активні у культурно-громадській праці	
Хронологія вечорів	
Виступи членів у різних за тематикою вечорах	
Дописи про вечори, друковані в часописах і журналах .	
Спомини про членів, що відійшли у вічність	
Фоторозповідь про діяльність членів "Козуба"	
Післяслово голови "Козуба" /А.Бабиц/	
Деякі думки про альманах /Р.Галешко/	
Список жертводавців на видання книжки	
Резюме /англійською мовою/	

-----oOoo-----

- □ -

СЛОВО ВІД УПОРЯДНИКА МАТЕРІЯЛІВ

Думки про упорядкування козубівських архівних матеріалів і видання їх окремою книжкою з'явилися ще в 1985 році, напередодні 30-річчя створення культурно-мистецького товариства "Козуб". Головною спонукою було те, що ентузіясти "Козуба", які багато сил і творчого вміння вклали в розвиток товариства і поширення рідної культури серед українців Торонта, прагнули систематизувати пророблену працю і в друкованому вигляді передати свій досвід наступним поколінням, які продовжуватимуть і розвиватимуть започатковану нами справу.

Другою причиною було бажання вшанувати пам'ять членів товариства, які відійшли у вічність, залишивши серед української громади Торонта вдячну пам'ять про свою самовіддану працю на культурній ниві.

Практичне реалізування задуму і опрацювання архівних матеріалів доручено мені, як секретареві "Козуба", певно з огляду на те, що я двадцять років безперервно працював у товаристві, обирався у члени управи і мав безпосереднє відношення до організації вечорів, доповідей, публіки, тобто мав спідкування з людьми, а також упорядковував архіви.

Не стану говорити про те, яка це нелегка праця - розібрати гори архівних паперів, накопичених за тридцять п'ять років, вибрати з них найсуттєвіше, передрукувати (при цьому максимально зберегти мову авторів), укомплектувати макет майбутньої книжки.

Глибоко завдячую членам "Козуба" Іраїді Черняк, Валентині Родак,

Мар'яну Горготі, Іванові Дубилку, Андрієві Бабичу, Іванові Бондарчукові, Ростиславові Василенку за їхню сумлінну співпрацю, поради і доповнення до підготовлених мною матеріалів. Мовне редагування виконав мгр. Іван Манастирський, за що йому належить особлива подяка.

Остаточному літературному і технічному редагуванню та друкуванню книжки на комп'ютері завдячуємо журналістці з Києва Раїсі Галешко.

Тепер, читачу, ти тримаєш в руках цю скромну книжку, на обгортці якої золотим друком викарбувана козубівська емблема. Ця емблема багато років друкувалася на наших афішах, летючках, листівках, листах... Для кожного козубівця - це і символ його добровільного, безкорисливого служіння рідній культурі, і надія, що "наша пісня, наша слава не вмере, не загине" на чужині, що нашу естафету підхоплять молодші покоління і з честю пронесуть її, як ми несемо ось уже 35 років!

Хай видання збірника "300 ВЕЧОРІВ "КОЗУБА" стане нашим вкладом у святкування сторіччя поселення українців у Канаді.

Михайло Гава.

- □ -

ВСТУПНЕ СЛОВО

Не знаю чому редакція цього збірника звернулася саме до мене написати кілька вступних слів - адже є більш достойні члени цього товариства, які стояли біля початків його заснування. Переїхавши з Австралії до Торонто, я вже застав мистецьке стоварищення "Козуб", і його учасники справили на мене великий вплив. Навіть тодішній ентузіаст "Козубу", редактор "Нових Днів" П. К. Волиняк зауважив: "У нашому 'Козубі' ви побачите найкращих у світі жінок". Слід сказати, що в "Козубі" я пізнав не лише найкращих жінок, а й найкращих чоловіків, до самозабуття відданих українській культурі і її збереженню на чужині, в "Козубі" я також пізнав одні з найкращих хвилин мого творчого життя. Можливо, з огляду на це я й взявся за перо.

"Козуб" виник у 1955 році, за два роки перед моїм приїздом до Торонто. За свої 35 років існування він змінив кілька назв. Спочатку це був літературно - мистецький клуб "Козуб", потім, в сімдесятих роках, - мистецьке стоварищення "Козуб". Але при будь-якій назві товариство не змінювало свого призначення - нести культуру в маси, розвивати і поширювати рідне мистецтво. В ньому виступали поети і письменники, артисти і музики, науковці і критики. Доповіді, дискусії, мистецькі вечори, відзначення, концерти - все це щоп'ятниці вабило козубівських відвідувачів і мало в Торонто свою популярність. Козубівські вечори були і є тим ешван-зіллям, що приносять для українців-емігрантів відраду для їх спраглих душ. Вечори відвідують люди всіх прошарків суспільства, різної освіти чи релігійної приналежності.

"Козуб" - це справді той козуб-козубець, в який дівчата й молодичі колись у лісі збирали опеньки, суніці, полуніці і всякі кислиці. Тільки в Торонто в той кошик-козуб збирались різні мистецькі дари.

Роки ішли, в товариство одні члени прибували, інші вибували - хто в інші міста, в інші країни, а хто і в потойбічні світи. А "Козуб" тримався, набував досвіду й популярності. Вечори жвавішали, доповідачі - поети, мистці всіх напрямків зустрічались із зацікавленою вимогливою публікою. Початкові співаки і письменники виростали в солідних майстрів, аматори - в акторів, музики - в концертмейстерів. Приходили нові адепти і пробували свої сили в "Козубі". А люди наші, як відомо, не можуть обійтись без свого культурно-мистецького життя. Пригадаймо: відразу по війні в Ангбурзі в січні 1946 року відбувся з'їзд Мистецько-Українського Руху (МУР), в якому взяли участь письменники, поети і літературні критики. А в квітні того ж року українські музики скликали установчі збори в Карлсфельді і створили ОУМ. І в одній, і в другій організаціях були великі люди нашої культури. Згадати лише кількох: Тодось Осьмачка, Людмила Коваленко, Микола Шлемкенич, Юрій Шевельов, а з музик - Нестор Городовенко, Богдан Пюрко, Василь Витвицький, Роман Савицький та багато інших - всіх не перелічити.

Пізніше, коли люди роз'їхались по світах-океанах, то в кожній країні свого поселення стали об'єднуватися за своїми мистецькими інтересами. В Торонто утворився "Козуб". Ось журнал "Нові Дні" за липень-серпень 1958 року. Читаємо: "У літературно - мистецькому клубі 'Козуб'. З цікавіших вечорів 'Козуба' за минулий місяць треба відзначити вечір пам'яті Леоніда Мосендза, на якому було прочитано цілу низку цікавих листів покійного письменника... Другим цікавим вечором 'Козуба' було обговорення нового роману Багряного 'Маруся Богуславка'.

З обговорення видно, що роман стоїть сьогодні у центрі уваги всієї читаючої еміграції.

Гай-гай! Здається, минули ліпші часи, коли наші люди цікавилися літературою, театром, гарною музикою, дискусіями. Багато членів і організаторів "Козубу" не дожили, щоб святкувати з нами 35-ліття заснованого ними товариства, а також бути свідками великих революційних подій, які ведуть до визволення України і які сьогодні дають нові теми і напрями в діяльності "Козуба". Можливо, завдяки тим змінам ця ювілейна книга і знайде дорогу в Україну і розкаже тим, кого це зацікавить, як ми тут жили творчо і духовно.

А люди вже тепер цікавляться. Ось наприклад, у Львові вивішена афіша, яка сповіщає, що Міністерство культури УРСР і Львівський Державний Театр Опери та Балету влаштовують в неділю, 29 липня 1990 року, концерт до 100-річчя від дня народження Михайла Голинського (1890-1973). Участь беруть солісти, хор, симфонічна оркестра театру.

Михайло Голинський був активним членом "Козубу". До речі, в цьому концерті співав наш відомий бас-баритон Йосип Гошуляк (див. "Нові Дні", грудень, 1990, ст. 16). Успіх торонтонця Гошуляка у Львові був надзвичайний. Нашою творчою працею ТУТ цікавляться ТАМ, і це явище позитивне, бо ж Україна - одна.

В цій книзі читач знайде матеріал про заснування "Козуба", список членства, хронологію вечорів, відгомін у пресі, спомини і згадки про померлих членів. Життя іде вперед, "Козуб" існує і діє. Хочеться згадати слова покійного козубівця, поета Бориса Олександрова: "Зумій життя новим налити змістом, і пережити буряні роки".

Перелистай, читачу, цей збірник і ти матимеш уяву, як ми жили і творили, як зберігали і розвивали наші культурні надбання протягом 35-років.

Ростислав Василенко.

З ІСТОРІЇ ЗАСНУВАННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ТОВАРИСТВА "КОЗУБ"

Друга світова війна, окупація України німцями, їхній панічний відступ, та повернення на Україну більшовиків - все це приневолило багатьох з нас залишити рідну землю та шукати пристановища на чужині.

Поїздами, підводами, велосипедами, саморобними візками, а також пішки втікали тисячі людей у невідоме, на пошуки кращої долі і волі.

Між утікачами було багато діячів української культури й мистецтва. Вони несли з собою на чужину свої нездійсненні на рідних землях мрії, не зіграні ролі, не написані картини, не надруковані книжки...

Опинившись після війни у таборах переміщених осіб, або, як їх популярно звали, таборах "ДП", вони навіть в тих умовах розвивали бурхливу культурну діяльність, яку вперше за довгі роки не забороняли й не обмежували окупанти рідної землі.

Але невідрадні життєві обставини, партійні міжусобиці, постійна непевність у завтрашньому дні, страх перед насильною репатріацією на "родіну", не були пригожим ґрунтом для вияву ініціативи й розквіту творчої праці.

Починаючи від 1948 року, деякі творчі одиниці продовжували свої студії в голандських, італійських, німецьких, французьких, еспанських і австрійських університетах, а від 1948 року більшість вже їхали на сталі поселення у заморські землі, у чужі країни.

На початку 50-х років багато українців поселялося в Канаді, переважно у більших містах на заході, а також у провінції Онтаріо, зокрема в місті Торонто.

Бажання оселитися в Торонто було зумовлене не тільки кліматом, який нагадував Україну, а також можливостями знайти відповідну працю та організованим життям українських церковних громад. При цих церквах були залі, в яких можна було розвивати творче життя. В той час в Торонто існували також нецерковні організації, як УНО і Народний Дім.

Та новоприбула творча інтелігенція звикла до дещо інших форм, стилю й рівня організованого життя, тому зразу почала творити свої власні організації. Однією з них став Український літературно - мистецький клуб, який створено в 1955 році під головуванням відомого ще в Україні актора Григорія Манька-Ярошевича.

Різні політичні погляди і нетолерантне ставлення до інакше думаючих членів створили у клубі ситуацію, яка спричинила створення паралельної організації - товариства "Козуб". Організація спочатку називалася "стоваришенням", а назва походить від українського слова козуб, тобто, кошик чи корзина, з якої сиплються всякі дари й гостинці. Офіційна дата створення товариства "Козуб" - 7 грудня 1956 року.

Основною метою "Козуба" було розгорнути працю в ділянках культурно - мистецьких, не зв'язуючи себе з жодними політичними чи конфесійними організаціями, ані жодними ідеологічно-партійними вимогами.

Щоб оминути всілякі партійні втручання і щоб творчу енергію спрямувати виключно в культурні ділянки, спочатку винаймали залі в англійській організації "ІМКА", на вулиці Дандес, а потім в центрі міста на вулиці Мекгіл.

Як правило, всі вечори відбувалися у п'ятницю, о 8-й годині вечора і тривали до 10-ї, а часто майже до півночі.

У програмі були дискусії, огляди новин з культурного життя, а головне - обговорювалися ідеї творчої праці. Виступ доповідача як правило тривав понад годину, потім були доповнення,

запити, зав'язувалася дискусія. Такі вечори особливо приємні були ще й тому, що давали нагоду поспілкуватися з приятелями та знайомими, з якими за щоденними клопатами нелегко було зустрітися. Щоб уникнути "офіційности", влаштовували перекуску з солодким, чаєм, молоком, кавою.

Найголовніше для членів було культивувати пошану людини до людини й толерантне ставлення до тих, хто висловлює відмінні погляди.

Цікава й посилена культурна праця, без політичних чи групових впливів, притягувала все більше й більше відвідувачів. Вирішено було продовжувати працю в українських приміщеннях. Першим таким приміщенням став давній український піонерський центр "Народний Дім" на вулиці Ліппінкот. Пізніше "Козуб" збирався в залі УНО на вулиці Едвін, в Інституті св. Володимира на вул. Спадайна, вкінці - в Українській Мистецькій Фундації на вулиці Блур та в залі Української Православної Громади на вулиці Бетурст.

На свої імпрези "Козуб" ніколи не вимагав сталої оплати, відвідувачі платили добровільні датки. Хто давав долара, хто пів, а були шанувальники, які платили значно більші суми, усвідомлюючи, що вони тим самим допомагають розвиткові культурного товариства. Адже за винаймані залі треба було платити, не кажучи вже про інші видатки. Правда, одна лиш Управа громади св. Володимира числила за залю мінімальну оплату, а часто, коли вечір не приносив прибутку, відмовлялася брати гроші.

Таке вирозуміння Управи громади й закорінило "Козуб" на вулиці 404 Бетурст, і напевно чи ми могли б знайти краще місце для роботи Товариства.

Пророблена за тридцять п'ять років праця дуже відмінна змістом і має окреме місце у хроніці дописів у цьому ювілейному збірнику "Козуба". Звичайно, в цьому збірнику неможливо відобразити всі події, які відбулися за три з половиною десятиліття. Та ми й не ставили це на меті. Збірник відображає

лише найяскравіші сторінки діяльності "Козуба", найбільш відданих йому людей, талановитих українців, які зберігали і розвивали українську культуру на чужині, гідно представляли нашу національну спадщину серед багатонаціонального населення Канади.

За тридцять п'ять років відбулося більше трьохсот вечорів, з яких десятки заслуговують бодай на коротку згадку.

Дуже вдалим були авторські вечори еміграційних письменників: Михайла Ситника, Івана Багряного, Людмили Коваленко, Володимира Скорупського, Уласа Самчука, Докії Гуменної, Семена Ковбеля, Віталія Бендера.

Шанувальників музики і співу завжди збирали вечори Антоніни Піддубної, Ганни Шерей, Антоніни Ярошевич, Іраїди і Петра Черняків, Ніни Миколенко-Теліжин, Раїси Садової.

Запам'ятовувалися літературознавчі вечори Григорія Костюка, Юрія Шереха, Миколи Шлемкевича, Юрія Дивнича, Юрія Стефаніка.

Треба згадати й успішні вечори для вшанування пам'яті Юрія Клена, Леоніда Мосендза, Тодося Осьмачки, Михайла Гайворонського, Василя Пачовського, Павла Степа, Максима Рильського, Миколи Куліша, Олександра Довженка, Володимира Сосюра, Олександра Кошиця, Юрія Нарбута, Петра Волянника, Михайла Голинського.

Окремо треба згадати виступи на вечорах "Козуба" поетів з України: Віталія Коротича, Олеса Доріченка, Івана Драча, Ростислава Братуня, Григорія Плоткіна, Дмитра Павличка.

Найцікавішими, з багатогранною тематикою були вечори за час головування оперового співака Михайла Голинського. За довгі роки його невтомної праці ім'я "Козуб" стало ще більш відомим, а організовані ним вечори популярними, перш за все виступами заслужених діячів української культури, як д-р Павло Маценко, проф. Валеріян Ревуцький, д-р Михайло Марунчак, актор Йосип Гіряк, д-р Юрій Герич, інж. Андрій

Палій, проф. Василь Чапленко, проф. Яр Славутич та ряд інших.

У 1972-1974 роках "Козуб" сповільнив свою діяльність, була навіть загроза ліквідації товариства. Та завдяки таким членам, як Голинський Михайло, Босий Сергій, Бабич Андрій, Головка Юрій, Ворскло Віра, Дубилко Іван, Олешкевич Казимир, Шведченко Григорій, Пишкало Іван, Савицький Корнило, Черняк Іраїда, Черняк Петро, Магденко Петро, Горішний Іван, Горгота Мар'ян, Василенко Віра, Василенко Ростислав, Доляницька Ірина, Романик Ірина, Садова Раїса, Гава Михайло, Ткаченко Тетяна - "Козуб" активізувався і запрацював з новою силою. Було вироблено новий статут з чітко окресленими правами й обов'язками членів.

В 1975 року на річних зборах реорганізованого "Козуба" обрано нову управу, яку очолила Іраїда Черняк. На зборах зроблено наголос на необхідності поповнення членства новими і молодими силами.

В статуті введено новий параграф, де сказано, що членом "Козуба" може стати кожна українська людина, активна в культурних ділянках і зацікавлена культурно-мистецькою працею.

Для активізації молоді у культурно-громадській праці, зокрема для виступів на літературних вечорах, організовано молодь для художнього читання, де виступали: Булат Олена, Бойчук Леся, Матковська Катерина, Матковська Галя, Ліщина Віктор, Гурко Роман, Колесник Максим, Роговська Лариса, Роговський Ігор, Хабурський Олег, Цибенко Люба.

Як і кожна громадська організація в діаспорі, культурно-мистецьке товариство "Козуб" також мав і має турботи збереження українських культурних надбань і поширення їх між своїми і чужинцями.

У цьому напрямку члени "Козуба" проявили ініціативу, щоб зацікавити молодь сценічними постановками. Так, у 1979 році утворилася незалежна драматична група - молодіжний театр "Муза".

Діяльність "Козуба" приносять не тільки моральне задоволення його членам і духовне збагачення життя української громади Торонта, а й стверджує, що й на чужині, вдалині від рідної землі може існувати українська духовність і культура, що є творчі особистості, які підтримують і розвивають її.

Михайло Гава.

- □ -

ДЕЩО ІЗ СПОГАДІВ ПРО МОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ У "КОЗУБІ"

Коли я переселився з Віндзору до Торонта, якось біля віконця Кредитової Спілки "Союз" випадково зустрівся з редактором Петром Волиняком і Володимиром Шелестом. Розговорилися про культурне життя в Торонті. Я запитав про Літературний клуб, бо думав вступити до нього. На той час я вже друкувався в газетах "Український Голос", "Новий Шлях", в журналі "Нові Дні", видав збірку оповідань "На перехресних шляхах" і працював над оповіданнями для дітей "Кладка". Петро Волиняк, який сам належав до Літературного клубу, якось непевно відповів, що там якісь незгоди і атмосфера для творчості не зовсім сприятлива. Мої співбесідники запропонували мені стати членом товариства "Козуб". І хоч я досі про "Козуб" не чув, бо це була організація досить молода, але повірив авторитетам і, як кажуть, залишився в обіймах "Козуба".

Спочатку мені запам'яталися такі члени: Петро Волиняк, Павло Степ, Борис Олександрів, Петро Магденко, Мирон Левицький, Роман Маланчук. Це вже рівночасно була управа, а головування чергувалось сльиве

кожного місяця. Головою тоді був Петро Волиняк, а секретарем Володимир Шелест. Це чергування продовжилось до початку обрання головою Михайла Голинського.

У 1962 році обрано нову управу. Головою запропонували бути мені, Ніна Мудрик-Мриц стала секретарем, Іван Пишкало - скарбником. Через рік Ніна Мудрик-Мриц зрезигнувала з обов'язків секретаря і ми з Іваном Пишкалом удвох тягнули козубівський віз до кінця мого головування.

Це був найпродуктивніший період мого життя, бо я водночас працював секретарем Централі СУС, головою Ради Української Школи (РУШ) на Східну Канаду, учителем школи ім. Юрія Липи, кореспондентом "Українського Голосу" (вів дитячу і літературну сторінки), редагував журнал "Сумківець", а влітку був зайнятий на курсах українознавства на оселі "Київ". Та й працював над виданням своїх оповідань і дитячих п'єс. Знайомі навіть вітались зі мною словами: "Як там "Козуб"? Щоп'ятниці поспішав у залю, де відбувались наші засідання, закрівав каву, підставляв тарілку для внесків та готувався до вступного слова. Потім треба було написати до преси про відбутий вечір, знову продовжувати листування з авторами про наступний вечір...

Звичайно, все це було обтяжливо, але труднощі забулись, а залишилися яскраві спогади про той насичений час. Згадати б декілька вечорів, що відбулись під моїм головуванням: Софії Парфанович, Ганни Черинь, Віри Вовк, Докії Гуменної, Уласа Самчука, Людмили Коваленко, Григорія Костюка, Юрія Дивняча, Юрія Стефаніка та інших.

Атракцією вечорів "Козуба" були виступи члців: Зіни Прусаченко і Дмитра Романика, котрий, переселившись з Віндзору до Торонта, відразу включився в життя "Козуба". Він володів доброю дикцією, інтонацією. Завдяки своїм природнім здібностям Дмитро Романик умів утримувати живий контакт із слухачами.

Нерозривна "тріця" - Борис Олександрів, Роман Маланчук і Мирон Левицький єднали козубівців в одну дружню сім'ю. Всі ми працювали без будь-якої винагороди.

Розлучився я із "Козубом", коли Централь КУК обрала мене шкільним референтом і вислала в Західну Канаду для обстеження українських шкіл. Тут я зблизився з Юрієм Стефаником, переключився на Об'єднання Письменників "Слово" і таким чином відійшов від "Козуба". А "Козуб" очолила нова управа на чолі з Іраїдою Черняк.

Іван Боднарчук.

- □ -

СТАТУТ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ТОВАРИСТВА "КОЗУБ", Торонто, Онтаріо

I. Назва, діяльність, місце діяльності

1. Офіційна назва мистецького товариства, заснованого в грудні 1956 року в Торонто, звучить: "Культурно-Мистецьке Товариство Козуб". Англійською мовою: "Козуб Артс Сосаєти".

2. "Козуб" діє у Канаді, з центральним осідком у місті Торонто, провінція Онтаріо.

3. У містах, де проживає щонайменше п'ять членів "Козуба", можуть діяти окремі відділи Товариства; їх зобов'язує статут "Козуба" і окремий правилник, затверджений загальними зборами членів "Козуба".

II. Завдання і мета

4. "Козуб" є незалежне, неприбуткове, не професійно-спількове добродійне українське товариство, організоване з метою збереження, розвитку й популяризації української і канадської культури, а також надбань інших культур.

5. "Козуб" здійснює свою мету:

а) влаштуванням різних мистецьких виступів, імпрез і вистав.

б) заохочуванням своїх членів і не членів до різних вартісних мистецьких студій і творчого самовияву.

в) конкурсами і винагородами за кращі твори й мистецькі виконання.

г) пожертвами на різні вартісні культурні цілі.

г) стипендіями для особливо здібних молодших членів, які вивчають мистецькі ділянки.

III. Члени "Козуба"

6. Членом "Козуба" може бути кожен українець чи українка, починаючи від вісімнадцяти років життя, що зацікавлений бодай однією з ділянок української культури і визнає окремішність української нації.

7. Нових членів приймає управа "Козуба" після внесення кандидатом анкети з рекомендаціями двох дійсних членів, а затверджують загальні збори товариства.

8. Всі члени "Козуба" вважаються в Товаристві рівними й рівноправними без огляду на їхній стаж і мистецькі кваліфікації.

9. Кожен член Товариства може:

а) обирати і бути обраним до керівництва "Козуба".

б) брати участь в усіх імпрезах "Козуба" і в загальних зборах з повним правом голосу.

в) одверто й щиро критикувати творчість інших членів Товариства і його керівництво.

г) вміщувати свої твори в різних часописах і журналах.

г) доручати свій голос на письмі іншому членові, якщо не може бути присутнім на загальних зборах.

10. Член не сміє компрометувати словом чи ділом колег-членів і саму ідею товариства.

11. Загальні збори товариства можуть позбавити членства кожного, хто не дотримується статуту "Козуба", або допускається вчинків, що їх більшість членів вважає неетичними. Кожен член

може зректися членства сам, без жодного мотивування.

IV. Керівні органи.

12. Загальні збори членів - найвища влада "Козуба". Загальні збори мають право:

- а) на пропозицію управи затверджувати і виключати членів товариства.
- б) схвалювати чи відкидати постанови управи.
- в) давати управі завдання і напрямні праці на майбутнє.
- г) змінювати, розширювати або складати новий статут товариства і правильники для відділів.
- г) на пропозицію управи розподіляти пожертви на різні культурні цілі.
- д) в разі потреби змінити назву Товариства чи зовсім його ліквідувати.

13. Загальні збори скликає управа "Козуба" раз на рік, повідомляючи письмово кожного члена про дату, місце і порядок нарад за два тижні перед загальними зборами.

14. Якщо управа не скличе загальних зборів Товариства, тоді збори може скликати в приписаний статутом спосіб контрольна комісія "Козуба".

15. Загальні збори членів товариства правосильні при будь-якій кількості присутніх членів, якщо збори скликані в приписаний статутом спосіб.

16. Загальними зборами керує управа "Козуба" або окремо обрана президія, якщо цього вимагають бодай два присутні на зборах члени товариства.

17. Рішення загальних зборів правосильні, якщо вони прийняті більшістю голосів.

18. У випадку потреби управа може скликати надзвичайні загальні збори в приписаний статутом спосіб.

V. Фінансові засоби.

19. Фінанси "Козуба" складаються із:

- а) членських внесків, висоту яких визначають загальні збори.
- б) окремих фондів, субсидій і пожертв.
- в) прибутків від продажу різних видань.
- г) прибутків від козубівських вечорів та інших імпрез.

20. Членські внески вносяться безпосередньо скарбникові. Невиправдана несплата членських внесків протягом двох років є достатньою причиною для позбавлення члена голосу на загальних зборах або й членства в товаристві.

VI. Ліквідація товариства.

21. Ліквідація культурно-мистецького товариства "Козуб" може відбутися тільки на вимогу двох третин членів Товариства або на вимогу урядових чинників.

У випадку ліквідації усе майно, включно з архівними матеріалами передається спорідненим українським установам.

Постанову про передачу схвалюють загальні ліквідаційні збори членів, скликані в приписаний цим статутом спосіб.

- □ -

CHARTER OF "KOZUB" ARTS SOCIETY

I. Name, location and area of activity.

1. Official name of the artistik organization, founded in December 1956 in Toronto: "Kozub" Arts Society - popularly called "Kozub".

2. Location of "Kozub" Arts Society: Toronto, Ontario, Canada.

3. Area of activity of "Kozub": in cities containing at least 5 members of "Kozub", separate branches of the Society may function. They are bound by the charter of "Kozub" and a separate set of regulations, approved by a general meeting of the Society.

II. Functions and goals of "Kozub"

4. "Kozub" is an independent, non-profit-making, non-professional Ukrainian arts society, with the goal of expanding and popularizing different branches of the arts, especially Ukrainian and Canadian arts.

5. Goal of the "Kozub":

- a) to organize artistic displays and exhibitions,
- b) to encourage its members and interested onlookers to embark on artistic studies,
- c) to encourage competition, together with awards, in order to promote artistic excellence,
- d) to provide moral and material assistance to younger members of "Kozub", in order that they continue their artistic studies,
- e) to co-operate and work together with different artistic organizations.

III. Membership of "Kozub"

6. Anyone who is Ukrainian by origin, 18 years of age, is interested in at least one aspect Ukrainian and Canadian artistic endeavour, and is familiar with the unique nature of Ukrainian culture may become a member.

7. The member are admitted after submitting and application with the recommendations of two active members, and receiving approval from the Society at its meeting.

8. All members of "Kozub" are equal, regardless of their position or artistic qualifications.

9. A member of "Kozub" has the following rights and obligations:

a) at meetings, may take part in choosing and even be chosen as a member of the Executive,

b) take an active part in all exhibitions put on by "Kozub",

c) openly and constructively criticize the work of other members of the Society,

d) belong to other artistic organizations, publish his work in various journals and periodicals, and display his artistic creativity and achievements in other ways.

e) pay membership dues promptly,

f) if unable to attend a meeting, should authorize another member to vote on his behalf,

g) not compromise with the goals of the Society nor its membership,

h) can terminate his membership in "Kozub" in accordance with his wishes.

IV. Directing organs of "Kozub"

10. The directing organs of "Kozub" are: the general assembly of all members, the Executive and a Controlling Committee.

11. General meetings of "Kozub" take places once a year. They are called by the Executive, who inform each member by mail of the date, time, place and agenda - two weeks before the meeting.

12. The general Assembly - the final authority of "Kozub" - have the following rights:

- a) to approve or reject the activities of the Society,
- b) to approve new member,

- c) to select a new Executive and Controlling Committee,
- d) to establish the amount of the membership fees,
- e) to approve the projects of the Society with regard to aid to students of the arts and the advancement of the arts,
- f) to amend the charter,
- g) in the case of non-adherence to regulations, and only after studying documented evidence, to elect members of "Kozub".

13. General meetings will be held regardless of the numbers of members present, once they have been called in accordance with the charter.

14. If any two members at a general meeting so desire, chairmanship of the meeting may be taken over by the Executive or a chosen Presidium.

15. Decisions of the general Assembly are adopted if approved by a majority of votes at a general meeting.

16. The Executive of "Kozub" consists of five people: a head, a secretary, a treasurer and two members without portfolio. The Executive is chosen by the general Assembly for a period of one year. The membership at the first meeting distributes the functions. In the planning of all activities and in the decisions made in all matters, the Executive acts only after consultation with and the general approval of the membership. Minutes of each meeting are kept in a records book.

17. In addition to their planning of functions, the Executive calls the general meeting of "Kozub" and keeps records of its activities. The Executive, in cases of real need, calls irregular meetings - also in accordance with the charter.

18. The Controlling Committee, chosen by the general Assembly, is made up of three people: a head, a secretary and the member at large. The Controlling Commission checks upon the general activities of the Executive at least once a year, and reads its report to the membership at general meetings. It has the right to call regular or irregular meetings of the membership of "Kozub" in accordance with the charter.

V. Financial sources of 'Kozub'

19. The financial sources of "Kozub" are:

- a) membership dues,
- b) profit from Society functions and exhibitions,
- c) private donations and subsidies.

20. The Executive and especially the treasurer ensure that each member pays up his yearly membership. Members who are unable to pay membership dues should report this to the Executive. Anyone failing to do this loses his voting rights at the general meetings.

VI. The liquidation of "Kozub"

21. The liquidation of "Kozub" may take place only if national circumstances demand it, or if 75% of the membership demand it.

22. A liquidating meeting would be called by the Executive or Controlling Committee, also in accordance with regulation 11 of the charter.

23. At the liquidating meeting, members would approve of the liquidating terms and select a liquidating committee made up of three persons.

24. The material property of "Kozub", together with the archives, would be passed on to an equivalent Ukrainian organization.

СПИСОК КОЛИШНІХ І ТЕПЕРІШНІХ ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА

У загальному всі члени товариства "Козуб" у більшій чи меншій мірі були на різних працях, які не мали жодного відношення до мистецтва. Це певною мірою гальмувало активність і не давало змоги вповні проявити творчу енергію чи мистецьке уміння.

Стан членства також не був стабільний, бо одним доводилося у пошуках за працею виїжджати з Торонто, інші ішли вчитися до коледжів чи університетів, дехто приставав до нових організацій і товариств, що створювалися в Торонто, сподіваючись знайти там ширші можливості для виявів свого уміння чи таланту.

Все це часто зупиняло творчі пляни у "Козубі", спадала стабільність членів і тоді виникала серйозна потреба поповнення новими, зокрема молодшими за віком. Нових членів ніхто не агітував, вони самі, відвідуючи вечори, захоплювалися козубівською працею, яка була популярна в українській громаді, і тоді зголошувалися бути членами товариства. Це підсилювало і оновляло працю "Козуба" - музичними виступами, а найбільше доповідями про історію української культури. Через брак фінансів і великі кошти друку козубівського ювілейного Альманаху немає можливості ширше описати їхню працю. Дамо поазбучний перегляд прізвищ членів, які відійшли у вічність, а також тих, що були активні у козубівській праці, а опісля поповнили ряди інших товариств.

Бабич Андрій (художник), Балдецький Микола (танцюрист), Бідняк Микола (художник), Боднарчук Іван (письменник)†, Божик Марія (громадська діячка), Босий Сергій (диригент)†, Бербенець Елеонора (співачка), Василенко Ростислав (актор), Василенко Віра (акторка), Василишин Богдан (художник)†, Волиняк Петро (редактор)†, Ворскло Віра (поетеса), Гаврилюк Надія (хористка), Ганас Юрій (журналіст), Голинський Михайло (оперовий

співак)†, Головка Юрій (диригент)†, Горгота Мар'ян (редактор), Горгота Ада (фейлетоністка),

Горішний Іван (громадський діяч)†, Гава Михайло (режисер), Гава Неоніла (громадський працівник і медичний технолог), Гамула Михайло (співак і художник), Гамула Петро (громадський працівник), Дольницька Ірина (співачка), Дубилко Іван (громадський працівник і журналіст), Дубилко Надія (громадська працівниця), Заварихіна Анна (балетмайстер)†, Заварихін Ярослав (танцюрист), Ковил Петро (громадський працівник), Кузьменко Лариса (піаністка), Кузан Оксана (громадська працівниця), Керелюк Артем (художник)†, Кемпе Лавро (режисер)†, Лавринюк Федір (диригент)†, Лібер Роман (актор)†, Ліщина Леонід (редактор), Левицький Мирон (художник), Латшко Микола (співак), Мелашенко Павло (художник)†, Магденко Петро (художник), Маланчук Роман (журналіст)†, Михайлович Петро (культурно-громадський працівник), Мриц Ніна (письменниця), Наумчук Марія (диктор), Новицький Славко (кінопродюсер), Олександрів Борис (поет)†, Олешкевич Казимир (піаніст)†, Олійник Нестор (диригент), Палій Ліда (поетеса), Паньків Галина (хористка), Іншкало Іван (журналіст)†, Романик Імित्रо (перекладач), Романик Ірина (громадська працівниця), Романик Ігор (музикант), Роговський Карпо (громадський працівник), Родак Валентина (диригентка), Родак Петро (громадський працівник), Роїк Олександр (славіст), Савицький Корнило (актор), Садова Раїса (співачка), Сахно Софія (хористка), Скірко Леонід (співак), Сенишин Катерина (громадська діячка), Смерчинський Омелян (громадський працівник)†, Стрижовець Богдан (громадський працівник), Степ Павло (поет)†, Тагаїв Михайло (актор)†, Тагаїв Ганна (акторка)†, Ткаченко Тетяна (піаністка), Харчун Ярослав (славіст), Черняк Іраїда (піаністка), Черняк Петро (оперовий співак)†, Шелест Володимир (славіст), Шведченко Григорій (оперовий співак), Шпиль Сільвія (акторка).

**ЧЛЕНИ 'КОЗУБА',
АКТИВНІ У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІЙ
ТА ГРОМАДСЬКІЙ ПРАЦІ МІСТА ТОРОНТО**

Бабич Андрій (1921) - художник, народився в Україні. Образотворче мистецтво студіював у Австрії, м. Інсбрук, а опісля продовжував у Канаді в Торонтському коледжі мистецтва. 23

1960 року брав участь у світовій виставці українського мистецтва у Детройті.

Об'єднання мистців Канади в 1984 році для відмічення ювілею міста Торонта переглянуло понад 900 картин мистців з усієї Канади, з них вибрано 98 як кращих, серед них була робота А. Бабича.

У галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації у Торонті 1988 року мав індивідуальні виставку з 60 картин.

А. Бабич має власну мистецьку студію при вул. Клінтон, де зберігаються його праці. Багато років займає різні позиції в управі "Козуба".

Балдецький Микола (1930) - народився в Україні. Приїхавши з Англії до Канади у 1958 році і ставши членом ОДУМ організував танцювальний гурток, який за 30 років зріс до поважного ансамблю "Веснянка". Ансамбль налічує біля півсотні молодих танцюристів і до цього часу дав біля п'ятисот виступів у Канаді, С.Ш.А. та Європі.

Як мистецький керівник, М. Балдецький є новатором українського танцю в Канаді, про що відмічала чужомовна преса. На інтернаціональному "Пікніку" в Торонто ансамбль "Веснянка" здобув три перші нагороди.

Бербенець Елеонора - народилася в Україні, в Запоріжжі. Співачка, лірично-кolorатурне сопрано. Вокал і музику студіювала в "Академія де Мюзіка" міста Баркісіментро, Венесуела. Студії продовжувала в Канадській Королівській Консерваторії в Торонто. Отримала диплом радіо-телевізійної та сценічної артистки. Виступала в багатьох концертах у Венесуелі і Канаді, брала участь у постановках українських п'єс.

Василенко Ростислав (1920) - народився у Києві. Театральну освіту одержав у Києві, а педагогічну - у Канаді. Працював актором у театрах Києва, Полтави, в театрі ім. М. Блавацького у Львові і режисером різних ансамблів у Австралії, Німеччині і Канаді.

Майстер художнього читання у виступах капелі українських бандуристів ім. Т. Шевченка, у Товаристві "Козуб" та індивідуальних концертах.

Двадцять років був директором англійських шкіл у місті Оттава, а перед тим - викладачем природознавства. Автор багатьох статей і рецензій на теми мистецтва.

Василенко Віра - народжена в Україні. Активна у праці українських театральних груп в Європі, Австралії і Канаді. Виконавець головних ролей в п'єсах Івана Багряного, часто виступала на вечорах, які влаштовував Ростислав Василенко. Активна у церковних громадах та в "Козубі". Працювала учителькою в українській школі в Оттаві.

Ворскло Віра - народжена в Україні, поетеса. В Канаді, в Торонтському університеті закінчила студії славістики, отримала ступінь БА.

Працювала учителькою українських шкіл та на курсах українознавства. Як член "Козуба" виступає з доповідями на літературні теми. Співпрацює з українською пресою в Канаді й Америці, зокрема, друкує в журналі "Нові Дні" статті на літературні теми. Авторка двох книжок поезій "Листи без адреси" і "Лада".

Ганас Юрій - народжений в Україні. Друкує матеріали українською і англійською мовами на соціальні, політичні теми, а найчастіше - на теми літератури й мистецтва.

Горгота Мар'ян (1924) - народжений в Україні. Навчався у Львівському Державному Інституті, журналістику студіював у Вищій Школі Політичних Наук в Німеччині, публічну адміністрацію - у Раєрсон Інституті в Торонто, бібліотекарство - Оттавському Університеті.

Працював у відділі громадських програм при Онтарійському Міністерстві освіти, бібліотекарем в Університеті м. Гвелф, був співпрацівником науково-видавничих проєктів. Редагував журнал ОДУМ-у "Молода Україна". Від 1978 року - редактор журналу "Нові Дні" у Торонто.

Автор багатьох есеїв, статей, репортажів і критичних оглядів. Співредактор книжок: "Альманах ОДУМ-у", "50-ліття Української Православної Громади св. Володимира в Торонто", М. Ю. Брайчевський, "Приєднання чи возз'єднання?", Гелій Снегірьов "Набої для розстрілу" та інших.

Друкується переважно під псевдонімом Мар'ян Дальний.

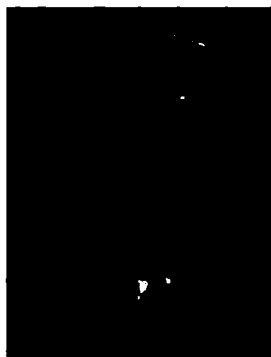
Гавва Михайло (1920) - народжений в Україні. Учитель і бібліотекар. Бібліотечні студії закінчив в Оттавському Університеті.

Працював учителем і директором українських шкіл та курсів українознавства. Режисер літературних і мистецьких виступів у містах Форт Вілліам і Торонто. Керований ним драматичний гурток отримав перше місце в змаганнях СУМК в Онтаріо, а пізніше - першість в Канаді.

Десятий рік режисер і мистецький керівник молодіжного театрального колективу "Муза".

Був співробітником журналу "Нові Дні".

За довголітню педагогічну і культурно-мистецьку працю нагороджений грамотою і золотою Шевченківською медаллю.

Гамула Михайло (1910) - народжений в Городенці Івано-Франківської області. Має закінчену теологічну і педагогічну освіту, студіював вокал у Музичному Інституті ім. Лисенка та образотворче мистецтво у Львові, навчався в оперній школі при музичній Академії у Мюнхені, Німеччина.

Мав сольові виступи на вечорах "Козуба". У містах Сарнія і Торонто мав виставки картин, які відмітили українські і неукраїнські критики.

Гамула Петро (1920) - народжений у Городенці, Івано-Франківська область. За професією інженер-хімік. Багато років працював для канадських дослідчих відділів у різних містах Онтаріо. Активний у Товаристві Українських Інженерів, член контрольної комісії "Козуба".

П.С.

Коли книжка вже була готова до друку, ми отримали сумну вістку, що помер Михайло Гамула. Окрема згадка про нього - на стор. 121-а.

Долынницька Ірина – співачка, ліричне сопрано. Народжена в м. Стрий в Україні. Часто виступала на концертах різних українських товариств і організацій та у радіопрограмі 'Пісня України' в Торонті. Видала три платівки української вокальної класики і далі працює над новим репертуаром українських пісень.

Дубинко Іван (1915) – народжений у м. Почаєві на Волині. Громадський, політичний і культурний діяч. Довголітній голова Православної Громади св. Володимира в Торонті, журналіст і адміністратор тижневика 'Наш вік', довголітній голова контрольної комісії товариства 'Козуб'.

Автор крижок '50-ліття Української Православної Громади у Торонті' і 'Почаївська Лавра'. Брав участь у редагуванні Альманаху ОДУМ і книжки 'Набої для розстрілу' Гелія Снегірьова. Співпрацівник українських газет і журналів.

Заварихін Ярослав – хореограф. Народжений в Україні. Після Другої світової війни приїхав до Канади. У місті Віндзор провадив школу балету і народних танців. Його сольові танці у балетах 'Золотий метелик' Шопена, 'Сон троянди' Бебера, 'Петронія' Шуберта та в ряді інших творів були схвально відзначені українською та чужомовною критикою.

Кузан Оксана – культурно – громадська працівниця та довголітній член управи 'Козуба', виконувала обов'язки касира.

Народжена в Україні, на Буковині, під румунською окупацією. Час до часу давала до преси звіт про культурну працю 'Козуба'.

Ліщина Леонід (1930) – інженер-електрик. Народжений в Україні. Активний в українському громадському житті. Член центрального комітету ОДУМу, редактор журналу "Молода Україна", диктор радіопередачі "Молода Україна", бере участь у вечорах "Поетична творчість", читаючи вірші українських поетів.

Новицький Славко – народжений в Україні. У Канаді закінчив середню освіту, а в США – університетські студії у ділянці театального і кіномистецтва. Відомий з виступів на сцені театральних груп, продукцією фільмів на теми української культури і мистецтва, а зокрема фільмом "Жнива розпачу" про голод 1933 року в Україні.

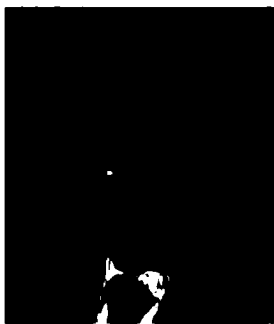
Роговський Карпо (1918) – народжений в Україні, на Буковині. Культурно-громадський працівник у Монреалі і в Торонті. Учасник хорів у кооперативних спілках, православних громадах, виступає з доповідями та художнім читанням у товаристві "Козуб".

Довголітній співредактор і адміністратор журналу "Нові дні".

Родак Валентина (1941) – народилася на Кавказі. Закінчила Торонтський університет, славістичний відділ, і педагогічний коледж.

Працювала учителькою в англійській державній школі і на курсах українознавства. Маючи музичну освіту, багато років диригувала катедральним хором при православній громаді св. Володимира, молодечим хором "Молода Україна" і ансамблем бандуристів ім. Г. Хоткевича при філії ОДУМ. Організатор чисельних кобзарських таборів. Диктор радіопередачі "Молода Україна" і член редколегії журналу "Молода Україна". Довголітній член управи культурно – мистецького товариства "Козуб".

Родак Петро (1932) - народився на Поліссі. Інженер-хемік, учитель. Передовий громадський та церковний діяч: голова управи громади св. Володимира, член Консисторії УПЦ в Канаді і голова Ювілейного Комітету 1000-ліття Хрещення України. Активний у хорі при катедрі св. Володимира.

В молодечій організації ОДУМ - голова Головної Управи і Виховної Ради та виховник молоді. Член редакційної колегії журналу "Молода Україна". Основоположник і диктор українських радіопередач: релігійно - православної "Благовісник" і ОДУМ-мивської "Молода Україна".

Заступник голови Українського Братського Союзу на Канаду.

Роїк Олександр (1924) - славіст, народжений у Кунисівці Івано-Франківської області. Закінчив гімназію у місті Ашафенбург, Німеччина, студіював славістiku в Альбертському університеті в Канаді.

Викладач у коледжі Університету Британської Колумбії. Був редактором часопису "Український Голос". Дослідник історії українських поселень у Канаді.

Доповідач і автор багатьох статей на мовно-літературні теми.

Савицький Корнило (1900) - народжений на Буковині під румунською окупацією. Професійно працював у багатьох театрах Румунії. На еміграції - в українських театрах Торонта "Заграва" та в "Українському театральному ансамблі".

Садова Раїса - народжена на Полтавщині. Співачка, лірико - драматичне сопрано. Вокальне мистецтво вивчала у Канаді, у професорів Цанкова з Гамільтону і В. Кільбурна з Торонта. Музичну освіту отримала в Оперній Школі при Торонтському Університеті.

Багато років була у складі вокалістів Канадської Оперної Компанії. Також протягом восьми років виступала у "Торонто Опера Репертуар" та в багатьох концертах з українським і чужомовним репертуаром. Її оперний репертуар включає двадцять п'ять головних партій.

Сахно Софія - народжена в Україні. Драматичне сопрано. Співала у хорі німецького міста Зальцбург. Приїхавши до Канади, продовжувала вокально-музичні студії у професорів Вінчі і Г. Голинської. Збагачує українське культурне життя, виступаючи як солістка в українських концертах, у фільмі "Гуцулка Ксеня", як акторка в драматичних постановках міста Торонта.

Скірко Леонід - народжений в Україні. Оперний співак, бас. У Канаді студіював вокал у професора Григорія Шведченка в Торонто, а також в Університеті Мек Мастер в Гамільтоні. Окрім музичної має закінчену інженерну освіту.

Був членом хору вибраних співаків у хорі Івана Романова та солістом оперного хору під диригуванням маистра В. Колесника.

Також мав контрактівні виступи у операх різних міст Німеччини.

Сенишнін Катерина (1929) - народжена в Україні, на Харківщині. У Канаді закінчила факультет філології в університеті міста Ватерлю і курси вчителів Рідної Школи.

Працювала вчителькою в українській Рідній Школі Філії УНО. Часто дописувала до української преси про вечори в "Козубі".

Стрижовець Богдан (1946) - народжений у Польщі. В Україні закінчив вищу педагогічну й інженерну освіту. Працював учителем у середніх школах. В Канаді навчався на бібліотечних курсах і працює у публічній бібліотеці м. Торонта.

Харчук Ярослав - народжений в Україні. Має вищу педагогічно - філологічну освіту. У Канаді нострифікував освіту з науковим ступенем МА. Працює викладачем в Оттавському Університеті й частково в радіопрограмі "Голос Канади".

Черняк Іраїда - народжена в Києві. Співачка і піаністка. Закінчила музичну школу в Україні. У Канаді працювала у мистецько-графічному відділі Міністерства Транспорту і Комунікацій.

Активна учасниця "Народного театру" (режисер Григорій Манько - Ярошевич). Виступала у фільмі "Чорноморці", в концертах для української і англомовної публіки в Канаді і США.

Довгі роки разом з чоловіком Петром Черняком провадила вокально-музичну школу. Почесна голова "Козуба".

Шведченко Григорій - народжений в Києві. Оперовий співак, тенор. Виступав з власними концертами в Україні, Німеччині, Англії і Канаді. У Торонті з проф. Казимиром Олешкевичем організував вокально-музичну студію, в якій навчалися студенти вокалу і музики різних національностей, а з українців - Леонід Скірко і Андрій Сорока.

Активний у вокально-музичних вечорах "Козуба".

ХРОНОЛОГІЯ ВЕЧОРІВ

- □ -

РОКИ. ВЕЧОРИ. ДОПОВІДАЧІ. СКЛАД УПРАВИ

(хронологія за тридцять п'ять
років)

Відмічати у пресі всі відбуті українською громадою імпрези не завжди можливо через відсутність на деяких імпрезах дописувачів, зокрема взимку, коли погана погода і є проблеми з доїздом.

Культурно-мистецьке товариство "Козуб" також не виняток, коли йде мова про хронологію від початку заснування товариства аж до ювілейної річниці тридцятип'ятиріччя у 1986 році.

На початку створення товариства відбуті вечори вписувалися до протокольної книжки, згадувалися лише дата вечора і прізвище доповідача, хоча про багато цікавих вечорів були згадки в пресі, зокрема в журналі "Нові дні".

Новий підхід до цієї справи, з описом програми і відгуків відвідувачів, започатковано у 1975 році, коли управу очолила Іраїда Черняк. Вирішено, що для майбутніх дослідників культурного життя українського Торонта слід також робити фотографії, діапозитиви і звукозаписи.

Рік 1975 став, так би мовити, новим етапом в житті "Козуба" через зміну "гумористичного" статуту на більш серйозний, а також через поширення тем доповідачів чи вокально-музичних виступів. Увагу спрямовано також на активізацію молоді у художньому читанні й потребу виступів у сценічних постановках. Такий зворот для покращення культурних потреб знайшов схвалення не тільки серед

членів товариства, а також серед відвідувачів і читачів української преси.

Наведемо характерний вислів людини, яка через вечірню працю в англійській школі не змогла відвідати імпрезу "Козуба", але вручила грошову пожертву і сказала такі цінні для нас слова. Це був Роман Кордюк, він сказав: "Я і мій тато неспроможні відвідувати ваші вечори, але читаючи репортажі в пресі, нам приємно довідуватися, що є таке товариство "Козуб", яке робить дуже корисну культурну працю для української громади в Торонті".

Такі підбадьорюючі виступи заохотили управу до підбору дописувачів з проханням давати скондесовані інформації в пресу, щоб ті, що не були на вечорі, мали уяву про доповідь чи концертний виступ.

Дописи стали робити спочатку Катерина Сенишин, опісля Лариса Роговська, Оксана Кузан і Михайло Гава. В пригоді стали детальні записи на звукозаписувачах, фотографії та діапозитиви. Збережені в архіві "Козуба", сьогодні вони полегшують відтворити історію товариства.

Про діяльність "Козуба" на культурній ниві не раз писали газети "Свобода", "Українські вісті", "Народна воля", "Вільне слово", "Український голос", "Наша Мета", "Батьківщина", журнали "Нові дні", "Молода Україна".

Тридцятип'ятиріччя - це довгий період людської праці, й ми свідомі, що наша хронологія не повна. В основному друкуємо ті доступні нам матеріали, які мають удокументовану хронологічну вартість.

Подасмо перші спроби записів, починаючи з 1957 року, де лише відмічалось, який вечір відбувся, хто очолював управу і як довго і що за той час зроблено.

1957 рік.

*Голова Петро Волиняк, секретар
Володимир Шелест.*

☐ Думки з приводу творчості Ігоря Качуровського.

☐ Читання української лірики.

☐ Вечір пам'яті Євгена Плужника.

☐ Вечір пам'яті Остапа Вишні.

☐ Вечір української прози.

*Голова Борис Олександрів,
секретар Роман Маланчук.*

☐ Літературно-музичний вечір.

☐ Товариський вечір.

☐ Вечір народій.

Голова Павло Степ.

☐ Читання уривків із творів Теодосія Осьмачки.

☐ Обговорення творчості Віри Вовк.

☐ Вечір сучасної української музики.

☐ Вечір модерної поезії.

☐ Літературно-музичний вечір.

☐ Товариський вечір.

☐ Авторський вечір поета Михайла Ситника.

☐ 'Іспанський вечір'.

☐ Обговорення книжки Теодосія Осьмачки 'Ротонда душогубців'.

*Голова Володимир Шелест,
секретар Іван Дубилко.*

☐ Вечір зустрічі акторів В. і Р. Василенків.

☐ Вечір осінньої поезії.

☐ Музичний вечір.

☐ Товариський вечір.

☐ Програвання пластинок із записами опери 'Богдан Хмельницький'.

☐ 'Бодяновський'. Доповідач Павло Маденко з Вінніпегу.

☐ 'До власного стилю'. Доповідач Вадим Сварог.

1958 рік.

*Голова Борис Олександрів, секретар
Роман Маланчук.*

☐ Вечір творчості Володимира Русальського.

☐ Вечір гумору.

☐ Зустріч Нового Року.

☐ Вечір пам'яті Юрія Геник - Березовського.

☐ Читання чужомовних новел.

☐ Концерт співачки Ганни Шерей.

☐ Вечір творчості Івана Багряного.

☐ Дискусія прем'єри 'Фея гіркого мигдалю'.

*Голова Петро Магденко, секретар
Сільвія Шпиль.*

☐ Вечір індуської поезії.

☐ Поезії Володимира Сосюри.

☐ Творчість художника Бреґеля.

☐ Вечір творчості Миколи Зерова.

☐ Авторський вечір поетеси Віри Ворскло.

Голова Петро Волиняк, секретар Сільвія Шпиль.

- ☐ Обговорення творчості Свирида Ломачки.
- ☐ Творчість Т. Шевченка. Доповідач Валеріян Ревуцький.
- ☐ Богданович і українська поезія.
- ☐ Вечір пам'яті Леоніда Мосендза.
- ☐ Товариський вечір.
- ☐ Обговорення твору "Маруся Богуславка".

Голова Мирон Левицький, секретар Павло Степ.

- ☐ Читання статті Вадима Сварога.
- ☐ Огляд новел Ігоря Качуровського.
- ☐ Вечір гуморесок.
- ☐ Читання перекладу п'єси "Жайворонок".
- ☐ Авторський вечір Мирона Левицького.
- ☐ Авторський вечір Павла Степа.
- ☐ Товариський вечір.
- ☐ Театральне життя в Америці. Доповідач Йосип Гіряк.
- ☐ Вечір дискусії.
- ☐ Обговорення З'їзду письменників у США. Доповідач Іван Боднарчук.
- ☐ Вечір творчості Олександра Довженка.
- ☐ Вечір творчості Максима Рильського.
- ☐ Зустріч Нового Року.

Голова Михайло Голинський, секретар Михайло Гава.

- ☐ Вечір творчості Олександра Довженка.
- ☐ Музичний вечір піаністки І. Еліот.
- ☐ Вечір гуморесок.
- ☐ Читання перекладу оповідання Стівена Лекока. Читає Нат. Спольська.
- ☐ Музичний вечір піаністки Тетяни Ткаченко.
- ☐ Читання оповідання "Колесо щастя" - Іван Боднарчук.
- ☐ Читання віршів Володимира Скорупського - В. Василенко і М. Гава.
- ☐ Проблема кольориту. Доповідач Петро Магденко.
- ☐ Обговорення п'єси "Жайворонок".
- ☐ Читання дитячих віршів Ніни Мриц. Читають авторка і М. Гава.
- ☐ Вокальний вечір Надії Лисанюк.
- ☐ Новели і оповідання. Власні твори читає Мирон Левицький.
- ☐ Вечір творчості Миколи Хвильового. Читають Дмитро Романик і Василь Шимко.
- ☐ Авторський вечір письменника Івана Багряного. Читають Іван Багряний і В. Василенко.
- ☐ Вірші білоруських поетів. Читає Борис Олександрів.
- ☐ Спогад про Київську оперу. Розповідає худ. Іван Кубарський.
- ☐ Література вітаїзму. Доповідач Юрій Дивнич.
- ☐ Мазепинці у Полтаві. Доповідач Микола Битинський.
- ☐ Будівничі мазепинської держави. Доповідач Василь Лудів.

□ Мазепа в поезії. Вірші читає Дмитро Романик.

□ Михайло Гайворонський. Доповідач Семен Фодчук.

□ Вечір новел Олексі Рая. Читають автор і Михайло Гава.

□ Вечір пам'яті Михайла Ситника.

□ Авторський вечір Семена Ковбеля. Веде автор.

□ Прослуховування пластинок із записами опери "Тарас Бульба". Пояснює балетмайстер Дмитро Чутро.

□ Вечір пам'яті Василя Пачовського.

□ Українські радіостанції в Канаді. Доповідач Михайло Муцак.

□ "Чого хочемо від мистців". Доповідач Віктор Доманицький.

□ Вокальний виступ співака Петра Черняка.

□ Шіллер і його творчість. Доповідач Семен Фодчук.

□ Авторський вечір поетеси Віри Ворскло. Читає авторка.

□ Вокальний вечір студії Григорія Шведченка і Казимира Олешкевича.

1960 рік.

*Голова Михайло Голинський,
секретар Михайло Гава.*

□ Читання власних оповідань - автор Іван Боднарчук.

□ Товариські сходи без спеціальної програми.

□ Вечір обговорення преси, радіо і телевізійних програм.

□ Вечір гумору.

□ Літературна творчість Лідії Далекої. Доповідач Михайло Гава.

□ Культурне пробудження 1918 року. Доповідач ген. Михайло Садовський.

□ Читання віршів Тараса Шевченка.

□ Сучасна техніка. Доповідач Гадзевич.

□ Абстрактне мистецтво. Доповідач Петро Магденко.

□ Вечір пам'яті Івана Паторжинського.

□ Вокальний виступ співачки Ганни Піддубної.

□ "Петербург". Доповідач Арсен Шумовський.

□ Танцювальна забава членів "Козуба".

□ Концерт струнної оркестри.

□ Читання віршів білоруських поетів.

□ "Слово о полку Ігоревім". Доповідач Борис Олександрів.

□ Театр в майбутньому. Доповідач Слав Теліжин.

□ Вечір творчості А. Камюса.

□ Вечір гумору.

□ Архітектура в Україні. Доповідач Євген Грень.

□ Виступ студентів вокальної студії Григорія Шведченка.

□ Музично-вокальний вечір.

□ До проблем геральдики. Доповідач Микола Битинський.

□ Йогі. Доповідач Петро Мельник.

□ Що таке поетичний образ. Доповідач Володимир Скорунський.

□ Гуцульщина. Доповідач Семен Фодчук.

□ Українська еміграція. Доповідач Іван Янішевський.

□ Вечір гумору.

□ Листопадові дні. Доповідач Іван Носик.

□ Музичний виступ піаніста Зенка Лавришина.

□ Українці в царській армії. Доповідач ген. Олександр Кузміньський.

□ Читання дитячих віршів.

□ Обговорення віршів Віри Ворскло.

1961 рік.

*Голова Михайло Голницький,
секретар Павло Степ.*

□ Молода громада у Львові. Доп. Андрій Палій.

□ Як будували наші предки. Доп. Євген Грень.

□ Куліш і малахіяństwo. Доп. Семен Підгайний.

□ Вокально-музичний вечір.

□ Бетговен. Доп. Семен Фодчук.

□ Вечір гумору.

□ Вокальний виступ Антоніни Піддубної.

□ Слідами Шевченка. Доп. Борис Олександрів.

□ Спомин про Мосендза. Доп. Василь Іванис.

□ Виступ вокально-музичної студії Григорія Шведченка і Казимира Олешкевича.

□ Модерністські напрямки. Доп. Василь Чапленко.

□ Експерименти в театрі. Доп. Слав Теліжин.

□ Вечір гумору. Виступають Лавро Кемпе, Дмитро Романюк, Михайло Гава.

□ Балетний вечір студії Анни Заварихіної.

□ Творче життя Василя Стефаника. Доп. Семен Фодчук.

□ Наші традиції в мові. Доп. Левко Ромен.

□ Авторський вечір поета Яра Славутича. Читає автор.

□ До проблем теорії літератури. Доп. Борис Олександрів.

□ Шевченко - майстер слова. Доп. Яр Славутич.

□ Вечір молодих танцюристів студії Анни Заварихіної.

□ Вечір гумору.

□ Листопадовий зрив. Доп. І. Зварич.

□ Марко Черемшина. Доп. С. Фодчук.

□ Читання власних творів. Чит. Іван Боднарчук.

□ Доктор Живаго. Доп. Іван Горішний.

□ Обговорення мистецької виставки "Палітра".

□ Відмічення століття опери "Запорожець за Дунаєм".

1962 рік.

*Голова Іван Боднарчук,
секретар Ніна Мриц.*

□ Драмгуртки в Канаді. Доп. Пилип Остапчук.

□ Між Сяном і Дунайцем. Доп. Юліан Бескид.

□ Різдвяні звичаї. Доп. Степан Килимник.

□ Ольга Кобилянська. Доп. Семен Фодчук.

□ Авторський вечір Віри Вовк.

□ Музичний виступ піаністки Тетяни Ткаченко.

□ Вечір гумору.

□ Авторський вечір Ганни Черинь.

□ Вечір гумору.

□ Літературний огляд.

□ Вечір пам'яті Теодосія Осьмачки.

□ Чи потрібен культобмін з Україною? Панелісти Іван Дубилко і Михайло Гава.

1963 рік.

*Голова Іван Боднарчук,
секретар Ніна Мрида.*

□ Культура давніх народів. Доп. Ліда Палій.

□ Дискусія над ам. фільмом 'Тарас Бульба'.

□ Мистецький огляд. Виступають Тетяна Ткаченко, Мирон Левицький, Михайло Гава.

□ До проблем літератури. Доп. Борис Олександрів.

□ Вечір пам'яті Лесі Українки.

□ Музичний виступ Тетяни Ткаченко.

□ Авторський вечір Докії Гуменної.

□ Канадський театр. Доп. англ. мовою Пітер Борецькі.

□ Авторський вечір Уласа Самчука.

□ Французька Рів'єра. Доп. Юрій Шумовський.

□ Читання гуморесок Олександра Зозулі.

□ П'ятидесятники і шестидесятники. Доп. Юрій Дивнич.

□ До проблем радянського франкознавства. Доп. Надія Попіль.

□ Авторський вечір поетеси Лариси Мурович.

□ Талановита молода співачка Елеонора Бербенець. Доп. Михайло Гава.

□ Портрет. Доп. Петро Магденко.

□ Вечір пам'яті Михайла Ореста.

□ Виступ вокально-музичної студії Іраїди і Петра Черняків.

□ Літературний ярмарок. Читання творів різних авторів.

□ Вокальний виступ Ніни Миколенко - Теліжин.

□ Читання віршів Людмили Коваленко.

□ Мистецький огляд. Виступають Тетяна Ткаченко, Мирон Левицький, Михайло Гава.

□ Листопад в українській поезії. Доп. Яків Козловський.

□ Оперова зірка Соломія Крушельницька. Доп. Михайло Гава.

□ Вірші про тридцять третій рік. Чит. Дмитро Романих.

1964 рік.

*Голова Іван Боднарчук,
секретар Іван Пинкало.*

- ☐ Обговорення українського культурного тижня в Торонто.
- ☐ Власні вірші читає Віра Вовк.
- ☐ Вокальний виступ Раїси Садової.
- ☐ Враження з Марокко. Розповідь Мирона Левицького.
- ☐ Курбас і "Березіль". Доп. акторки з театру "Березіль" Наталі Пилипенко.
- ☐ Двомовність і двокультурність. Доп. Степан Давидович.
- ☐ Творчість Ігоря Качуровського. Доп. Борис Олександрів. Мистецький огляд. Т. Ткаченко.
- ☐ Літературний ярмарок.
- ☐ Музичний виступ студентів Антоніни Ярошевич.
- ☐ Югославія очима туриста. Розп. Ліда Палій.
- ☐ Винниченко і його творчість. Доп. Григорій Костюк.
- ☐ Іван Багряний. Доп. Григорій Костюк.
- ☐ Авторський вечір письменника Олексі Ізарського.
- ☐ Прослуховування звукозапису творів Шекспіра.
- ☐ Творчість Олександра Олеся. Доп. Юрій Герич.
- ☐ Обговорення з'їзду Спілки письменників "Слово" у США.

1965 рік.

Голова Іван Боднарчук,

секретар Іван Пинкало.

- ☐ Авторський вечір поета Віталія Коротича. Чит. автор і О. Гуджа.
- ☐ Вечір пам'яті поета Павла Степа.
- ☐ Художнє читання студентів курсів українознавства під керівництвом Олександри Копач.
- ☐ Гете і українська література. Доп. Семен Фодчук.

Вечори, організовані головою "Козуба" Іваном Боднарчуком.

1962 р. Вечір Софії Парфанович.
1963 р. Вечір Віри Вовк.
1964 р. Вечір Ганни Черінь.
1965 р. Вечір Докії Гуменної.
1966 р. Вечір Уласа Самчука.
1967 р. Вечір Людмили Коваленко.
1968 р. Вечір Григорія Костюка.
1969 р. Вечір Юрія Дивнича.
1970 р. Вечір Юрія Стефаника.

Вечори, організовані головою "Козуба" Борисом Олександровим:

1972 р. Вечір Олега Штуля.

1975 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

- ☐ Український Карузо. Доп. Іраїда Черняк.
- ☐ Краса Шевченкової мови. Доп. Яр Славутич.
- ☐ Мозаїки і фрески св. Софії у Києві. Доп. Михайло Гава.
- ☐ Харківські україністи. Доп. Іван Горішний.
- ☐ Режисерське розкриття п'єси. Доп. Лавро Кемпе.
- ☐ Вокально-музичний вечір.

□ Маруся Чурай - народна співачка. Доп. Іраїда Черняк.

□ Нестор Городовенко. Доп. Ганна Шерей.

□ Українська аристократія і їхні герби. Доп. Остап Сокольський.

□ Вечір пам'яті Василя Симоненка. Чит. віршів Леонід Ліщина.

1976 рік.

Голова Іраїда Черняк, секретар Михайло Гава.

□ Вокальний виступ Володимира Зіневича з Австралії.

□ Древня пам'ятка Влеса. Доп. Омелян Смеречинський.

□ Канадські образотворчі художники. Доп. Андрій Бабич.

□ Дмитро Яворницький. Доп. Іраїда Черняк.

□ Червона калина. Доп. Микола Павлюк.

□ Шедеври й реліквії Печерської Лаври. Доп. Михайло Гава.

□ Річниця смерті Шевченка. Доп. Іван Горішний.

□ Українська пісня і симфонічна музика. Доп. Сергій Босий.

□ Шкільництво в Україні. Доп. Вікентій Літвінов.

□ Художній портрет. Доп. Петро Магденко.

□ Гнат Хоткевич. Доп. Григорій Назаренко (Детройт) і його дочка Маруся.

1977 рік.

Голова Іраїда Черняк, секретар Михайло Гава.

□ Двадцятиріччя 'Козуба'. Доп. Мар'ян Горгота.

□ Генезис крилатих висловів. Доп. Іраїда Черняк.

□ Скитська спадщина. Доп. Омелян Смеречинський.

□ Кольоритність українського народного весілля. Доп. Михайло Гава.

□ Суспільний клімат в Україні. О. Підгородецький.

□ Концертний вечір.

□ Франкові сонети. Доп. Яр Славутич.

□ Україна сьогодні. Доп. Олександр Гай-Головко.

□ Авторський вечір Лариси Мурович.

□ Авторський вечір Віри Ворскло.

1978 рік.

Голова Іраїда Черняк, секретар Карпо Роговський.

□ Істанбул сьогодні. Доп. Михайло Гава.

□ Актуальні теми. Доп. Віра Ке.

□ Кирило Стеценко. Доп. Сергій Босий.

□ Байкарська традиція. Доп. Ярослав Харчун.

□ Степан Васильченко. Доп. Галина Семенюк.

□ Мистецтво і аматорство. Доп. Лавро Кемпе.

□ Символіка ікони. Доп. Омелян Теліжин.

□ Географічні назви. Доп. Яр. Славутич.

□ Концертний вечір.

- Проблеми освіти. Доп. Богдан Годинський.
- Слово о полку Ігоревім. Доп. Омелян Смеречинський.
- Авторський вечір Яра Славутича.
- Олександр Олесь. Доп. Ярослав Харчун.

1979 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Карпо Роговський.*

- Творчий шлях музикознавця Павла Маценка. Доп. Валентина Родак.
- Доісторична культура. Доп. Омелян Смеречинський.
- Від Хаїфи до Масади. Доп. Михайло Гава.
- Канадський письменник Михайло Петрівський. Доп. Віра Ворскло.
- Княжа Русь і Візантія. Доп. Омелян Смеречинський.
- Концертний вечір.

1980 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Карпо Роговський.*

- Українці у Південній Америці. Доп. о. Федір Коваленко (США).
- Рання творчість Миколи Руденка. Доп. Михайло Гава.
- Творчість Людкевича. Доп. Наталка Ємець.
- Піонерські церкви в Канаді. Доп. Ярослав Кіт.
- Вершини і низини розвитку мови. Доп. Ярослав Харчун.

- Українці у Югославії. Доп. Антін Івахнюк.

- Культурні пам'ятки древнього Єгипту. Доп. Михайло Гава.

- Іван Мандрика. Доп. Дмитро Кислиця.

- Запоріжжя і козацький острів Хортиця. Доп. Михайло Гава.

1981 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

- Авторський вечір Ганни Черінь. Чит. авторка (США).
- Англomовна україніка. Доп. Марта Тарнавська (США).
- Вадим Кіпа. Доп. його сина Вадима Кіпи (США).
- Тарас Бульба і його сучасники. Доп. Василь Сірський.
- Повість временних літ. Доп. Омелян Смеречинський.

- Олена Кульчицька. Доп. Ірина Носик.

- Григорій Сковорода. Доп. Марія Божик.

- Юрій Брандес. Доп. Борис Мигаль.

1982 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

- Четверть століття в "Козубі". Доп. Мар'ян Горгота (див. М. Дальний).

- Система шкільництва. Доп. Вікентій Літвінов.

- Імпресіоністи в літературі. Доп. Оксана Черненко-Рудницька.

□ Айра Олдрідж і його дружба з Шевченком. Доп. Михайло Гава.

□ Авторський вечір письменників з Австралії. Чит. Дмитро Чуб і Людмила Коваленко.

1983 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

□ Концертний вечір.

□ Почаївська Лавра. Доп. Іван Дубилко.

□ Молодь і Україна. Доп. Річард Гарейчук.

□ Волелюбна Грузія. Доп. Михайло Гава.

□ Хто були етруски? Доп. Володимир Передерій.

□ Богдан Лепкий. Доп. Марія Гарасевич (США).

1984 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

□ Авторський вечір Василя Шимка.

□ Художня спадщина Шевченка. Доп. Михайло Гава.

□ Лесь Курбас. Доп. Ростислав Василенко.

□ Безсмертний образ. Доп. Славко Новицький.

□ Авторський вечір гумориста Олександра Зозулі.

1985 рік.

*Голова Іраїда Черняк,
секретар Михайло Гава.*

□ Історія проєктів пам'ятників Шевченкові. Доп. Богдан Стрижовець.

□ Іван Пулюй. Доп. Карпо Роговський.

□ Авторський вечір письменника Віталія Бендера. Чит. автор (Англія).

□ Археологічні розкопки міста Помпеї. Доп. Михайло Гава.

□ Авторський вечір Лідії Палій.

□ Виховання дошкільника. Доп. Вікентій Літвінов.

□ Канадський гуморист Стівен Лекок. Доп. Мирослав Дяковський.

□ Історична поема Шевченка "Гайдамаки". Доп. Михайло Гава.

□ Пам'ятки Риму і Ватикан зблизка. Доп. Михайло Гава.

1987 рік.

*Голова Андрій Бабич,
секретар Михайло Гава.*

□ Від землеклонства до християнства: поезія Богдана Ігоря Антонича. Доп. Яр Славутич.

□ Авторський вечір письменниці Ольги Мак. Ведучі Віра Ворскло і авторка.

□ Вечір пам'яті Федора Одрача. Доп. Віра Ворскло і Ірма Одрач.

1988 рік.

*Голова Андрій Бабич,
секретар Михайло Гава.*

□ Вільні думки про Україну людини під диктатурою. Доп. Гнат Бердо.

□ Крим у минулому і сучасний. Доп. Михайло Гава.

□ Етимологічні довідки про Україну і Київ. Доп. Володимир Передерій.

□ Вечір вшанування письменниці Ольги Мак. Доп. Іван Дубилко.

□ Вечір Гумору Вальтера Капа. Вступне слово про гуморист М. Гава.

□ До свого коріння. Доп. Ольга Колянківська. Вступне слово М. Гава.

□ Культурне життя українців у Польщі. Доп. о. Богдан Сенцьо. Вступне слово М. Гава.

1989 рік.

*Голова Андрій Бабич,
секретар Михайло Гава.*

□ Шевченко - художник, портретист. Доп. художник Павло Лопата. Вступне слово М. Гава.

□ Крим у минулому і Крим сучасний. Доп. Михайло Гава.

□ Авторський вечір письменниці Ольги Мак. Вступне слово Віра Ворскло.

1990 рік.

*Голова Андрій Бабич,
секретар Михайло Гава.*

□ Молоді поети в сучасній Україні. Доп. Михайло Гава. У художньому читанні брали участь: Галина Бонк, Наталка Шмир, Марійка Семенюк, Людмила Судак, Оксана Кульчицька, Славко Сидор, Василь Круцько, Володимир Семенюк, Орест Кульчицький.

□ Авторський вечір сатирика з України Валентина Кириленка. Вступне слово А. Бабич.

□ Трагічна доля козацьких пам'яток в Україні. Доп. Михайло Гава. Вступне слово Галина Бонк.

□ Драматична дружба Миколи Куліша з Лесем Курбасом. Доп. проф. Романа Багрій. Вступне слово М. Гава.

□ Багатогранність художника Петра Андрусіва. Доп. д-р Ірина Мороз. Вступне слово М. Гава.

**ВИСТУПИ ЧЛЕНІВ "КОЗУБА"
У РІЗНИХ ЗА ТЕМАТИКОЮ
ВЕЧОРАХ**

- □ -

ВИСТУПИ ЧЛЕНІВ 'КОЗУБА' У РІЗНИХ ЗА ТЕМАТИКОЮ ВЕЧОРАХ

Бабич, Андрій

1975 р. Доповідь 'Розгляд праць італійського художника Джіовані Каналетто.

1975, доповідь про режисера Лавра Кемпе.

1976, доповідь 'Канадські образотворчі мистці'.

1978, участь у художньому читанні на вечорі поетеси Віри Ворскло.

Боднарчук, Іван

1958, доповідь про з'їзд письменників 'Слово' у Нью Йорку.

1959, читання власного оповідання 'Колесо щастя'.

1960, читання власних оповідань.

1961, читання власних оповідань.

Божик, Марія

1981, доповідь 'Григорій Сковорода'.

Босній, Сергій

1976, доповідь 'Хор 'Україна' у Монтреалі'.

1976, доповідь 'Українська пісня і симфонічна музика'.

1976, вокальна участь у вечорі 20-ліття 'Козуба'.

1978, доповідь 'Кирило Стеценко'.

1981, вокальна участь у вечорі 25-ліття 'Козуба'.

Бербенець, Елеонора

1977, вокальний виступ у концерті '20-ліття 'Козуба'.

1977, вокальна участь у програмі співака Володимира Зінкевича.

1978, вокальний виступ у програмі 'Вечір пісні і слова'.

1981, вокальний виступ у програмі '25-ліття 'Козуба'.

Василенко, Ростислав

1957, виступ з художнім читанням спільно з дружиною Вірою.

1959, читання віршів Василя Симоненка.

1959, читання віршів на вечорі письменниці Ніни Мриц.

1960, читання віршів поета Володимира Скорупського.

1975, художній виступ у концерті 'Вокал, пісня і слово'.

1981, участь з художнім читанням у програмі 25-ліття 'Козуба'.

1984, доповідь 'Леся Курбас'.

1984, художнє читання з 'Розгрому' на жалібному вечорі Багряного.

Ворскло, Віра

1958, авторський виступ з власними віршами.

1960, обговорення власних віршів.

1978, авторський вечір.

1979, доповідь 'Письмениця Ольга Мак'.

1979, доповідь 'Письменик Михайло Петрівський'.

1987, доповідь 'Письменик Михайло Одрач'.

Горгола, Мар'ян

1976, доповідь '20-річчя 'Козуба'.

1981, доповідь 'Чверть століття праці 'Козуба'.

Горішній, Іван

1961, доповідь 'Доктор Живаго'.

1975, доповідь 'Похорон Шевченка'.

1977, доповідь '115-річчя смерті Т. Г. Шевченка'.

Гава, Михайло

1959, читання віршів на вечорі письменниці Ніни Мриц.

1959, читання віршів на вечорі письменника Олексі Рая.

1960, доповідь про австралійську поетесу Лідію Далеку.

1961, участь у вечорі 'Український гумор'.

1963, полемічний виступ на тему 'Чи потрібно стрічатися з мистцями з України?'

1963, участь у програмі 'Мистецькі новини'.

1963, доповідь 'Вокальний мистець з Венесуели Елеонора Бербенець'.

1963, участь у програмі 'Мистецькі новини'.

1963, доповідь 'Світової слави співачка Соломія Крушельницька'.

1975, доповідь 'Мозаїки і фрески св. Софії у Києві'.

1976, доповідь 'Шедеври і реліквії Печерської Лаври'.

1977, доповідь 'Колоритність українського народного весілля'.

1978, доповідь 'Іstanbul сьогодні'.

1978, участь у читанні віршів поетеси Лариси Мурович.

1979, доповідь 'Від Хаїфи до Масадн'.

1979, участь у читанні віршів на авторському вечорі Ганни Черинь.

1980, участь у читанні віршів у пам'ять поета Олександра Олеся.

1980, доповідь 'Рання творчість письменника і поета Миколи Руденка'.

1980, доповідь 'Культурні пам'ятки древнього Єгипту'.

1981, доповідь 'Айра Олдрідж і дружба з Шевченком'.

1982, доповідь 'Запоріжжя і козацький острів Хортиця'.

1983, доповідь 'Волелюбна Грузія'.

1984, доповідь 'Художник і графік Тарас Шевченко'.

1985, доповідь 'Археологічні розкопки міста Помпеї'.

1986, доповідь 'Історична поема Шевченка 'Гайдамаки'.

1986, доповідь 'Пам'ятки Риму і Ватикан зблизька'.

1988, доповідь 'Крим у минулому і сучасний'.

1989, доповідь 'Молоді поети в сучасній Україні'.

1990, доповідь 'Трагічна доля козацьких пам'яток в Україні'.

Гамула, Михайло

1979, вокальний виступ у концерті 'Пісня, музика і слово'.

1980, вокальний виступ у концертному вечорі 'Козуба'.

Дубняк, Іван

1957, літ. студія 'Ротонда душогубців'.

1962, полемічний виступ на тему 'Чи потрібна зустріч з мистцями з України?'.

1983, доповідь 'Почаївська Лавра'.

1988, доповідь про літературну творчість письменниці Ольги Мак.

Компе, Лавро

1961, участь з художнім читанням у вечорі гумору.

1975, доповідь 'Режисерське розкриття п'єси'.

1978, участь у програмі 20-ліття 'Козуба'.

1978, доповідь 'Мистецтво й аматорство'.

1982, участь у програмі 25-ліття 'Козуба'.

Лавринюк, Федір

1978, диригування квартетом у програмі 20-ліття 'Козуба'.

1982, диригування квартетом у програмі 25-ліття 'Козуба'.

Ліщина, Леонід

1975, читання віршів Василя Симоненка

1988, художнє читання на вечорі письменниці Ольги Мак.

Левницький, Мирон

1959, читання власних новель.

1963, участь у програмі 'Мистецькі новини'.

1963, участь у програмі 'Мистецькі новини' (вдруге)

1964, доповідь 'Враження з Марокко'.

Латиншко, Микола

1978, вокальна участь у програмі 20-ліття 'Козуба'.

Магденко, Петро

1956, доповідь 'Петро Бройгель старший'.

1963, доповідь 'Портрет'.

1976, доповідь про 'жерців' модернізму.

Маланчук, Роман

1957, читання перекладу п'єси 'Жайворонок'.

1958, читання перекладу п'єси 'Жанна Д'Арк'.

Новицький, Славко

1984, доповідь 'Безсмертний образ'.

Наумчук, Маруся

1983, участь у читанні віршів на вечорі письменника Василя Шимка.

1984, участь у читанні прози письменника Віталія Бендера.

Олександрів, Борис

1958, розгляд творчості Миколи Зерова.

1958, доповідь 'Богданович і українська поезія'.

1959, читання віршів білоруських поетів в українському перекладі.

1960, читання віршів білоруських поетів в українському перекладі.

1960, доповідь 'Слово о полку Ігоревім'.

1963, участь у читанні віршів на 'Літературному ярмарку'.

1964, доповідь 'Творчість поета і письменника Ігоря Качуровського'.

Палій, Ліда

1964, доповідь 'Югославія очима туриста'.

1986, читання власних оповідань.

Романик, Дмитро

1959, художнє читання на вечорі пам'яті письменника Миколи Хвильового.

1959, художнє читання 'Мазепа в поезії'.

1962, художнє читання на вечорі гумору.

1963, художнє читання віршів про 1933 рік на Україні.

1964, художнє читання на вечорі поетеси Ганни Черинь

1965, художнє читання на вечорі письменниці Докії Гуменної.

1966, художнє читання на вечорі письменника Уласа Самчука.

1967, художнє читання на вечорі письменниці Людмили Коваленко.

1968, художнє читання на вечорі літературознавця Григорія Костюка.

1970, художнє читання на вечорі письменника Юрія Стефаніка.

1986, художнє читання власного перекладу творів канадського гумориста Стівена Леккока.

Рогівський, Карпо

1975, участь у п'єсі 'Режисерське розкриття п'єси'.

1985, доповідь 'Український вчений світового значення Іван Пулюй'.

Родак, Валентина

1975, участь у п'єсі 'Режисерське розкриття п'єси'.

1977, участь у програмі вечора пам'яті письменника Гната Хоткевича.

1978, участь у читанні віршів поетеси Віри Ворскло.

1979, участь у читанні віршів поетеси Лариси Мурович.

1979, доповідь 'Музиколог Павло Маценко'.

1979, участь у читанні віршів поета Олександра Олеся.

1983, участь у читанні віршів і прози письменника Богдана Лепкого.

1988, художнє читання на вечорі письменниці Ольги Мак.

Садова, Раїса

1964, вокальний виступ з власним концертом.

1975, вокальна участь у вечорі 'Вокально-музичний концерт'.

1976, вокальна участь у вечорі 20-ліття 'Козуба'.

Скірко, Леонід

1975, вокальна участь у вечорі 'Вокально-музичний концерт'.

Смерчинський, Омелян

1976, доповідь 'Древня книга Влеса'.

1977, доповідь 'Скитські пам'ятки на Україні'.

1978, доповідь 'Слово о полку Ігоревім'.

1979, доповідь 'Доісторична культура України'.

1981, доповідь 'Повість відомих літ'.

Стрижовець, Богдан

1984, історія проєктів пам'ятників Шевченкові в Україні.

1985, участь у художньому читанні інсценізованого вечора 'Гайдамаки'.

Ткаченко, Тетяна

1959, власний музичний вечір

1963, участь у вечорі 'Мистецькі новини'.

1964, участь у вечорі 'Мистецькі новини'.

1976, участь у вечорі 20-ліття 'Козуба'.

1983, участь у вечорі 25-ліття 'Козуба'.

Харчун, Ярослав

1978, доповідь "Поетична творчість Олександра Олеся".

1978, доповідь "Байкарська традиція у творчості Джорджа Орвела".

1980, доповідь "До вершин і низин розвитку української мови".

Черняк, Іраїда

1963, власний вокально-музичний виступ.

1975, доповідь "Оперовий співак Михайло Голинський".

1975, доповідь "Маруся Чурай".

1977, музична участь у програмі співака Володимира Зіневича.

1977, музична участь у вечорі "Червона калина".

1978, доповідь "Генезис крилатих висловів в українській мові".

1982, музична участь у вечорі 25-ліття "Козуба".

Черняк, Петро

1959, власний вокальний виступ.

1963, власний вокальний виступ.

1979, вокальний виступ у концерті "Музика, пісня і слово".

1980, концертний вечір "Українська пісня".

1980, Вокально-музичний концерт.

Шведченко, Григорій

1960, власний вокальний виступ

1960, вокальний виступ разом із студентами студії "Шведченко і Олешкевич".

**ДОПИСИ ПРО ВЕЧОРИ,
ДРУКОВАНІ В ЧАСОПИСАХ І ЖУРНАЛАХ**

- □ -

КОЗУБІВСЬКІ ВЕЧОРИ

(1975 рік)

Вже двадцятий рік, як у Торонті продовжує свою корисну культурно - мистецьку працю товариство "Козуб". За цей час відбулося близько три сотні вечорів, які відвідало біля десяти тисяч шанувальників культури і корисно-громадської праці. Одним з перших вечорів у лютому був вечір під назвою:

"Оперний співак Михайло Голинський". Голова мистецького товариства "Козуб" Іраїда Черняк у змістовній доповіді навела висловлювання ряду музичних критиків, які високо цінували українського тенора і його виступи, називаючи "українським Карузом".

Добірна мистецька публіка, цікаві спогади і художнє оформлення сцени мистця А. Бабича виявили, що "козубівці" насліджені творчою енергією та бажанням дальшої праці.

Місяць лютий: "Краса Шевченкової мови". Доповідач - професор Едмонтонського Університету Яр Славутич. Підбравши багато мовних прикладів з поетичної творчості Шевченка, він відтворив красу й багатство Шевченкового слова.

Проф. Славутич, як літературознавець і поет, зумів зацікавити публіку. Були питання і доповнення, що зробило вечір цінним і цікавим.

Місяць квітень: "Мозаїки і фрески св. Софії у Києві". Доповідач Михайло Гава за професією бібліотекар і учитель. Познайомивши публіку з великими плянами давніх поселень на Подолі, двох окремих поселень - Город князя Володимира і Город князя Ярослава, він накреслив їхнє оборонне й історичне значення та зв'язок з

величавою спорудою собору св. Софії, де збереглися мозаїка і фрески XI століття.

Доповідь була ілюстрована надзвичайно гарними кольоровими прозірками, які вдало синхронізовано на тлі музичних композицій Березовського, Веделя і Бортнянського.

Доповідь була настільки цікавою, що на бажання публіки її повторили у "Дискусійному клубі" при Суспільній Службі Українців Канади.

Місяць квітень: "Харківські україністи". Доповідач - професор Іван Горішний. Для відзначення трагічної долі українського вченого М. Плевако доповідач навів конкретні приклади багатьох учених України, які своєю працею збагачували українську науку і культуру. Їхня праця мала визнання і пошану серед наукового світу, як в Україні, так і поза Україною.

В час горезвісної сталінської "чистки" в Україні більшість з них безслідно зникла, що дуже послабило українську науку і культуру.

Місяць травень: "Режисерське розкриття драматичного твору Лесі Українки "Лісова Пісня". Доповідач - актор і режисер Лавро Кемпе. Творчий портрет доповідача накреслив художник Андрій Бабич, підкреслюючи його працю як доброго актора і режисера.

Розповідаючи про окремі місця драми, доповідач продемонстрував психологічне відчуття дійових персонажів з відчуттям таємничості поліської фавни і фльори. Така професійна доповідь повинна бути повторена ще раз для молоді, яка цікавиться драматичним мистецтвом.

Місяць травень: "Вокально - музичний концерт". Виконавці програми: Бербенець Елеонора (колоратурне сопрано), Раїса Садова (сопрано), Леонід Скірко (бас), Петро Черняк (тенор), Мирослав Романюк (скрипка), Ростислав Василенко (художнє читання), Казимир Олешкевич (музичний супровід на піано).

Ряд оперних арій, народних пісень, музичних точок і художнє читання колишнього професійного актора театру ім. І. Франка у Києві Ростислава

Василенка дали глядачам справжнє мистецьке відчуття, за яке вони віддячували гучними оплесками.

Катерина Сенишина

*"Українські Вісті",
Детройт, 5.VII. 1975 р.*

- □ -

"КОЗУБІВСЬКІ" ВЕЧОРИ В ТОРОНТО

(1976 рік)

Не раз у приватних, дружніх розмовах можна чути скептичні нарікання, що сучасний модерний спосіб життя (кіно, радіо, телевізія) поволі витісняють чи паралізують вечори, які влаштовують ентузіясти української культури. В цьому є якась доля правди, декому й справді ліньки відірватися від телевізора і піти послухати добру доповідь чи концерт.

Спостерігаючи двадцятилітню культурну працю мистецького Товариства "Козуб", можна сміливо стверджувати, що коли вміло підібрати тематику і добрих виконавців у програмі, тоді нічого не стоїть на перешкоді й успіх у публіки запевнений.

Місяць жовтень: "Маруся Чурай". Літературно-музичний нарис голови "Козуба" Іраїди Черняк з участю співачки Елеонори Бербенець.

Більше 300 років минуло відтоді, коли в м. Полтаві жила дівчина Маруся, яка прославилася Україну піснями і дала тло для драматичних композицій українським театрам.

Співачка стала легендою і перейшла в часткове забуття, а її пісні живуть і до сьогодні. Поки що дослідники знайшли 23 твори, які безперечно належать Марусі Чурай. Це відомі пісні "Котилися вози з гори", "Стелися, стелися, зелений гороше", "На городі

верба рясна", "Чого вода каламутна", "В кінці греблі шумлять верби" на інші.

Дуже популярною стала пісня "За світ встали козаченьки". Другу її пісню цього періоду "Віють вітри, віють буйні" використав письменник Іван Котляревський у п'єсі "Наталка Полтавка".

Ряд цікавих історичних розвідок доповідачка вклітала у монтаж пісень, які милозвучно й душевно виконувала Елеонора Бербенець, давши картину трагічної долі української піснярки.

Місяць листопад: "Вечір нам'яті Нестора Теофановича Городовенка". Вечір, присвячений заслуженому українському диригентові, був настільки цікавим і вартісним, що були пропозиції повторити його ще раз. На музичному тлі хорів "Думка" в "Києві" і "Україна" в Монреалі зображувалися кадри з життя цієї заслуженої і талановитої в хоровому мистецтві людини.

В короткій доповіді Іраїда Черняк накреслила життєвий шлях диригента на рідній землі і труднощі, які він мав за німецької окупації, а також перебування в Західній Європі.

Гучними оплесками присутні привітали колишню солістку хору "Думка" Ганну Шерей з Америки. У першій частині вона проспівала ряд тих пісень, які так любив у своєму репертуарі Городовенко, а в другій частині прочитала доповідь "Знавець хорового мистецтва і вдумливий інтерпретатор української народної пісні". Вона розповіла не тільки про творчий шлях хорової капелі, в якій була солісткою, а також методи, якими Городовенко опрацьовував народні пісні перед концертами в Україні і зокрема перед від'їздом за кордон, у Францію.

Про працю в хорі "Україна", Монреаль, дуже добре доповнення дав соліст хору, доцент Сергій Босій.

Місяць листопад: "Українська аристократія та її герби". Доповідач - Остап Сокольський. На подібну тему вже раніше виступав у "Козубі" професор Микола Битинський. Він аналізував в основному геральдику

знаки, які мали пов'язання з українською нумізматикою.

Остап Соколяський, навпаки, більше уваги присвятив шляхетським українським родам, які формували і зберігали українську самобутність. Ілюструючи матеріалом із своєї ще не друкованої праці про геральдику, він навів хронологічні дані, починаючи з княжих, козацьких і кінчаючи сучасними українськими гербоносцями.

Тема викликала ряд цікавих питань і доповнень про геральдичну ділянку, яка й досі вповні ще не опрацьована.

Місяць грудень: "Вечір поезії Василя Симоненка". Доповідач - інженер Леонід Ліщина. До річниці смерті поета доповідач підібрав вибрані вірші, порівняв їх з чужомовними поезіями і підкреслив ряд проблем, які заіснували серед поетів в Україні.

Ілюстрування художнім читанням доповнили молоді одумівці Марта Корнієнко і Віктор Ліщина. Вечір був добре підготовлений тематично. Недолік - неправильний наголос у деяких словах та нехтування законами дикції. Є надія, що в майбутньому молодь з допомогою старших подолає мовні проблеми і буде гарним доповненням у "козубівських" вечорах.

Катерина Сенішина

*"Український Голос",
Вінніпег, 25. II. 1976 р.*

- □ -

З ПРАЦІ МИСТЕЦЬКОГО ТОВАРИСТВА "КОЗУБ У ТОРОНТО"

(1977 рік)

Визначний український письменник Юрій Яновський у творі "Чотири шаблі" згадує про розгублені перлини української культури - пісні, народні

інструменти, що їх витісняють чужі нам "гармошки" і "балалайки".

Подібне розгублювання через неуважне ставлення до рідного мистецтва помічаємо і серед нашого життя в Канаді і Америці. Народний музичний інструмент цимбали сьогодні вже не часто почуєш, а молоде покоління навряд чи й бачило їх.

Усталені традицією і віками форми народнього одягу також набирають дивовижних додатків: чоботи до гуцульського одягу, стилізація жіночих сукенок під чужий нам сарафан і тому подібне.

Прекрасна українська народня вишивка уже переходить із блюзок, сорочок, рушників на тарілки, склянки та абажури до ламп.

Мовчать про це "мистецькі ради" і без стриму котиться вниз наше мистецтво і народня творчість. Матеріальні багатства, технічні вигоди вбивають у людини почуття краси свого минулого, без якого так тяжко формувати сучасне, а тим більше творити підніжжя для майбутнього.

Над цими питаннями не раз зупиняються члени мистецького товариства "Козуб", які в основу своєї праці кладуть натиск на збереження рідної культури. Тут слід відмітити успіхи членів "Козуба" у бандурному мистецтві (керівник Валентина Родак) і в танцювальному ансамблі (керівник Микола Балдецький). Про їхнє серйозне ставлення до чистоти української творчості часто згадує українська преса в Торонто і поза Торонтом.

Місяць січень, 1977 р.: "Вокальний вечір Володимира Зіневича, Сої Сахно і Елеонори Бербенець". Володимир Зіневич, колишній оперовий співак на рідних землях, діяльний у культурному житті українців Австралії. Сося Сахно і Елеонора Бербенець знані з вокальних і драматичних виступів на сцені міста Торонта.

Вдало підібраний репертуар народніх пісень, дуетів, арій у виконанні гостя з Австралії часами був дуже добрий, а часами не йшов з вимоги добірної мистецької публіки. Все-таки, мимо втомн з далекої дороги і віку

'пізньої осені' виступи давали публіці задоволення, що бачать співака, котрий колись був на вершинах вокальної сили і сценічних успіхів.

Присемно відмітити, що організаторка вечора, піаністка Іраїда Черняк при допомозі Соні Сахно і Елеонори Бербенець зробили вечір вдалим.

Місяць лютий: "Древня літературна пам'ятка України - Книга Власа". Доповідач - інж. Омелян Смеречинський. В цікавій темі про древні часи України і її культуру доповідач назвав ряд чужинецьких праць, які наświetлюють нашу батьківщину до прийняття християнства.

Тема зацікавила багатьох слухачів, про що свідчила заповнена зала і багато питань після доповіді. Недоліком було те, що доповідач занадто розширив тему, яку варто було б розділити на дві частини.

Місяць березень: "Канадські образотворчі мистці". Доповідач - художник-маляр Андрій Бабич. Його доповідь була про 24-ох визначних канадських малярів, таких як Джек МекДоналд, Еміль Бордуас, Джек Буш, Пеллан, Ріопелле та інших. На екрані пройшло близько 120 картин у формі прозірок, розкриваючи тему, творчі методи і вклад у світову скарбницю мистецтва.

Місяць березень: "Дослідник козацької старовини - Дмитро Яворницький". Доповідачка - Іраїда Черняк. У коротких нарисах, ілюстрованих прозірками, було зображено цікаве і складне життя вченого-академіка й письменника, його пошуки козацьких пам'яток. Наполеглива праця Яворницького була чи не першою, яка дозволила зберегти цінні пам'ятки козацької зброї, одягу, речей щоденного вжитку, дала наукові розвідки про оборонців української віри і культури.

Хвилюючим доповненням був виступ Миколи Костюка, якому пощастило працювати з Яворницьким на археологічних розкопках. З любов'ю збережені фотографії розкопок як

документальні реліквії з цікавістю розглядали присутні. Була думка видати їх окремою публікацією.

Місяць квітень: "Літературно - музичний вечір 'Червона калина'". Вечір був дуже цікавий, публіка заповнила залу православного собору. Доповідач першої частини вечора професор Микола Павлюк, який недавно прибув з України, навів багато прикладів, як калина глибоко закорінена у народних звичаях і ритуалах, літературних творах, образотворчому мистецтві, вишивці, різьбі, піснях.

У другій частині доповідач Михайло Гава навів приклади, як Олесь Лупій, Валентина Ткаченко, Андрій Малишко, Максим Рильський, Тарас Шевченко у своїх творах оспівували калину.

Читали молоді адепти сценічного мистецтва: Лариса Роговська, Галина і Катерина Матковські, Леся Бойчук і Віктор Ліщина. Мистецьким хистом читання вирізнялася Леся Бойчук, яка приїхала з України.

Третя частина вечора була вокальним виступом милозвучного тенора Миколи Латишка при музичному супроводі Лариси Кузьменко, квартету 'Волошки' у складі Надії Гаврилюк, Клавдії Матвіїв, Євгенії Нестеренко і Валентини Лавринюк, при музичному супроводі Іраїди Черняк. Відповідний небуденний настрій справляло художнє оформлення сцени у формі завоїв калини і вишиті сорочки виконавців.

Треба подивляти організаторів цього цікавого вечора, що навіть пісні підібрано тематично пов'язані з калиною. Квартетові слід побажати успіху у дальших виступах.

Чай з калиною і варення з калини доповнили закінчення вечора.

Місяць квітень: "Шедеври і реліквії Печерської Лаври". Доповідач - Михайло Гава. Відвідуючи кількаразово історичні місця в Україні, доповідач призібрав цінний ілюстративний матеріал, який знайомить слухача з історичними пам'ятками міста Києва, зокрема його

західньої частини, де знаходиться Києво-Печерська Лавра.

Детально розрисовані кольорові пляни розміщення печер, святинь, дзвіниці, друкарні, цвинтаря, Успенського собору і сконденсовані пояснення дали повну уяву релігійного і культурного життя стародавнього Києва, яке мало вплив на всю Україну. Особливу увагу приваблювали художні розписи стін і золоті вироби, доступні для оглядин в музеї.

Добре виконані кольорові прозірки і сама доповідь були приводом для питань про трагічну втрату пам'яток в Україні.

Місяць травень: "До 115-річчя смерті Шевченка". Доповідач - професор Іван Горішний. В загальному доповідь віддзеркалювала пам'ятний день, коли тіло Шевченка привезли до Києва і в церкві на Подолі відбулася панахида. Безліч народу - студенти, молодь, віддали глибоку шану безсмертному Кобзареві.

Доповідь була ілюстрована вокально-музичним виступом тенора Миколи Лотішка, бандуристки Марії Кристюк і квартету "Чорнобривці".

К. Сенішин

*"Нові Дні",
Торонто, вересень, 1976.*

- □ -

ДВАДЦЯТИЛІТТЯ "КОЗУБА"

Два десятиліття культурно - мистецької праці Товариства "Козуб" у Торонто в умовах еміграційного життя - це так довгий час.

250 вечорів - це доказ солідної культурної праці, яка напевно знайде окремий відгук у більш докладних описах нашої преси чи окремої публікації. Я зупинюся частково на коротких загальних замітках про вечори, які були цікаві своєю тематикою

і відбулися в осінньому сезоні минулого року, та зокрема на вечорі відзначення двадцятиліття Товариства в січні 1978 року.

Місяць жовтень. Українська народна пісня і симфонічна музика. Доповідач - доцент Сергій Сергійович Босий, відомий як педагог, диригент і співак у хорі "Україна" під диригування Нестора Городовенка. Більшу частину свого життя він присвятив музично-хоровій праці. У доповіді накреслив складний шлях, яким пробивалася народна пісня у хоровій композиції і творчості композиторів-класиків.

Доповіді, змістовні й цікаво побудовані, завжди притягували любителів співу і музики. Сергій Босий доповнив свій виступ музичними і вокальними записами.

Місяць жовтень. Шкільництво України. Доповідач - педагог Вікентій Літвінов. Вечір відкрила голова "Козубу" Іраїда Черняк, а інформативне слово про доповідача сказав секретар "Козуба" Михайло Гава, який розповів не тільки про педагогічний шлях доповідача, а також про працю на чужині в таборах і зокрема в Торонті.

Вікентій Літвінов, як досвідчений педагог в середніх школах, зупинився на темах: "Навчальні методи в середніх школах України", "Пляни роботи і роля класних керівників та батьків дітей дошкільного віку". Вечір цікавий педогогічними прикладами і дискусією між учителями і доповідачем на тему виховання.

Місяць листопад. Художній портрет. Доповідач - відомий у Торонті художник і скульптор Петро Магденко, роботи якого "Князь Володимир Великий" і "Тарас Шевченко" прикрашають залу Православної катедри, чимало інших праць знаходяться в приватних колекціях.

Завдяки знанню портретного мистецтва і вмінню пояснити складної техніки малювання. Магденко зумів дати добру лекцію для тих, хто цікавиться малюванням.

Доповідь залишила гарне враження, була ілюстрована прозірками і окремими рисунками. Про творчу працю і життєвий шлях художника Магденка розповіла Валентина Родак.

Особливістю цього вечора було те, що тема зацікавила не тільки старших, а й молодь.

Місяць грудень. Бандурист Гнат Хоткевич і його вклад у музичну спадщину України. Доповідач - гість з Детройту, довголітній бандурист і соліст Канелі бандуристів Григорій Назаренко. Він привітав "козубівців" з 20-літтям, розповів про тернистий шлях українських кобзарів і бандуристів і зокрема, помітного серед них Гната Хоткевича.

Ряд музичних творів, які виконав Г. Назаренко разом з дочкою Марусею, вчителькою і бандуристкою, урізноманітнили програму вечора.

У другій частині вечора Карпо Роговський описав найбільш відомі літературні праці Хоткевича, а Михайло Гава провів літературний монтаж у виконанні Ніни Гаврилук і Олени Булат. На закінчення програми молоді бандуристки Оксана Безкровна і Марія Критюк під керівництвом Валентини Родак виконали кілька музичних точок. Вечором вдало провадила В. Родак, вона сказала гідні уваги слова: "Яка прекрасна наша культура і яких прекрасних мистців ми маємо, а як мало ми їх знаємо і як мало ними цікавимося".

Місяць січень. Двадцятиліття "Козуба". На цьому ювілейному вечорі голова Товариства Іраїда Черняк привітала присутніх, накреслила пройдену культурну працю та подала плани на майбутнє. На жаль, вечір не вдалося провести на належному рівні через погану погоду. З цієї причини не зміг дістатися до Торонта з м. Гвельф доповідач, редактор журналу "Нові Дні" Мар'ян Дальний. Проте, на бажання більшості присутніх, вечір відбувся лише з концертною частиною.

Програмою керував художник Андрій Бабич. Участь брали: відома з попередніх виступів піяністка Лариса Кузьменко - здібна студентка

музичного факультету Торонтського Університету, попередню музичну підготовку вона отримала у маестра Антоніни Ярошевич. Лариса виконала дві власні композиції "Весна" і "Фантазія".

Співак Сергій Босий проспівав цікаву за народнім мотивом "Пісню старого лірника". Ряд оперових арій виконали Петро Черняк і його дружина Іраїда під музичний супровід Лариси Кузьменко.

Заслужений актор і режисер Лавро Кемпе, знаний своєю довголітньою працею в драматичних постановках театрів міста Торонто, продеклямував з динамічним відчуттям вірш Франка "Каменярі".

Оперна солістка Раїса Садова проспівала арію з опери "Макбет" і дві українські пісні на музику Лисенка і Заремби. На закінчення виступив квартет "Чорнобривці", керівник Федір Лавринюк, музичний супровід Іраїди Черняк.

Вечір вийшов дуже вдалим і цікавим.

Катерина Сенишин

"Український Голос"
30 березня 1977 р.

- □ -

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПРАЦЯ "КОЗУБА" ЗА 1977 РІК

Хоч цікавих вечорів проводиться не так вже й багато, все-таки слід відмітити ті з них, які своєю тематикою зацікавили перш за все молодь і стали поштовхом до дискусій та повторень у різних клубах.

Місяць лютий. Генезис крилатих висловів в українській літературній мові. Доповідач - Іраїда Черняк, співдоповідач - Іван Горішний. У цій гарно опрацьованій доповіді навітлено ряд мовних прикладів та дано аналіз їхнього походження.

Обидва доповідачі використали багатющу скарбницю народної творчості не лише українців, а й інших народностей, мова яких багата на так звані 'крилаті вислови'.

Місяць лютий. Скитські пам'ятки на побережжях України. Доповідач - інж. Омелян Смеречинський. У тисячолітній давнині українські землі були заселені племенами і народами, які творили самобутню культуру і залишили нам цінні зразки своєї мистецької творчості. Археологічні дослідження допомагають відновити картини їхнього життя. Такими словами розпочав свою розповідь О. Смеречинський про народ, який заселяв причорноморські степи України і який пройшов складний шлях історичного розвитку, відмінний від грецьких колонізаторів.

Місяць березень. Колоритність українського народного весілля. Доповідач - учитель і бібліотекар Михайло Гава. Назва доповіді зацікавила багато молоді. Тема була розділена на дві частини. У першій подано характерні описи весільних церемоній в різних частинах України, а в другій - до кожного висвітленого образу давалися пояснення різних ритуалів, які у формі пісень відтворювали Люба Цибенко, Лариса Роговська і Олена Булат.

Час багато чого затер у людській пам'яті, в тому числі й весільні обряди, які колись були дуже поширені на Україні. Добре, що доповідач, використовуючи різні картини, давні фотографії та розповіді старших людей, науково опрацював весільну тему, тим самим ознайомивши старших і молодь зі скарбницею народних вірувань і фантазій.

Місяць березень. Суспільний український нездоровий клімат. Доповідач - мгр. Олександр Підгородецький. Повідомлення по радіо і в пресі про вечір з такою назвою багатьох насторожило і викликало здивування, чому 'Козуб' виступає з такою тематикою, адже його вечори, як правило, носять культурно-мистецький зміст.

З початком вечора сумнів розвіявся, як тільки доповідач накреслив ряд нездорових явищ, які гальмують духовний розвиток суспільства, а тим самим культуру і мистецтво.

Місяць квітень. Концертний вечір двадцятип'ятиріччя праці 'Козуба'. Доповідач - редактор журналу 'Нові Дні' Мар'ян Дальний. В короткій і змістовній доповіді підкреслену ту важливу працю, яку проводять на полі української культури члени 'Козуба'.

У мистецькій частині виступали: режисер Лавро Кемпе, Елеонора Бербенець, Микола Латишко, Сергій Босий, Лариса Кузьменко, Іраїда Черняк, Петро Черняк, Мирослав Романюк та квартет 'Чорнобривці' під мистецьким керівництвом Федора Лавринюка.

Як програма, так і виконавці дали присмне мистецьке задоволення добірній публіці, що часто відвідує 'козубівські' вечори в Торонті. Серед них часті гості з Гамільтону родина Логвин і Дарія Бродгед. На закінчення вечора присмною несподіванкою прозвучали слова інж. Василя Вадики (голова дискусійного клубу при Суспільній Службі Українців Канади, відділ Торонто), про важливість культурної праці, що безперервно, впродовж довгих років проводить 'Козуб'.

Місяць травень. Франкові сонети і їхні попередники. Доповідач - професор Едмонтонського університету Яр Славутич. Кожного разу члени 'Козуба' з приємністю вітають заслуженого в ділянці літератури члена об'єднання письменників 'Слово' з його виступом для вшанування пам'яті 'Каменяра' Івана Франка.

Зупинившись на класичних зразках поетичної творчості Петрарки, Боровиковського, Шашкевича, Федьковича, доповідач дав цікаві зразки сонетного жанру, в яких визначне місце належить Іванові Франкові. Доповідь викликала широку дискусію, запити, доповнення. Були

пропозиції надрукувати цю доповідь в журналі 'Нові Дні' чи іншому виданні.

Місяць вересень. Україна сьогодні. Доповідач - письменник, член Об'єднання письменників 'Слово' Олександр Гай-Головко з Вінніпеґу. У першій частині доповіді він назвав ряд поетичних постатей в Україні і їхні спроби творити культурні цінності без контролю партії і уряду. Молоді поети і письменники у шістдесятих роках створили ряд творів, які викликали зацікавлення не тільки в Радянському Союзі, а й за кордоном.

У другій частині вечора твори письменника читали Ніна Миколенко-Теліжин і Михайло Гава. Прозвучали вірші, написані в різний час, в яких лірика переважала над патріотичною темою.

Місяць жовтень. Авторський вечір поетеси Лариси Мурович. Поетеса (також член Об'єднання 'Слово') відома своїми статтями у пресі, збірками поезій, які одержали добру оцінку літературних критиків.

В ряді поезій чергувалися тужні спогади про таємничі буковинські гори, серед яких виросла Лариса Мурович, патріотизм молодого покоління періоду Другої Світової війни і спроби пошуків слідів української культури в дохристиянській добі. Твори авторки читали: Лариса Мурович, Люба Магденко, Михайло Гава.

Місяць листопад. Авторський вечір поетеси Віри Ворскло. Як і попереді вечори, цей вечір також відкрила вступним словом Іраїда Черняк. Вона накреслила шлях поетеси в літературу, починаючи з батьківщини і завершуючи Об'єднанням 'Слово' в Канаді. Заторкнула невідраді обставини для творчої праці, фінансові труднощі, коли йшлося про друкування книжок і байдужість до друкованого слова наших читачів на чужині, багато з яких віддають перевагу іншим розвагам. Все-таки вечір Віри Ворскло зацікавив багатьох шанувальників поезії. Вони почули нові вірші поетеси, ліричні, мітологічні, патріотичні.

В художньому читанні брали участь: Валентина Родак, Надія Кудя, Ніна Миколенко-Теліжин і Андрій Бабич.

Катерина Сенішин

'Новий Шлях'
16 лютого 1978 р.

- □ -

З ПРАЦІ 'КОЗУБА'

Як і кожного року, так і в 1978-му і на початку 1979-го культурно - мистецьке Товариство 'Козуб' у Торонті організувало ряд вечорів, які слід відмітити за добру тематику і вміння зацікавити торонтську публіку.

Місяць лютий. Істанбул сьогодні. Доповідач - Михайло Гава. Перебуваючи під час літніх вакацій у Єгипті, Ізраїлі і Туреччині, М. Гава зібрав багату і цікаву колекцію прозірок і нотаток.

В основу його доповіді лягла подорож від міста Ефес в напрямку Істанбула. М. Гава розповів про сучасне життя Туреччини, історичні пам'ятки, пов'язані з українською історією: мури Царгороду, на яких висів щит князя Олега, Скутарі, де торгували ясиром з України, місця панування українки Роксолани... Розповідь була ілюстрована не лише чудовими прозірками, а й схематичним пляном міст і околиць.

Місяць лютий. Про актуальні теми. Доповідач - журналістка і редакторка, популярно знана Віра Ке. Коротко вона познайомила присутніх зі своєю біографією, чим відразу полонила слухачів. У її доповіді наświetлено негативні засоби, якими часто оперують журналісти, що не мають належної освіти і вміння зацікавити читачів.

Через нехтування рідною культурою і літературною мовою в українську пресу часто просочується жаргон, який лякає молоде покоління і принижує рівень української преси. Те саме можна сказати і про українське радіо і телевізійні передачі.

Присутнім цікаво було стежити за думками доповідачки, брати участь у дискусії і вірити, що після цієї доповіді дещо зміниться на краще в підході до української преси.

Місяць лютий. Творчий шлях Кирила Стеценка. Доповідач - доцент і диригент Сергій Сергійович Босий. Ця його доповідь, як і попередні на вокально-музичні теми, зацікавила любителів української класичної і народної музики. Доповідач розповів про складний шлях, яким пройшов Кирило Стеценко. Свою доповідь він ілюстрував музичними записами: першою збіркою колядок і щедрівок, лібретто до опер "Полонянка", "Кармелюк" та драми Лесі Українки "Іфігенія в Тавриді". В кінці прозвучали кантати "Рано-вранці новобранці", "У неділеньку святую", солоспів "Плавай, плавай, лебедонько". Доповідач назвав Стеценка "справжнім співцем українського народу, який зумів торкнутися своєю інтуїцією глибини народної душі, перейнятися, злитися з нею і стати її устами". Присутні висловили бажання, щоб повторити цю доповідь якщо не в "Козубі", то в інших товариствах чи організаціях.

Місяць березень. Розвиток байкарської традиції у творах англійського письменника Джорджа Орвелла. Доповідач - мгр. Ярослав Харчун. Зупиняючись на ряді прикладів байкарської форми і традиції, доповідач накреслив життєві перешкоди у праці Джорджа Орвелла і фабулу твору "Колгосп тварин".

Аналіз деяких фрагментів твору, в яких зображається перевтілення звірів і їх характери, дали змогу слухачам уявити утопічних образ соціальної нерівності і фантазій про "краще завтра". В кінці доповіді демонструвався кольоровий фільм "Колгосп тварин". Було багато запитань про письменника та його твори.

Місяць березень. Степан Васильченко. Доповідач - Галина Семенюк з Гамільтону. Основною метою доповіді було відзначення сторіччя з дня народження письменника та

розповідь про його працю педагога і драматурга.

У доповіді віддзеркалено мовне багатство письменника і його спостережливість у людській психології. Його п'єса "На перші гулі" увійшла в репертуар театрального і кіномистецтва. Молодіжна драматична група "Муза" поставила п'єсу Васильченка "Куди вітер віє". П'єса ця маловідома, але вона згадана в індексі письменника в Україні. Ролі виконували: Лариса Роговська, Катерина Матковська, Максим Колесник, Ігор Роговський, Віктор Ліщина і Роман Гурко. Постановка Михайла Гави. Захоплена гра молодих акторів-аматорів допомогла сприйняти вповні трагізм національної свідомості і тих помилок, які до сьогодні за нами тягнуться на шляху нашої історії.

Місяць травень. Символіка ікон. Доповідач - художник Омелян Теліжин. У Торонті він відомий як маляр та майстер сценічного оформлення драматичних постановок. О. Теліжин для доповіді використав багатючий матеріал з історії іконописання в різні часи і серед різних народів, дав широку панораму символічних християнських зображень, які прикрашають святині і житло. Ця тема була настільки цікавою, що доповідь була повторена в Дискусійному клубі при Суспільній Службі в Торонто.

Місяць травень. Мистецтво й аматорство. Доповідач - актор і режисер Лавро Кемпе, знаний зі своєї довголітньої праці на сценах театрів Волині, Галичини, Німеччини, а також в Торонті. Його сценічний досвід, вміння перевтілюватися і розкривати характери стали змістом доповіді. Добре було б, щоб такі доповіді частіше були не лише в "Козубі", а також в товариствах, в яких діють драматичні групи і є бажання працювати на сцені.

Місяць травень. Проблеми з назвами світу в Об'єднаних Націях. Доповідач - Яр Славутич з Едмонтону. Активне наукове й літературне життя часто приводить Я. Славутича в ту чи іншу країну чи на континент, незалежно від існуючої там

політичної ситуації. Принагідно, переїжджаючи через Торонто, він зупинився, щоб поділитися з місцевими українцями своїми враженнями про міжнародну конференцію у Греції, на якій обговорювалися питання географічних назв різних країн і народів. Доповідач розповів про наполягання советських делегатів на збереженні правильних назв міст і держав, хоч самі вони цього не дотримуються. На конференції канадський делегат Яр Славутич стверджував, наприклад, що Львів ніколи не повинен звучати як Лемберг, Львуф чи Львов. На вечорі були пропозиції видати цю цікаву доповідь окремою брошурою, щоб нею можна було користуватися при вивченні географічних і зокрема українських назв.

Місяць вересень. Вечір пісні, музики і слова. Такі вечори заслуговують на окреме визнання не тільки за зміст і виконання, а в першу чергу за солідну підготовку, яку слід завдячувати голові "Козуба" Іраїді Чернях.

У програмі перепліталися виступи ансамблю бандуристів ім. Г. Хоткевича під керівництвом Валентини Родак, власні композиції талановитої піаністки Лариси Кузьменко, колоратурного "соловейка" Елеонори Бербенець, лірична арія тенора Петра Черняка, скрипкове сольо Мирослава Романюка, виступ абсолювента Мюнхенської Академії оперного співу Михайла Гамули і художнє читання акторки Надії Кудой, яка доброю дикцією і розумінням нюансів української мови дала зразок виконання цього жанру.

Місяць жовтень. Проблеми української освіти в Канаді. Доповідач - мгр. Богдан Голинський. Хоча це не суто мистецька тема, однак вона має пряме відношення до української культури і мови, тому не дивно, що вона зацікавила вчителів українців, які працюють в англійських школах. Доповідач - учитель, син відомого оперного співака Михайла Голинського - зумів зібрати яскраві

факти, якими проілюстрував проблеми українського шкільництва в Канаді. Працюючи роками в англійській школі на відповідальному становищі і будучи активним в українському громадському житті, Б. Голинський добре розуміє труднощі української школи в Канаді і шляхи до її поліпшення. Шкода, що цією доповіддю не поцікавилися масово українські вчителі і не зробили певних висновків.

Місяць листопад. Слово о поетку Ігоревім. Доповідач - інж. Омелян Смеречинський. Вечір гідний уваги тим, що доповідь в цілості ілюстрована репродукціями з картин, що давали уявлення слухачам про історичні події епічного твору.

Місяць грудень. Авторський вечір поета Яра Славутича. Трагедія голоду в Україні 1933 року знайшла глибоке відображення в новій його книжці "Моя доба", яка вийде друком у цьому, 1979 році. Переживши сам багато в часи голоду, поет змалював епопею горя українського селянства й народнього спротиву проти колективізації.

Місяць грудень. Вечір пам'яті поета Олександра Олеса. Доповідач - мгр. Ярослав Харчун, художнє ілюстрування читкою: Валентина Родак, Марта Царинник, Лариса Роговська, Тарас Ліщина і Михайло Гава. Доповідач охарактеризував революційні спалахи українського народу, які мали вплив на творчі пориви Олеса і його поетичний настрій.

Занепад національного відродження і еміграційне скитання, туга за втраченим і віра в краще завтра, надзвичайне відчуття людського горя, особиста трагедія, пов'язана із втратою сина - все це знаходило відображення в його поезіях. Всі ці поетичні настрої добре передали читці - любителі поезії Олександра Олеса.

Місяць лютий. Шлях музиколога. Доповідач - Валентина Родак. Різні події політичного характеру і роки, які блискавично летять з десятиріч у сторіччя, часто затирають постаті людей, які закладали основи української культури в Канаді і США.

Мимоволі забуваємо про диригентів Углицького-Печенігу, Кошиця, Туркевича, Городовенка та інших. Серед цих імен заслужене місце належить диригентові і композиторові, д-рові Павлові Маценкові, якому і була присвячена доповідь. Доповідачка, використавши багатий і дуже цінний матеріал д-ра Маценка, описала присутнім мистецький шлях людини, який проліг з України до Кіпру, Чехословаччини, а потім і до Канади. Подивугідними є праця й енергія музиколога, який стимулював Осередок освіти і культури у Вінніпегу, викладаючи на музично-хорових курсах та в університеті і ще знаходячи час для написання статей на музичні теми.

Добре було б, щоб доповідь 'Шлях музиколога' вийшла окремою брошурою.

Місяць лютий. Доісторична культура України. Доповідач - інж. Омелян Смеречинський. Він невтомний шукач цінних архівних матеріалів про історію різних народів, серед яких найбільше уваги віддає рідній Україні і її древнім пам'яткам. Цього разу доповідь була доповнена розвідками українських учених, таких як професори Костомаров, Грушевський, Огієнко та інші про сліди дохристиянської культури, які збереглися в курганах Причорномор'я. Такі теми завжди будять фантазію, почуття національної гордості, заохочують до глибшого вивчення національної історії.

Місяць березень. Від Гаїфи до Масади. Доповідач - Михайло Гава. Не зовсім зрозумілим для багатьох була назва доповіді, але пояснення дав підзаголовок 'Подорожні нотатки'.

Влітку 1977 року М. Гава, повертаючись з Єгипту, зупинився на тиждень в Ізраїлі, щоб сфотографувати історичні місця, зв'язані з релігією і культурою жидів, мусульман і християн.

Подорож від головного порту Гаїфи через Галілею, Самарію, Юдею до Масади біля Мертвого моря, дала велику колекцію діапозитивів. Фрагменти з християнських місць, де є

пам'ятки про Україну і Грузію, оборонний форт Масада і околиця Голянс дали детальну картину 'Святої Землі' із слідами різних культур і релігій.

Місяць червень. Авторський вечір канадського піонерського письменника Михайла Петрівського. Доповідач - поетеса Віра Ворскло, художнє читання - Лариса Роговська, Катерина Матковська, Ігор Роговський, Ігор Ліщина, синхронізація діапозитивів - Андрій і Роман Гурки.

У вступному слові голова 'Козуба' Іраїда Черняк коротко розповіла про українських письменників, які по Першій Світовій війні виїхали в Канаду і включилися в літературне життя країни. Одним з помітніших серед них був Михайло Петрівський, який зумів знайти популярність в англійських часописах, друкуючи ряд статей про український народ в Україні та етнічні проблеми в Канаді.

Доповідачка зробила сконденсований перегляд літературних творів письменника про життя українських поселенців у Канаді. Як доповнення прочитано цікаве оповідання 'І поховали маму під білою березою', в якому адепти української сцени Лариса Роговська і Катерина Матковська інсценізували трагічну долю жінки, що захворіла на фармі.

Друге оповідання взятє з життя в місті - 'Перший український концерт перед англійцями', який інсценізували Ігор Роговський і Віктор Ліщина.

Обидві інсценізації не тільки відобразили події піонерських часів, а й дали надію, що виконавці будуть діяльними в ділянках художнього слова.

Привітання від історичної секції УВАН, ряд різних публікацій, листів, грамот, медалей підкреслювали пошану до автора, яку він має серед англійців і українців.

Цей тематично цікавий вечір у цілості фільмували оператори 'СВС' для серії замітних осіб у культурному житті Канади піонерської доби.

Доплив молодих сил у 'Козубі' запевняє, що є кому перебирати естафету культурно-мистецької праці.

Лариса Роговська

*Друковано 1979 року:
'Новий Шлях',
'Український Голос',
'Нові Дні':*

- □ -

ПЕРЕРВА У ПРАЦІ 'КОЗУБА' (1979-1980 рр.)

16 травня ц. р. закінчено весняно-зимню працю в культурно-мистецькому Товаристві 'Козуб'. Як правило (яке не змінюється вже 25 років) у місяцях червні, липні, серпні і вересні 'Козуб' не проводить вечорів через вакаційний час і виїзди багатьох за межі Торонта.

Вечори, які відбулися за цей час, були настільки цікавими, що варто бодай коротко згадати про них і про людей - ентузіастів українського культурного життя.

Січень: Княжа Русь і Візантія. Доповідач - Омелян Смеречинський. Ще перед прийняттям українцями християнства існували торговельні зв'язки, які збагачували Україну-Русь заморськими товарами взамін на збіжжя, мед, шкіру. Подається ряд історичних подій, як наприклад, зацікавлення греків чорноморським побережжям, поширення їх впливів на Україні. Доповіді О. Смеречинського завжди цікаві, але інколи бувають надто перевантажені дрібними довгими деталями.

Січень: Концертний вечір української пісні. Організатор вечора - співачка і піаністка, голова 'Козуба' Іраїда Черняк. Вдало підібраний репертуар і виконавці вокально-музичних точок і художнього читання. Щедрими оплесками присутні нагородили молоду і перспективну співачку Галину Дитиняк та піаністку

Ларису Кузьменко, ветеранів співу Михайла Гамулу і Петра Черняка.

Художнє читання Надії Кудой (по професії далекої від сцени) завжди вдало передає людські переживання і є зразком, як треба ставитися до культури рідного слова.

Лютий: Культурні пам'ятки Древнього Єгипту. Доповідач - Михайло Гава. Розповідь про шлях з багатого на історичні пам'ятки міста Олександрія до каїрських пірамід, а потім до Долини Фараонів була ілюстрована прозірками. На екрані з'являлися стінописи в містах Карнак і Люксор, багатство скарбниць фараонів, а також гумористичні епізоди з верблюдами та лабіринтом у піраміді Хеопса.

Лютий: Життя українців у Південній Америці. Доповідач - о. Федір Коваленко з Клівленду. Надто складним був життєвий шлях доповідача, як сказав у вступному слові Петро Родак. Від полтавських степів до гарячих джунглів у Південній Америці, де працював місіонером, обслуговуючи українські поселення. Життєвий оптимізм отця Федора допомагав йому долати труднощі, а праця збагатила досвідом, споминами, які варто було б видати окремою книжкою.

Доповідь була побудована на короткому описі всіх українських поселень, економічного, релігійного і культурного рівня, проблем, як зберегти національну свідомість молодого покоління, народженого на чужині.

Його гарна літературна мова була зразком для тих, хто народився і виріс на еміграції, а змістовна доповідь збагатила знаннями про наших земляків, розсіяних по світу.

Лютий: Рання поетична і прозова творчість Миколи Руденка. Доповідач - Михайло Гава. Вечір відкрила Раїса Ліщина, вона навила деякі факти про зневажання радянською конституцією прав людини в Радянському Союзі. М. Гава зробив огляд прозових і поетичних творів Миколи Руденка, які здобули йому

визнання українського патріота і правоборця і спричинили до арешту і засудження комуністичною владою.

Надія Куца прочитала уривок з твору М. Руденка "Остання шабля".

Цей вечір виділився серед інших цікавим і своєчасним змістом та гарним підбором читців - артистів-аматорів драматичної групи молоді "Муза". Твори читали: Лариса Роговська, Катерина Матковська, Роман Гурко, Леонід Руденко, Максим Колесник. Шкода, однак, що на цьому вечорі мало було тих, які часто турбуються долею письменника.

Березень: Станіслав Людкевич і його сучасники. Вечір вокально - музичних виступів з доповіддю Наталки Ємець. Ця тема вже обговорювалася в дні відзначення 100-ліття з дня народження та дати смерті композитора. Але цього разу вечір був відмінний - творчість Людкевича доповідачка порівнювала з творчістю його сучасників Січинського, Барвінського, Нижанківського, Кос-Анатольського, вирізняючи на їх тлі самотність і величність Людкевича.

У музично-вокальному доповненні брали участь: Іраїда Черняк, Галина Дитиняк, Лариса Кузьменко, Ліда і Таня Юхименки, Лариса Роговська і Богдан Стукало.

Квітень: Стилі в образотворчому мистецтві. Доповідач (англійською мовою) - мистець Авел Лі. Преставляючи доповідача, Іраїда Черняк звернула увагу на незвичний характер цього вечора, який проходитиме англійською мовою.

Авел Лі - мистець - графік, народжений в Естонії, там закінчив Академію образотворчого мистецтва. Студії продовжував у Фінляндії і Швеції. У цих країнах, а також у Данії, мав персональні виставки, які добре оцінила критика. У Канаді працює у ділянці графіки, його мистецький стиль - фантазія і абстрактність. Авел Лі офіційно репрезентує Канаду на міжнародних виставках, також часто виступає з лекціями та статтями у пресі.

Запитання доповідачеві задавали Андрій Бабич, Христина Гарт, Іраїда Черняк, Михайло Гава. Шкода, що цей вечір через недостатню рекламу "Козуба" зібрав менше людей, ніж він заслуговував.

Квітень: Українські піонерські церкви у Канаді. Доповідач - Ярослав Кіт з Оттави. Хоч ім'я доповідача відоме багатьом з хроніки історичних заміток до тижневика "Вісник" у Вінніпезі, присутні довідалися багато чого нового про нього. Леонід Ліщина розповів про педагогічну працю Я. Кота в англійській школі, та про його зацікавлення й широку обізнаність в архітектурі Канади.

Доповідь гідна уваги не тільки великою колекцією прозірок про українські релігійні святині, а також цікавим поясненням матеріалів, структури і будівничих, які зберегли архітектурні традиції з рідних земель до Канади і створили споруди, якими ми можемо гордитися.

Квітень: Вершини і низини розвитку української мови за останнє двадцятиріччя. Доповідач - Ярослав Харчун з Оттави. Як сказав у вступному слові заступник голови "Козуба" Андрій Бабич, Я. Харчун відомий багатьом своїми статтями про проблеми мови, а також як викладач Оттавського Університету і співредатор журналу "Нові Дні". Думки, висловлені в доповіді, стали приводом для дискусії і цікавих запитань.

Травень: Українці в Югославії та їхнє культурне життя. Доповідач - Андрій Івахнюк з Протону, Онтаріо. Характеристику культурно-громадської праці А. Івахнюка дав Ярослав Соколик, починаючи від університетських студій в Югославії і кінчаючи діяльністю в Канаді. Незважаючи на високу освіту і глибокі знання, доповідач завжди тримався скромно, не претендував на популярність і титули, вірячи, що жертвенна праця для української громади не потребує реклами. А. Івахнюк та його дружина Надія (д-р медицини) багато уваги приділяють українській молоді. Доповідач розповів

про скупчення наших поселень у Югославії, продемонстрував цікаві прозирки.

Травень: Поетика Лесі Українки. Доповідач - Яр Славутич з Едмонтону. Вечір відкрив Андрій Бабич, і хоч його представлення про доповідача було цікавим але задовгим, і більше скидалося на ювілейне відзначення, ніж на слово про доповідача.

Яр Славутич - один з найбільш працюючих і продуктивних українських славистів на американському континенті. Крім викладацької праці в університеті, від знаходить час на видавничі справи, наукові поїздки, виступи з доповідями.

Уривки з поезій Лесі Українки, вдало підібрані доповідачем, розкрили високу поетичну майстерність української поетеси і її роль у формуванні свідомості нашого народу.

Травень: Микита Іванович Мандрика і його наукова та літературна діяльність. Доповідач - Дмитро Кислиця з Флориди. Відомий як автор шкільних підручників, викладач-славист університетів у Канаді і США, редактор і співредактор журналу "Нові Дні".

Особиста дружба Д. Кислиці з проф. Мандриком під час перебування у Вінніпезі, дала змогу широко висвітлити всі життєві етапи Мандрики. Викладацька праця у вищих школах Чехословаччини, громадська і літературна діяльність в Канаді, статті й наукові лекції здобули йому заслужену пошану між українцями і чужинцями.

На закінчення цього огляду хочеться з вдячністю згадати, що праця "Козуба" була належно оцінена як відвідувачами вечорів, так і рядом українських установ, які безкорисливо давали свої домівки для вечорів. Тепла подяка належить Українській Православній Катедрі, Українсько-Канадській Мистецькій Фундації, Інституту св. Володимира. Розуміння керівниками цих установ культурної праці, яку проводить "Козуб", є запорукою, що "Козуб" матиме

змогу провадити вечори і в осінній сезон.

Лариса Роговська
"Український Голос", Вінніпег.

- □ -

ДВАДЦЯТИП'ЯТИРІЧЧЯ "КОЗУБА"

Грудень 1981 року - знаменна дата в історії культурно-мистецького товариства "Козуб": 25 років тому з ініціативи групи ентузіастів було утворено цю неполітичну організацію, яка поставила за мету жити і розвивати українське мистецтво і культуру на чужині.

Для відмічення цієї дати управа "Козуба" зорганізує ювілейний вечір з цікавою програмою, а також збирається видати друком "Мистецький альманах", в якому буде відображено працю "Козуба" в Торонті протягом чверть століття.

Кристуючись звукозаписами вечорів, які відбувалися взимку та навесні цього року, дамо коротку хроніку вечорів і доповідачів, та відгук присутніх, які відвідують вечори.

У грудні, напередодні 1981 року відбулася доповідь "Запоріжжя і козацький острів Хортиця". Доповідач - Махайло Гава. За словами присутніх, добре, що доповідач, відвідавши історичні місця, приготував кольорові прозирки, виготовив схематичний план дніпрових околиць з пам'ятками козаччини і чудової природи. Серед них - плавні, острів Байди, Скеля дураків, "Козацька миска", "Січові ворота", Скеля Святослава, козацький дуб, німецьке поселення "Розенталя" та інші. Кожне місце, починаючи від Дніпропетровська і кінчаючи Каховським морем, показує як історичне минуле, так і сучасну дійсність, часто невідрадно.

У питаннях присутні цікавилися запланованим ще 1972 року Історично - меморіальним козацьким комплексом, який мав бути побудований на острові, про те, чому у Запоріжжі нема назв вулиць імені Гладкого, Байди, Сірка, Нечая, Богуна, Кривоноса, Сагайдачного, Святослава, Поля, Яворницького...

У лютому відбувся Авторський вечір поетеси Ганни Черинь з міста Чикаго. Вечір був цікавий оглядом не тільки великої літературної спадщини поетеси, який зробила Іраїда Черняк, а також виступом авторки, яка прочитала новий віршований роман "Слова, слова, слова".

Окремі розділи роману відтворювалися інсценізацією. Так, наприклад, Галю відтворила Надія Кудя, Валентину - Ольга Адамчик, Миколу - Михайло Гава. Добре розуміння літературного твору, психології персонажів, а також літературна мова зі сценічною інтерпретацією стали зразком, як донести твір до слухача і популяризувати письменника.

Ганна Черинь належить до працюючих і плідних авторів, про що свідчать чотирнадцять найменувань її книг, а також велика кількість статей, оповідань, подорожніх нарисів, творів для дітей. Своєю завзятістю, наполегливістю і, безумовно, талантом, вона здобула два високі наукові ступені (МА), та визнання у Чикагському університеті, де працює у відділі книжкового обміну.

Її найновіший твір "Слова, слова, слова" - про сильних духом людей, які пройшли Другу Світову війну, опинились у радянських концентраційних таборах, але залишилися незламними. На широкій епічній канві зображено характери ув'язнених - співачки Галі, лікарки Валентини, поета Миколи та ряду інших персонажів.

Наступний вечір у лютому був присвячений темі "Англійська літературна українка". Доповідач - Марта Тарнавська з Філадельфії. Вона народжена у Львові, освіту отримала в

українській гімназії у Зальцбургу, Австрія, та в університетах м. Філадельфія "Темпл" і "Дрексель". Працює бібліотекаркою у Пенсильванському університеті у відділі міжнародного права. Марта Тарнавська і її чоловік Остап, який очолює Об'єднання письменників "Слово" в Америці, відомі й поза межами України зі сторінок часописів і журналів.

Думки Тарнавської, як в поезії, так в публіцистичних виступах в пресі, приваблюють читачів. Стаття про те, чому чужинці так мало знають про Україну, а якщо і знають, то не завжди в правдивому навісвітленні, була надрукована англійською мовою у літературному кварталі Оклахомського університету та в інших часописах. Вартий уваги її виступ англійською мовою на етнічному фестивалі 1977 року в університеті м. Філадельфія.

Виступаючи в "Козубі", вона зробила цікавий перегляд близько сотні англійських публікацій на українську тему і важливі висновки для українців і неукраїнців, які цікавляться українською справою.

У дискусії над цією важливою темою брали участь: Ліда Палій, Марія Голод, Віра Ворскло, Стефанія Гурко, Олександр Роїк, Богдан Пендзей, Іван Дубилко, Іван Манастирський, Марко Царинник, Мар'ян Горгота.

У березні відбулося два "козубівських" вечори. На першому з них "Життя і творчість піаніста Вадима Кіпи" доповідав професор Альберт Кіпа з м. Аллентаун, США. Його батько Вадим Кіпа, один з найталановитіших українських піаністів, відійшов у вічність 1968 року, у віці лише 56 років, залишивши ряд композицій, багатьом невідомих, які варто було б видати окремим друком, якби для цього знайшлися кошти.

Розповідь про обдарованого піаніста доповнила Іраїда Черняк - піаністка і співачка. Складне творче життя Вадим Кіпа розпочав ще у Києві, у Берліні став професором музики, по закінченні

війни перебував у таборах "діпі", а опісля поселився у США.

З великою увагою присутні прослухали музичні композиції на слова Вадима Лесича: "І що ж сталося із мрій?", "Впали тіні на години", "Нема вже нічого". На слова Лесі Українки композитор написав твори "Стояла я і слухала весну", "Пісня", "Напровесні", "Вечірня година", фортеп'янові твори у виконанні композитора - "Лямент", "Спогад".

Під час дискусії висловлювалися думки, що таку цінну спадщину обов'язково переглянуть мистецькі фундації і видадуть друком.

Другий березневий вечір - "Тарас Бульба" Миколи Гоголя і проблеми нашої провідної верстви". Доповідач - Василь Сірський з Ватерлу, Онтаріо. Життєвий шлях доповідача коротко накреслив Михайло Гава. Під час Другої Світової війни В. Сірський пізнав всі труднощі військового життя, був у полоні. Здобувши свободу, приїхав на Захід, здобув освіту, наукові ступені ВА і МА і докторат у ділянці славістики.

Працюючи бібліотекарем в університеті Ватерлу, завжди знаходить час для дописів у пресу. Виступав на тему про шкідливість української "партійної гризні", яка виснажує еміграцію.

Доповідь про твір Миколи Гоголя цікава і науково обгрунтована. Цитати і думки, пов'язані в цілість, зображають сумні сторінки нашої історії, фальсифікацію літератури, науки, через що українка не завжди могла зацікавити чужинців.

Квітень: Повість временних літ. Доповідач - Омеян Смеречинський. Він, як і завжди поставився сумлінно до висвітлення теми, багато попрацював над підготовкою доповіді, підборі історичного матеріалу, який не так доступний широким масам.

Зупиняючись над рядом заміток у "Галицько-Волинському Літописі", Межигірському, Львівському, Іпатієвському, Лаврентієвському і часів козацьких повстань Самовидця - передав події давніх літ, які

характеризують княжу історію, звичаї і культуру одинадцятого і дванадцятого століть в Україні.

Хоча О. Смеречинський за фахом інженер літакобудування, він завжди цікавився історією України і знаходив час для наукових пошуків. Розуміє важливість української науки без фальшування та потребу культурної праці в "Козубі", не раз фінансово допомагав, скромно уникав розголосу і подяк, які йому по праву належали.

Шкода і скорботно на душі, що таку активну, національно свідому і широко обізнану людину Всевишній забрав у молодому ще віці.

Травень. Життя і мистецька творчість Олени Кульчицької. Доповідач - Ірина Носик. Народжена в Чорткові, в Україні, середню і вищу освіту здобула в Австрії. Від 1951 року працює артистом-малярем при біологічному факультеті Торонтського університету в ділянці наукового рисунку мікроорганізмів.

Маючи ще з Інсбруку мистецьку освіту і зацікавлення в культурній праці, опрацювала цікаву й важливу тему про творчість львівської художниці Олени Кульчицької.

Серед українських художників кінця XIX, початку XX століття в центральних областях України виділилися такі талановиті постаті, як Самокиш, Трутовський, Куїнджі, Васильківський, Красицький, Іжакевич, Пимоненко. А в західних областях - Новаківський, Труш, Манастирський, Курилас і Олена Кульчицька.

Для підкреслення багатогранності мистецької праці О. Кульчицької доповідачка влаштувала виставку творів художниці. Більше сотні картин, рисунків, а також статей ознайомили присутніх з жанрами в яких працювала художниця. Проживши довгий і плідний шлях - 90 років - Кульчицька залишила близько чотирьох тисяч мистецьких творів різних жанрів, включаючи публікації про одяг в Західній Україні, зокрема, на Лемківщині. Її творчу спадщину складають також ілюстрації до 70 дитячих казок і байок, прекрасний

альбом акварелей і літографій. Вона була професором книжкової графіки в Поліграфічному інституті м. Львова. За великий вклад в українську культуру Олена Кульчицька 1948 року одержала звання Заслуженого художника України.

Присутні на цьому вечорі висловили признання і вдячність Ірині Носик за її змістовну доповідь і пропонували зробити виставку для ширшого загалу м. Торонта.

□ □ □

Хоч у 1981 році вечорів відбулося не так багато, але вони були цікавими і корисними, допомогли українській громаді, що відвідує "козубівські" вечори, глибше зрозуміти рідну культурну спадщину, дали можливість ознайомити з нею чужинців.

Однак хотілося б висловити кілька зауважень. Дивно і трохи сумно, що з доповідями на "козубівські" вечори їдуть до Торонта, залишаючи працю, доповідачі з Чікаго, Філадельфії, Клівленду, та інших віддалених міст Америки і Канади, в той час, як місцева громада все більше байдужіє, вибираючи для духовної розваги переважно забави та бенкети, а не ті вечори, які ушляхетнюють людину, підносять її національний дух і спонукають до корисної громадської праці.

Деякі відвідувачі радять друкувати в пресі кожну доповідь і тим самим популяризувати "Козуб" і його культурно-просвітительську діяльність. На цю пораду можна відповісти хіба що словами Івана Манастирського про одну доповідь НТШ у Торонті, на якій було півтора десятка присутніх, а "надрукувавши, хто її буде читати?". Сумно, але влучно...

Михайло Гава.

- □ -

З ПРАЦІ "КОЗУБА" У МІСТІ ТОРОНТО

(1981 - 1982 рр.)

Як добробут, так само й нестатки українських поселенців, які живуть у Північній Америці помалу витісняють зацікавлення громадськими справами й створюють пустку, яку нелегко заповнювати чи оживляти.

Ці проблеми турбують багатьох, але все-таки для більшості, на жаль, вони просто не існують. Таке поступове збайдужіння до рідної культури часто вбиває ініціативу в багатьох з тих, хто хоче працювати для творчого розвитку громади. І вони поступово відходять від праці.

Ця серйозна проблема турбує багато українських громадських організацій, в тому числі й культурно-мистецьке товариство "Козуб", яке восени минулого року відзначило своє двадцятип'ятиліття.

Мірилом наполегливої праці "Козуба" можуть стати вечори, які відбулися з осені 1981-го по весну 1982 року.

Жовтень.

Письменники-імпресіоністи в українській літературі. Доповідач - Олександра Черненко-Рудницька з Едмонтону. Працює в університеті як літературознавець. У доповіді О. Черненко-Рудницька зуміла проаналізувати модерні течії в літературі, навела характерні приклади, які допомогли зрозуміти, що таке сучасний модернізм.

Жовтень. Система шкільництва в радянській Україні. Доповідач - Вікентій Літвінов. Це вже друга його доповідь на сучасну педагогічну тему, в якій педагог уважно розглядає проблеми виховання і навчання української молоді в Україні і Канаді.

В. Літвінов - довголітній працівник в освітній системі України. В доповіді розповів про труднощі, які стоять перед педагогами і студентами. Шкода, що людина з таким досвідом і знаннями виступала перед невеликою аудиторією в "Козубі", здебільшого непедагогами. Запитання і дискусії після доповіді могли б дати багато користі вчителям і студентам, яким в Канаді так бракує професійних сил.

Грудень. Життя і творчість Григорія Сковороди. Доповідач - Марія Божик. Тема, здавалося б, багатьом відома, але в інтерпретації доповідачки вона мала нове наświetлення і свідчила про солідну підготовку до доповіді. Наче рефлектором висвітлила М. Божик деякі сторінки життя українського поета і філософа, глибше окреслила цю яскраву постать в українській літературі і культурі. Багатогранність його праці, починаючи від філософічних думок, вчителювання, пісень і літературних нарисів, дала поштовх для розвитку філософської думки не лише на Україні, а й в інших слов'янських країнах.

Грудень. Юрій Брандес у Львові 1898 року. Доповідач - Борис Мигаль з Оттави. Назва доповіді і сам доповідач викликали зацікавлення, і, незважаючи на погану погоду, зішлося чимало людей. Б. Мигаль, використавши архівний матеріал, зробив цікаві дослідження про те, як чужинець єврейського походження оцінював український народ, його культуру і прагнення до самостійного державного існування.

Перебуваючи в Польщі і маючи приязні стосунки з впливовими польськими діячами, Брандес часто вирівнював неправильно наświetлення української історії і злагіднював неприхильне ставлення поляків до українців.

Цікава і недостатньо досліджена наукою тема могла б бути видана окремою брошурою.

Лютий. Четверть століття культурної праці в "Козубі". Доповідач - Мар'ян Дальний з Гвельфу,

Онтаріо. Напередодні доповіді у Королівській консерваторії Торонтського університету на честь 25-річчя "Козуба" відбувся концерт оперового співака Йосипа Гошуляка і піаністки Тетяни Ткаченко. Концерт присвячено членам товариства, які відійшли у вічність і які вклали багато праці в розвиток української культури й мистецтва серед українців Торонта. Програмою з творів Бортнянського, Косенка, Чайковського, Фоменка, Ревуцького і Моцарта вшановано пам'ять покійних членів "Козуба": М. Голинського, П. Степа, П. Волиняка, Б. Олександрова, С. Босого та ряду інших.

У доповіді Мар'ян Дальний змалював складний шлях "Козуба", який його членам вдалося побороти і з гордістю та гарними успіхами прийти до свого 25-річчя.

В програмі вечора також були виступи: ансамблю бандуристів ім. Г. Хоткевича, квартету "Чорнобривці", співачки Елеонори Бербенець, колишнього актора кнівського театру ім. Франка Ростислава Василенка з Оттави. Як доповідь, так і мистецька частина залишили приємне враження.

Березень. Айра Олдрідж, його виступи в Україні і дружба з Шевченком. Доповідач - Михайло Гава. Відгуки слухачів та потім виступи в пресі назвали цю доповідь академічною, яку варто повторювати. Доповідач, за фахом бібліотекар, мав змогу вивчити столітньої давнини архівний матеріал і на його підставі побудувати ілюстровану доповідь. Це, мабуть, одна з небагатьох у Канаді доповідей про дружбу геніального актора і геніального поета в українській мові, підготовлена на професійному рівні.

Червень. Авторський вечір письменників з Австралії - Божени Коваленко і Дмитра Нитченка-Чуба". Голова "Козуба" Іраїда Черняк зробила перегляд їхнього життя в Україні і на чужині та познайомила з літературним доробком українською і англійською мовами. Виступи гостей-письменників перед слухачами зачарували гарною

українською мовою та мистецтвом у поезії і прозі. Їхній виступ ілюстрували художнім читанням члени драматичної молодіжної групи "Муза": Катерина Матковська, Надія Куца, Віктор Ліщина, Максим Колесник. Як подарунок письменникам був виступ молоді бандуристки Галини Пужак, яка виконала кілька українських народних пісень.

Добре було б, щоб "козубівці" організували окремих концерт з участю Галини Пужак, Асі Заброварної і Андрія Дудича. Як бачимо, сили є і "козубівці" так вміють працювати.

К. Сеншин.

"Нові Дні", 29 липня 1982.

- □ -

"КОЗУБОВІ" СПОВНИЛОСЬ 25 РОКІВ

**(Слово на ювілейному вечорі
1982 року в Торонті)**

Наш славний ювіляр "Козуб" народився в грудні. Також у грудні покинув нас його засновник, перший голова і найсуворіший суддя - редактор Петро Волиняк. Волинякові "Нові Дні" були фактично літописцем "Козуба".

Переглядаючи "Нові Дні" тільки за останній рік Волинякового життя, я натрапив на такі згадки про "Козуб":

Лютий 1969 р.: "...Маємо певні відомості, що відомого нашим читачам молодого поета Івана Драча (що разом з Дмитром Павличком мав авторський вечір у "Козубі") викинули з партії..."

Березень: "...Відомий літературний критик Юрій Стефаник, син славетного новеліста Василя Стефаника, на початку квітня приїде на запрошення "Козуба" з доповіддю "Трагедія і тріумф роду Стефаників". Вечір відбудеться в

залі православної катедрі св. Володимира на вул. Бетирст..."

Квітень: "...Козуб" запланував клубний вечір: розставили столи, накрили їх для кави на 140 осіб... Та стався, сказати б так, присмний конфуз - люди йшли і йшли, довелося доставляти стільці, де тільки було на них місце. Разом було на вечорі яких 260 осіб. Це була одна з найцікавіших доповідей у "Козубі"..."

Травень: "Дорогий наш Петре Кузьмовичу! На запрошення вашого "Козуба" я мав би приїхати до Торонта з якоюсь доповіддю. Та це може бути лише у травні, як упораюсь з іншими обов'язками. Це й напишу "Козубові"... Ваш Олекса Повстенко, Вашингтон, США".

Там же і влучна, хоч і приперчена, волиняківська відповідь: "Я не голова "Козуба", а лише смиренний член управи. Та скільки в мене сили вистачить, то буду проти того, щоб Ви приїздили до нас у травні. Розумні люди у травні не йдуть на доповіді, а йдуть на рибу і на зелену травичку одпасатися... То краще було б приїхати до нас у жовтні, бо не гарно, щоб на доповіді О. Повстенка було два-три десятки не дуже то розумних людей..."

І так майже в кожному числі журналу. Писати було про що, бо в ті давні часи вечори "Козуба" відбувалися регулярно кожної п'ятниці, за винятком літніх місяців, коли "розумні люди" тікали кожного вікенда з закопченого міста на рибу й на зелену травичку..."

Можна було б цитувати й далі про історію та цікаву діяльність "Козуба", але й з чотирьох зацитованих виразно видно унікальний характер цього невеличкого мистецького товариства. Згадані Іван Драч, Дмитро Павличко, Юрій Стефаник і Олекса Повстенко - це люди відомі і там, в Україні, і тут. Вони різного віку, різних професій, різних політичних і релігійних переконань, але всі вони першорядні творці єдиної української культури й тому всі вони для "Козуба" однаково близькі й дорогі. Я не знаю випадку, щоб "Козуб" відмовився влаштовувати прилюдний виступ українському культурному

діячеві тільки тому, що той діяч 'не з нашої партії' чи 'не з нашої парафії'. Така безсторонність, в атмосфері загальної нетерпимості - це вже значний позитив, який треба покласти в заслугу членам і керівникам 'Козуба'.

Я вже згадав, що першим головою 'Козуба' був Петро Кузьмович Волиняк. В перші роки голови 'Козуба' мінялися автоматично: що три місяці інший член ставав головою. Це не була найкраща метода керівництва, але все ж таки, й при такій методі 'Козуб' улаштував за два роки 65 вечорів, здебільшого цікавих і вдалих. Перший вечір у 'Козубі' був присвячений творчості нашого видатного поета, прозаїка і літературознавця Ігоря Качуровського.

У роках 1959-1961 дуже активним головою 'Козуба' був (уже покійний) маестро Михайло Голинський. Його секретарем і помічником був козубівський 'Кісінгер' чи 'Пірсон' Михайло Гава. Вони організували тоді 96 вечорів з найрізноманітнішою культурною тематикою.

Від 1962 аж до 1969 року майже незмінним головою 'Козуба' був наш прозаїк і культурно-освітній діяч Іван Боднарчук. За ті роки у 'Козубі' відбулось також десятки авторських та інших вечорів, деякі з участю 'гастролюючих' поетів, письменників, співаків і художників з України. Треба згадати, що це був час великих надій і сподівань - верх короткої 'відлиги' в СРСР. 'Козуб' - це дитина тієї 'відлиги': політична відлига його породила, а нова заморозь на початку 70-их років - майже убила його.

Сімдесяті роки позначились серед нас загальною втомою, розчаруванням, ще більшим груповим розбиттям і помітним занепадом культурно - громадської праці. Незважаючи на широку мережу Рідних Шкіл і курсів українознавства, незважаючи на волю батьків та заклик Церкви й керівних виховних організацій, - молоде покоління українців на поселеннях за дуже малим винятком відмовилось включатись в український культурний процес і на наших очах асимілюється. Не минула ця криза й 'Козуба'. На початку

70-их років корисна діяльність 'Козуба' припинилась і багатьом могло здаватися, що він свою ролю зіграв...

Але на початку 1975 року 'Козуб' оновився, обрав нову управу під головуванням Іраїди Черняк і в тяжких обставинах відновив свою незамінну діяльність, зорганізувавши до кінця 1981 року ще коло 70 вечорів і мистецьких виступів. Таким чином, за час свого існування 'Козуб' улаштував більше 300 авторських, вокальних і музичних вечорів та лекцій, давши форум десяткам творців української літератури й мистецтва з України, Канади, США, Західної Європи і навіть з Австралії. Подібним здобутком може похвалитись мало товариств, навіть серед державних націй...

Чого ж побажати 'Козубові' з нагоди його ювілею? П'ять років тому, у двадцятиліття 'Козуба', я писав у 'Нових Днях' таке:

'Чи не пора 'Козубові' подбати, щоб бодай дещо з його праці було зафіксоване і для майбутніх поколінь та дослідників? Чи не пора зареєструвати 'Козуб' як добродійний культурно - мистецький центр?.. Чому 'Козуб' не міг би подавати час від часу добре вмотивовану аплікацію до Вінтаріо чи й до Канадської Ради, наприклад, на фонди для опрацювання й публікації монографії про свого голову Михайла Голинського, який одержав золотий ключ від посади Торонта? Або на впорядкування й часткову публікацію архіву свого першого голову, Петра Волиняка? Або на виготовлення кольорових каталогів... малярів, прихильників 'Козуба'? Або на кошти продукції платівок декого з мистців-співаків?..

Дай же, Боже, щоб до 25-літнього свого ювілею 'Козуб' здійснив не тільки ще сотню нових і 'свіжих' імпрез, але й бодай дещо зі згаданого мною, що при кращих сьогодні фінансових спроможностях цілком досягне.

Бажаю я також 'Козубові' набути відповідне своє приміщення, де за чашкою кави чи й чогось сильнішого можна б завжди знайти якусь божественну

душу й приємно поготорити не лиш про хвороби та погану погоду.

Сьогодні, в день срібного ювілею "Козуба", треба ствердити, що, крім здійснення коло вівсотні "нових і свіжих імпрез", жодне зі згаданих побажань - не здійснилось. Виявляється, отже, що для здійснення цих побажань не досить мати кращі фінансові спроможності, не досить навіть короткої культурної "відлиги".

Гіркий досвід виявив, що тяжко, а то й неможливо плекати справжнє мистецтво, а то й культуру народу на чужині в той час, коли те мистецтво й культуру топчуть та душать на рідній землі. Українське мистецтво цвістиме в Канаді, і побажання мистецькому товариству "Козуб" зможуть здійснитись тільки тоді, коли в Україні настане не коротка "відлига", а справжня весна.

То ж бажаю цим разом "Козубові" і всім присутнім тільки одного - дочекатись тієї весни!

Р. С. Культурна й політична весна прийшла в Україну п'ять років після виголошення цього слова. Її благовісні впливи на діяльність "Козуба" досі, на жаль, не проявилися.

Мар'ян Дальний.
"Нові Дні", Березень, 1982.

- □ -

ЗАКІНЧЕНО СЕЗОН КУЛЬТУРНОЇ ПРАЦІ В МИСТЕЦЬКОМУ ТОВАРИСТВІ "КОЗУБ" У МІСТІ ТОРОНТО

Часом не віриться, що культурно-мистецьке товариство "Козуб" уже наближається до свого третього десятиріччя і має в своєму доробку сотні культурних вечорів, які відвідали тисячі любителів української культури й мистецтва.

За звітний період першої половини цього року відбувся ряд вечорів, які дали слухачам мистецьке задоволення і теми для дискусій.

Грудень. Концертний вечір пісні й музики. У програмі - виступ бандуристки і співачки українських народних пісень Галини Пужак. В перерві між співом під супровід бандури Зіна Прусаченко читала гуморески.

Галина Пужак недавно прибула з України на сталий побут в Канаді. Викликає подив і захоплення, що молода дівчина, маючи досить клопотів емігранта, знайшла час для підготовки програми, чим дала українській громаді таке задоволення. У її програмі - українські ліричні пісні у класичному оформленні, жартівливі під супровід бандури. Добра музична освіта, яку Галина Пужак отримала у Львові, особистий мистецький хист, дають впевнення, що дівчина стане цінною знахідкою не тільки для мистецького життя української громади, а також для прибраної батьківщини Канади.

Зіна Прусаченко читанням гуморесок багатьом пригадала свої давні виступи в "Козубі", де отримувала оплески за мистецьке читання. Цього разу вона веселила присутніх гуморесками про сучасне життя в Україні.

Вечором провадила Іраїда Черняк, довголітня голова "Козуба".

Добре було б, щоб управа "Козуба" влаштувала окремих вечір гумору, запросивши молодих читців, які повинні прийти на зміну старшим.

Грудень. Культурні пам'ятки Почаєва. Доповідач - Іван Іванович Дубилко. У цій довгій, але цікавій доповіді вся увага була спрямована на пам'ятки релігійного значення самої Лаври, ряду інших будівель і основної архітектурної перлини - Успенського собору. Слухачі мали змогу почути не тільки про початки заснування монастиря, а й пізніші періоди, коли були спроби "окатоличити" та "омосковити" нашу святиню при допомозі примату російського православ'я.

Багато присутніх висловили думу, що така обгрунтована доповідь повинна вийти окремою брошурою.

Березень. Молодь і Україна. Доповідач - д-р Ричард Гарейчук. Це перший у "Козубі" виступ, коли доповідачем була людина третього покоління українців, народжених у Канаді. А Р. Гарейчук говорив ще й на диво поправною літературною українською мовою.

Вступним словом секретар "Козуба" М. Гава розповів присутнім про Гарейчука: по професії він оптометрист, активний у праці УНО, виспував по телебаченню про проблеми молоді, опублікував статтю на цю тему у тижневику "Новий Шлях". Вечір був успішний тим, що про питання молоді говорила молода людина, і це дало поштовх до дискусії "Що знає молодь про сучасну Україну". Говорилося про те, що молодих українців починають цікавити явища громадського життя в Торонто і деякі нездорові прояви, що виникають в нашій громаді. Дискутувалося питання культури і несерйозного ставлення деяких культурних працівників до рідної культури. Наприклад, було зауваження про тризуб, який є державним знаком для урядових асигнацій, договорів і документів, а тим часом ми використовуємо його як прикрасу на

перстнях, хустках до носа, краватках і тому подібне. Або ж під час різних наших церемоній одягаємо чужинецьких достойників у вишивані сорочки, коли цього не роблять ні німці, ні китайці, ні жиди, поляки, росіяни? Чому учителів звано "професорами", коли цей титул надають університетські ради особі, яка має відповідний стаж і становище в університеті? Подібних питань молодь задавала багато. Доповідач уважно поставився до кожного питання і сміливо ставив на обговорення. В дискусіях брали участь: С. Горлач, К. Роговський, М. Божик, Т. Проців, В. Вадик, І. Дубилко, П. Наумчук, В. Літвінов, Л. Ліщина, Р. Гурко, М. Лазор, В. Родак, С. Гурко, д-р Зомук.

Витриманий тон і виступи до теми свідчили, що наша публіка вміє думати і відрізняти політику від культури.

Квітень. Волелюбна Грузія. Доповідь на цю тему, яку зробив Михайло Гава, була особливо цікава тим, що сам доповідач побував у столиці Грузії - Тбілісі. До цього вечора М. Гава підготував схематичний план географічного положення країни і її сусідів, виставку грузинських книжок, в яких з теплотою згадується про Україну.

В доповіді наświetлено героїчну поставу грузинського народу в часи нападів персів, римлян, візантійців, турків та інших сусідніх народів, яких притягувала "Золота Коляхіда" з прекрасними виноградниками і життєдайним кліматом. М. Гава коротко, але колоритно розповів про культурний розквіт Грузії XI ст. за часів цариці Тамари, яка мала споріднення з українською землею часів княжої Русі; про перші переклади на грузинську мову праць Києво-Могилянської академії; про ставлення Шевченка, Сковороди, Лесі Українки до Грузії і її культури.

З допомогою прозірок присутні змогли милуватися архітектурою столиці Грузії Тбілісі, яку заснував цар Вахтанг Горгасалі, "нобували" у місті Мцхеті і в його старовинному соборі Джаварі.

Грузію українські поети називають 'чорнобрива сестра України', мабуть тому, що грузини своєю відданістю до рідної культури й мови та своєю гостинністю нагадують наш народ.

Квітень. Хто були етруски? Доповідач - молодий учений у ділянці геології доктор Володимир Передерій з міста Судбурн. Тема гідна уваги не тільки істориків чи мистців, а кожного, кого цікавить глибоке коріння свого походження. Древня Етруска з її високорозвиненою архітектурою, мистецькими і загадковими стінними розписами, культура і саме походження етрусків завжди цікавили дослідників, будили їхню уяву, не дарма на цю тему існує так багато різних теорій.

Однак фактом залишається те, що такий народ жив у 6 столітті перед приходом Христа у сучасній Італії на побережжі Адріатики, був організованим і вмілим у будівництві, торгівлі, малярстві, завдяки якому до нас дійшли сцени з етруського життя.

Доповідач згадав ряд істориків, таких як Діонісій, Геродот, Лівій, історичні висновки яких ще не зовсім підтверджені. Несподіванкою були думки В. Передерія про походження етруських назв, які мають багато спільного із слов'янськими іменами. Ця тема вимагає дальшого і глибшого вивчення. Доповідач підібрав гарний ілюстративний матеріал. Доповідь В. Передерія показала, що українська молодь в Канаді помітна в науковому світі і розуміє значення своєї культури.

Цим вечором закінчено весняні імпрези в 'Козубі'. Присутніх було повідомлено, що восени відбудуться такі вечори: Марія Гарасевич (Детройт) 'Творчість письменника Богдана Лешко'; Ростислав Василенко (Оттава) 'Майстер-новатор Лесь Курбас'; Василь Шимко 'Авторський вечір і читання новел про 33-й рік в Україні'.

Оксана Кузан.

'Свобода' (США) і 'Український Голос'
(Вінніпег)

21 березня і 4 квітня 1983 р.

- □ -

ВЕЧІР НА ЗАВЕРШЕННЯ СЕЗОНУ В 'КОЗУБІ'

Авторським вечором літератора з Австралії - Дмитра Нитченка і Божени Коваленко 14 червня ц. р. було закінчено черговий сезон діяльності мистецького стоварищення 'Козуб' в Торонто, на двадцять шостому році його існування. Двадцятип'ятиріччя було відзначено в лютому ц. р. Святковий ювілей почався 12 лютого класичним концертом у Королівській консерваторії торонтського університету. Оперний співак, бас Йосип Гошуляк у супроводі піаністки Тетяни Ткаченко співав твори таких видатних композиторів, як Бортнянський, Барвінський, Моцарт, Косенко, Чайковський, Ревуцький, Драгомижський, Артемовський, Глушко, Задора і Фоменко. Незважаючи на холод і сніговицю, на концерт прибуло понад сто осіб - любителів класичного мистецтва. Були також мистці інших національностей, з якими Тетяна Ткаченко працює у консерваторії.

Наступного вечора, 13 лютого, була товарнська зустріч з вечорою і мистецькою програмою. Гостинним прийняттям завідувала Марія Божик. Мистецьку частину вечора провадила Валентина Родак. Доповідь прочитав Мар'ян Дальний, коротко, але змістовно переповів він основні етапи козубівської діяльності минулих літ.

У концерті брали участь мистці: Елеонора Бербенець, Василь Корець, Оксана Родак, Петро Черняк, Іраїда Черняк, Ростислав Василенко, Євгенія Нестеренко, Клавдія Матвіїв, Надія Гаврилюк, Ліна Дрозд. Проф. Михайло Муха виголосив на честь 'Козуба' похвальне привітання.

Та зустріч відбулась в аудиторії Української православної катедральної громади св. Володимира. Гостей було майже сотня. Були два священики: о.

Дмитро Фотій і о. Петро Бублик. Голова управи "Козуба" Іраїда Черняк відкрила зустріч теплим привітанням та подякою всім, хто прилучився до її підготовки.

Іван Дубилко.
"Канадський Фармер",
 2 серпня 1982.

- □ -

ПАМ'ЯТЬ ПРО БОГДАНА ЛЕПКОГО У "КОЗУБІ"

Розгартіяж в українському політичному еміграційному житті, групові непорозуміння і брак толерантності людини до людини тільки на руку культурному зубожінню і втрати зацікавленості тими, які свого часу були світилами української культури і пам'ять про яких треба завжди зберігати.

Однією з вельми заслужених постатей в українській літературі напередодні Другої світової війни був вчений і письменник, професор Богдан Лепкий. Культурно-мистецьке Товариство "Козуб" присвятило окремий вечір його пам'яті.

Вечір відбувся минулого року при кінці жовтня. На головного доповідача запрошено літературознавця з міста Детройт Марію Гарасевич. Вечір відбувся в залі Канадсько-Української Мистецької Галерії, яка була переповнена. В усьому присутні виявляли зацікавлення до людини, яка дала нам трилогію про гетьмана Мазепу й зворушливі вірші про Україну.

Марія Гарасевич народжена в Києві, в Київському університеті одержала диплом літературознавця і педагога. Скитання по таборах і еміграція не завжди сприяли її праці у обраній ділянці. Справжній творчий розквіт настав у країні її постійного поселення. Марія Гарасевич багато виступає з доповідями і пише критичні нариси, статті, есе про культурно-мистецьких

діячів - Уласа Самчука, Григорія Китастого. Йосипа Гошуляка, показавши цим самим мистецтво усного і письмового слова. Її праці друкувалися не тільки в українських виданнях, а й в американських енциклопедичних довідниках про визначних у ділянках літератури американців.

Доповідь про письменника Богдана Лепкого була добре укомплектована уривками з творів письменника. Їх читали Христина Юзич - професійна вчителька й бібліотекарка, Валентина Родак - дикторка радіопередачі "Молода Україна", Надія Куца - акторка драматичного ансамблю "Заграва", Олег Хабурський - адепт сценічного мистецтва драматичної молодіжної групи "Муза".

Оксана Кузан

*Надруковано в газетах "Свобода" і
 "Новий Шлях"*

- □ -

"КОЗУБ" НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО СВОГО ТРИДЦЯТИРІЧЧЯ

Зимовий сезон 1983-84 року закінчено рядом вечорів, які були цікаві за тематикою і зуміли зібрати добру публіку.

Першим вечором осінньо-зимового сезону був Вечір пам'яті Богдана Лепкого (див. окрему статтю вище).

Другим вечором у лютому був Авторський вечір новеліста Василя Шимка. У вступному слові Михайло Гава накреслив життєвий і творчий шлях письменника, його ранні літературні спроби в Україні та поза її межами, активну участь у мистецькому житті в таборах і в Канаді. Для вечора підбрано ряд новел із збірки "Прокляті роки" про страхіття 33-го року в Україні.

Крім автора, новелі читали дикторка радіомовлення "Пісня України" Маруся

Наумчук, Марія Дінець-Кіс і вчитель літератури Дмитро Романик.

Це перший літературний вечір у Торонті, у якому з допомогою літературних творів чудово передано трагічний час голодомору в Україні.

Березень. Ілюстрована доповідь Художня спадщина Тараса Шевченка. Доповідач - Михайло Гава. Він декілька разів відвідав меморіальний будинок Шевченка в Києві, зробив чимало кольорових прозірок, якими вдало ілюстрував окремі періоди творчості Шевченка. Це також перший вечір у культурному житті української громади Торонта, в якому так добре опрацьовану культурну тематику, яка дала відчуття величі геніального українського поета й художника.

Березень. Вечір пам'яті новатора української сцени Леся Курбаса. Із доповіддю виступив колишній професійний актор театру ім. І. Франка у Києві Ростислав Василенко.

Про доповідача розповіла заступниця голови "Козуба" Валентина Родак, згадавши, що Р. Василенко працював у різних театрах, а в останні роки займав становище директора англійської школи в Оттаві. Художнє читання на вечорі представили Любомир і Роман Хабурські, Роман Гурко, Михайло Гава.

Доповідач навітлив творчі періоди сценічної праці Курбаса, а також трагедію мистців, яких було заслано в Сибір за їхні патріотичні погляди і відданість українській культурі.

Гарним доповненням вечора був виступ оперового співака Йосипа Гошуляка і піаністки Тетяни Ткаченко. Ця мистецька частина була присвячена Лесеві Курбасу та двом його послідовникам, учасникам театру "Березіль" Олімпії Добровольській і Йосипові Гірнякові. Дружина доповідача Олена Луріс-Василенко представила на вечір портрет Леся Курбаса її власного виконання.

На цьому гарно підготовленому вечорі присутнім кидалося в око хіба те, що наша громада й досі не спромоглася на добре піано, так

необхідне для успішного проведення подібних вечорів.

О. Кузан

- □ -

ІЗ ПРАЦІ "КОЗУБА"

Восени 1986 року культурно - мистецьке товариство "Козуб" матиме ювілейну дату - тридцять років свого існування, яку, напевно, відмітить окремим вечором. Підсумки праці "Козуба" робити ще передчасно, вони будуть відмічені в ювілейній книжці, що готується до друку. Це видання вміститиме не тільки хронологію вечорів, а також стане поповненням архівів, якими користуватимуться майбутні дослідники українського життя в Канаді.

На останньому вечорі у квітні учасників повідомлено, що продовження вечорів почнеться у жовтні або на початку листопада.

На закінчення сезону слід згадати про ті кілька вечорів, які відбулися восени минулого року, та взимку і весною нинішнього.

У жовтні - Безсмертний образ. Доповідач Славко Новицький з міста Міннеаполіс, США. Про доповідача і його цікаву працю в ділянці кінематографії розповів присутнім секретар "Козуба" Михайло Гава. Славко Новицький приїхав до Канади ще юнаком, наполегливо працював, одержав вищу освіту і диплом "Мастер оф Артс" в ділянках кінопродукції і телевізії в Колумбійському університеті. Виступав у театрі, в кіно та в телепрограмах. За продукцію фільмів "Писанка" і "Вівці у дереві" має нагороди кінофестивалів.

У доповіді "Безсмертний образ" він розповів про працю українського скульптора Лева Молодожанина з міста Вінніпег. У доповіді використав фільм про творчу працю скульптора над бюстом композитора Миколи Лисенка.

У листопаді - Авторський вечір письменника Олександра Зозулі, члена Об'єднання спілки письменників "Слово", який приїхав з міста Лівонія, США. Вечором провадив Михайло Гава, про доповідача він сказав, що він мав не зовсім легкий шлях письменника на Україні. По закінченні факультету журналістики, працював на різних роботах - інспектором українознавства, редактором літературних сторінок у м. Воронежі. Його нариси і фейлетони друкувалися у республіканських газетах і журналах. Досі вийшли друком гуморески "Великий знак питання", "Рябі штани", "Без жартів", готується до друку повість "Під чужим прізвиськом".

Крім автора, його твори читали Надія Куца, Марія Наумчук-Руденко і Любомир Хабурський. Добре, що управа "Козуба" для художнього читання завжди підбирає молодих читців, які відчують читане і вміють словом створити художню картину.

У березні - Історія проєктів пам'ятників Т. Г. Шевченкові. Доповідач - Богдан Стрижовець, кілька років тому він прибув з України і поселився в Канаді. Має вищу освіту, за професією педагог і інженер, має досвід праці у школах Волинської області. Для доповіді використав багато літератури й діапозитиви про проєкти пам'ятників Кобзареві в Україні й поза її межами. Милозвучною, чистою українською мовою він розповів про те, що Шевченка боялись не тільки живого, а й втіленого в скульптурі, показав вдалі й примітивні пам'ятники, розповів про їх історію.

У березні - Іван Пулюй - науковець світової слави. Доповідач - Карпо Роговський. Декілька слів про доповідача сказав редактор журналу "Нові Дні" Мар'ян Дальний: Карпо Теофілович Роговський закінчив у Парижі Вищу Торговельну Академію. У Канаді працює в інженерно-технічних ділянках, займав відповідальні становища в Монреалі й Торонті. Довгі роки він адміністратор журналу "Нові Дні". Багато уваги присвячує культурному життю української громади.

У своїй доповіді Карпо Роговський накреслив життєвий і творчий шлях Івана Пулюя, починаючи з родини на Тернопільщині і кінчаючи працею науковця у столиці Австрії Відень. Він відвідав родину Івана Пулюя, прибирав багато цінного матеріалу, зумів висвітлити наукові дослідження, над якими працював науковець - у ділянках світлової енергії і рентгенівських променів Іван Пулюй вважався винахідником. Багатьом учасникам вечора постать українського науковця була маловідома, тому вони вдячні йому за змістовну доповідь.

У квітні - Авторський вечір письменника Віталія Бендера, який несподівано завітав у Торонто з далекої Англії. Біографічну довідку про письменника дав Михайло Гава: Віталій Бендер відомий багатьом своїми статтями і редагуванням тижневика "Українські вісті", який виходив у місті Ульм, Німеччина. Письменник народився на Дніпропетровщині, проживав у Луганській і Донецькій областях, на рідних землях закінчив середню освіту. Під час Другої світової війни був у німецькому і британському полоні, у римінському таборі в Італії. Перші короткі оповідання появились в таборових періодичних виданнях, вони зацікавили читачів і літературних критиків. Це стало поштовхом до дальшої літературної праці, згодом з'явилися такі твори: повість "Марко Бурджа", оповідання "Минулі дні", пригодницька повість "Вечірній гість" та роман з вояцького життя "Марш молодости". Читаючи свої власні твори, письменник виявив хист до художнього слова, відчуття гумору, душевну щирість. Читання доповнили Маруся Наумчук, Богдан Стрижовець, Леонід Ліщина.

У квітні - Археологічні розкопки міста Помпея. Доповідач Михайло Гава. Вступне слово про доповідача сказав інж. Леонід Ліщина і пояснив, чому ця тема включена в програму вечорів "Козуба". Михайло Гава за професією вчитель і бібліотекар, сказав Л. Ліщина, працює в середній школі північного Торонта. З метою

поповнення бібліотечного матеріалу бував у багатьох країнах. З групою канадських учителів працював над археологічними дослідженнями індіанського поселення у Вітбі для археологічного відділу Торонтського музею. Мертве місто Помпея біля Неаполя дало М. Гаві можливість зробити цінну колекцію діапозитивів, на основі яких і побудована доповідь.

М. Гава спершу загально накреслив історичні місця на острові Сіцилія із залишками впливів норман, римлян, греків, візантійців та інших завойовників Італії. Вулкан Етна в північній частині острова, який свого часу спричинив великі спустошення, активний і досі. Знищені вулканом Везувій міста Геркулениум і Помпея століттями нікого не цікавили, а можливо не було кому фінансувати серйозних дослідів. Повторне виверження вулкану в 1944 році зацікавило учених і спонукало до серйозних розкопок з допомогою сучасної техніки. Сама доповідь і особливо красномовні діапозитиви дали картину життя відпочинкового resortу римської аристократії. Відкрита частина мертвого міста вражає багатством кольорових фресок, мозаїк, скульптури. Доповідь викликала багато цікавих питань.

Віriamo, що осінній сезон порадує добірну публіку, яка завжди відвідує козубівські вечори, новими, цікавими темами.

О. Кузан.

- □ -

“КОЗУБ” У ТОРОНТІ НАПЕРЕДОДНІ ТРИДЦЯТИЛІТТЯ

Розвиток і успіхи культурної праці будь-якої організації чи товариства залежать не лише від активності її членів, а в більшості від ініціативи лідери, яка очолює справу.

Яскравим прикладом може бути період головування у “Козубі”

оперового співака Михайла Голинського. Він організував понад сотню різних цікавих вечорів.

Після нього “Козуб” десять років очолювала піаністка Іраїда Черняк, яка була справжнім промотором культурно-мистецької праці.

Можна сподіватися, що успіхи супроводжуватимуть і діяльність новообраного голови Андрія Бабича. Зараз управа всю свою увагу й енергію спрямовує на відмічення восени тридцятиліття товариства та на друк ювілейної книжки “Альманах “Козуба”.

Роками займаючи в товаристві ряд провідних позицій (касир, заступник голови), А. Бабич добре вивчив козубівські проблеми і виробив власний погляд на те, як їх практично вирішувати. Зараз на першому плані у нього стоїть ювілейне святкування нашої організації в грудні цього року. Проблема в тому, що кожного року помічається зменшення зацікавленості української громади, особливо молоді, в діяльності культурно-мистецьких організацій, таких, як об’єднання письменників “Слово” та товариство “Козуб”. Присутність на вечорі п’ятдесяти чи сімдесяти осіб вважається успіхом вечора.

Це питання турбує багатьох. Потрібні роз’яснювальні статті у пресі, які, можливо, зрушать летаргійність, що чимраз глибше запускає коріння у життя української громади не лише в Торонті, а, як виглядає, в цілій Канаді.

Питання друку ювілейного альманаху теж не з легких. В ньому треба висвітлити понад триста культурних вечорів, а це – копітка праця з архівними матеріалами, статтями, листами, фотографіями тощо. В збірнику мусить бути гідно вшанована праця і пам’ять померлих членів “Козуба”, а також тих, які, не будучи членами, віддано працювали в українській громаді Торонта.

До книжки вже надійшли цікаві матеріали від Карпа Микитчука, Бориса Дніпрового, Йосипа Гошуляка, Ярослава Заварихіна, Григорія Шведченка, Лідни Головки, Раїси Садової, Ростислава Василенка та

інших, що з пошаною висловлюються про мистців і культурних діячів, яких уже нема серед нас. Ілюстрований матеріал зробить збірник більш наглядним, допоможе пригадати конкретних людей, відтворити ті чи інші події. Безумовно, все це вимагає серйозної редакційної праці.

Хоч ювілейний рік завантажив працю не лише голову товариства, а й усіх членів управи, все-таки у зимовому сезоні вдалося організувати чотири вечори, які зацікавили українську публіку. Перший з них - Авторський вечір письменниці Ліди Палій, який відбувся у березні цього року. Темою вечора була її нова збірка туристських репортажів та власних роздумів під назвою "Світла на воді". Доповідачка є членом об'єднання "Слово". Досі з цієї організації в "Козубі" виступали: Яр Славутич, О. Гай-Головко, В. Ворскло, Л. Мурович, Г. Черінь, М. Тарнавська, Д. Нитченко, О. Черненко-Рудницька, О. Зозуля, М. Гарасевич. Кожен з них має свій власний стиль виступу, свою інтерпретацію вечора, що робить ці зустрічі оригінальними і неповторними.

Ліда Палій одна з небагатьох українських письменниць-жінок, яка часто подорожує і занотовує свої враження. Однак цей вечір був надто коротким (окрім довшого вступного слова голови Андрія Бабича). Авторка читала твори з нововиданої прозової збірки, а також поезії, друковані раніше. Розповіді про життя в інших країнах завжди зацікавлюють слухачів, добре було б, щоб крім автора читали також адепти художнього слова і щоб вечір був ілюстрований діяпозитивами. Авторка, напевно, має чимало ілюстративного матеріалу, але він, на жаль, не був використаний у збірці "Світла на воді", а також на авторському вечорі.

Другою з черги була доповідь Вікентія Літвінова під назвою "Виховання дошкільника". Проблема збереження української мови серед нашої молоді, народженої поза межами України, турбує передусім

учителів, які провадять педагогічну працю у рідних школах і на курсах українознавства, часто за малу винагороду. Збереження української мови невідривно пов'язане з вихованням дошкільників. Це питання турбує не тільки Вікентія Літвінова - колишнього педагога в Україні, а й багатьох культурно-виховних працівників, які часто виступають зі статтями в пресі: Т. Горохович "Як і звідки діти черпають духовість свого народу" ("Промінь", ч. 7-8, 1986 р.) і "Чи зробимо ми усе можливе, щоб українська мова невимирала?.." ("Промінь", ч. 2, 1986 р.), У. Пелех "Допомога українській родині" ("Промінь", ч. 6-7, 1986 р.), і хвилююча замітка Юрія Джуравця "Допоможіть утриматись українській мові" ("Новий Шлях", 3.III.1986 р.).

Доповідь була добра, слухачів, хоч небагато, але також добрі. Турбує інше: чому на вечорі було так мало вчителів і тих, що так дуже турбуються збереженням рідної мови серед нашої молоді?

Третій вечір був присвячений історичній поемі Тараса Шевченка "Гайдамаки". Вечір було поділено на три сценічні картини, відповідно до змісту поеми, а розповідь синхронізована з тридцятьма картинами художника Григорія Слассьона. Доповідач Михайло Гава розповів про обставини в Україні напередодні подій 1768 року і про причини, які довели до гайдамаччини. Свою розповідь він зумів органічно поєднати з картинами, а молоді читці Надія Куца, Мирослава Колесар, Олесь Сторчак, Роман Гурко, Тарас Ліщина, Іван Набережний і Богдан Стрижовець доповнювали художні твори уривками з поеми. З невеликими недотягненнями в дикції і наголосах читання загалом було добрим. Все разом дало картину всенародного гніву проти політики єзуїтів і жидівських адміністраторів на Правобережній Україні.

Останньою імпрезою на закінчення весняного сезону була доповідь Михайла Гава "Пам'ятки Риму і Ватикану зблизька". Доповідач за

допомогою кольорових діапозитивів дає уяву про раннє дохристиянське мистецтво у Римі і архітектурно-мистецький розквіт в період зародження християнства.

У другій частині вечора показано художнє багатство церкви св. Петра і Ватикану, з розписами Тіціана, Берніні, Мікель-Анджело та інших видатних мистців.

Третьою частиною доповіді були фрагменти про українське життя в університеті св. Климентія і не радісні ситуації, вже суто політичного характеру, які українцям нелегко поборювати.

Тема вечора дала поштовх до дискусії, яка однаково торкалася українців католиків, православних і протестантів.

Вечори відбувалися в Канадсько-Українській Мистецькій Фундації і в залі української православної громади св. Володимира.

На закінчення голова "Козуба" оголосив, що вечори будуть продовжуватися восени, наприкінці жовтня, правдоподібно ввечері на тему "Канадський гуморист Степан Лекок", яку підготує Мирослав Дяковський.

Михайло Гава.

*За журналом "Промінь",
жовтень, 1986, Вінніпег.*

гумористично - сатиричного журналу "Перець" Валентином Кириленком, що відбувся 16 лютого в Інституті св. Володимира. Він був організований "на скору руку" телефонічною комунікацією торонтським мистецько - літературним клубом "Козуб", зокрема його ентузіястом Михайлом Гавою.

Валентина Кириленка, його дружину Елеонору й поетку Наталку щирими словами привітав голова клубу Андрій Бабич. Довголітній член і секретар управи "Козуба", найрухливіший організатор вечорів М. Гава коротко представив автора вечора: поета, гумориста, сатирика, байкаря, журналіста Валентина Кириленка.

Ідкою сатирою звучав його вислів про різницю "дверей" до Канади і СРСР. В Канаді, наближаючись до дверей цієї країни, людина має миле відчуття, коли переходить через них, зокрема, коли двері ті по-джентельменськи відчиняються автоматично. Перед дверима Советського Союзу людині стає моторошно на душі, а зокрема, коли відмикають їх і замикають на важкі колодки перед гостями і по гостях тріє чи четверо урядників.

Вечір залишиться милою згадкою і для гостя з України, і для відвідувачів, які почули ще раз новини з України і про Україну.

М. Поронюк.
"Наша Мета", 3 березня 1990.

- □ -

ПРИЄМНИЙ ВЕЧІР З РЕДАКТОРОМ "ПЕРЦЯ" У ТОРОНТСЬКОМУ "КОЗУБІ"

До численних мистецьких імпрез і зустрічей з представниками мистецтва, преси й літератури, якими обдаровують торонтську громаду в останньому часі гості з України, належав і авторський вечір-зустріч, хоч і не з численними учасниками, сучасним поетом і старшим редактором київського популярного

ВІДГУКИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ 'КОЗУБА'

- □ -

**‘ПРОДОВЖУЮТЬ ВИСОКІ
ТРАДИЦІЇ ШЕВЧЕНКА’,
СКАЗАВ ГОЛОВА ‘КОЗУБА’**

Іван Боднарчук

**Зустріч Віталія Коротича
в Торонті**

‘Кілька тижнів тому на стипендію міжнародної організації ЮНЕСКО до Канади прибув відомий український поет молодшої генерації Віталій Коротич. Він вивчатиме економічні і соціальні проблеми цієї країни.

Українська громада Оттави, Монреалю, Торонта, де вже встиг побувати Віталій Коротич, сердечно зустрічала нашого талановитого земляка. 5. 3. ц. р. в одній з кращих зал готелю в Торонто на запрошення групи письменників і мистців стоварищення ‘Козуб’, відбувся авторський вечір поета.

Закриваючи цей цікавий літературний вечір, голова мистецького стоварищення ‘Козуб’ Іван Боднарчук сказав: ‘Нам радісно знати, що в українську літературу прибувають усе нові й нові сили, молода зміна, серед якої є мистці яскравого таланту, що продовжують високі традиції Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Ми були б дуже раді бачити їх частіше серед нас. Ми передаємо їм наш привіт та побажання дальших творчих успіхів’.

*(Це частина тексту із тижневика
‘Українські Вісті’ за 21.III.1965.
Н. Ульм., Зах. Німеччина).*

- □ -

**ДОПОВІДЬ ПРО СЯТУ СОФІЮ В
ОТТАВІ**

Спочатку це здавалось мені навіть дивним - йти і слухати доповідь про мозаїку і фрески Святої Софії в Києві, мені, що виріс у Києві та бував у Святій Софії не раз. Останньо - 11 років тому. Але все ж я пішов. По-перше тому що доповідач Михайло Гава, мій приятель, а по-друге, щоб побачити, як буде навітлена доповідь на цю цікаву мистецько-історичну тему. Пішов, ще 90-річну маму, киянку з діда-прадіда, взяв з собою.

Доповідь, що про неї згадую, відбулася недавно в Оттаві, в одній із залів Оттавського університету з рамени Студентського Академічного Клубу. Інтелігентна публіка солідно викопнила лекційну залу, і доповідач з Торонта переніс нас думками на площу Богдана Хмельницького до прекрасного собору Святої Софії.

На протязі тисячолітньої історії міста кияни не раз брались за зброю, щоб оборонити своє місто від кочових племен, які намагались його завоювати. В 1037 році війська Ярослава Мудрого розбили печенігів і на честь цієї перемоги був побудований Собор Святої Софії, що став культурним центром з 11 століття на всю Україну-Русь. Розширений і перебудований декілька разів, цей чудовий собор вражає відвідувачів з цілого світу своєю архітектурою, величию і надзвичайною орнаментальною красою. Всередині собор оздоблений високомистецькою мозаїкою і фресками, що відображають християнську віру і культуру.

Тому, що доповідь Михайла Гави була ілюстрована малюнками, а головне - кольоровими прозірками (слайдами), вона зробила на присутніх враження ніби екскурсії з Оттави у Київ, до Софії.

Доповідач розповів про подивугідні 180 кольорових відтінків - доказ

високої професійності тодішніх майстрів. Ми побачили з кольорових прозірок "Вседержителя" в зеніті купола з чотирма євангелистами та сорока мучениками.

Мозаїчна композиція "Благовіщення" символізує прихід християнства. Домінує в храмі Божа Матір Оранта з піднятими в молитві руками на золотому тлі. Монументальна композиція "Євхаристія" вражає своєю суворою ритмічністю та глибоким задумом, вкладеним в причастя апостолів від Христа.

Доповідач наголосив, що доба митрополита Петра Могили (17-18 ст.) позначилася удосконаленням Собору в стилі українського барокко та що багато вклав у оздоблення і оформлення Собору Великий Гетьман України Іван Мазепа. Але про це, звичайно, радянські гідн - брехливі і малоосвічені - мовчать.

Усе, що в Києві є архітектурно чудове і красиве, створено ще до революції. Те, що ще не знищено більшовиками і може викликати цікавість туристів, пристосовано до зовсім протилежних цілей. От що пише після переходу на Захід начальник проектного бюро Українського відділу Товариства охорони пам'яток історії і культури СРСР Євген Туровський: "В неповторній красі Андріївського Собору розмістився третьорядний проектний інститут. На території всесвітньо відомої Святої Софії знаходиться управа в справах будівництва й архітектури. В трапезній палаті зруйнованого в 30-ті роки Михайлівського монастиря приміщено спортивну школу. В елегантній маленькій мавританській синагозі на Великій Підвальній вулиці функціонує кінотеатр "Зоря". У величезному католицькому костелі на вул. Червоноармійській знаходиться устаткування для глушення західних радіостанцій. Цей сумний перелік можна було б продовжити..."

Ось чому доповідь Михайла Гави була цікавою і необхідною, бо сьогодні саме значення Святої Софії зганьблено і перекручено. Майже тисячу років

тисячі великих майстрів працювали над цим шедевром, щоб сьогодні неукі і примітивні з ЦК партії перетворили Святий Собор на якусь бездарну канцелярію.

Доповідач згадав про дві школи майстрів, які виконували мозаїку і фрески, - грецьку та місцеву, українську, зупинившись в деталях на останній. Археологічні знахідки смальт і майстерень на Подолі свідчать про працю наших предків-майстрів. Діапозитиви М. Гави відтворили нам композицію "Деїсус", "Благовіщення", гробницю Ярослава Мудрого та багато інших композицій, фресок, мозаїк.

Михайло Гава зазначив, що коли він востаннє був у Києві, Собор стояв у рихтуванні. Автор цих рядків був як турист у Києві 11 років тому, і тоді Собор стояв у рихтуванні теж. Не поспішають совєтські пляновики реставрувати перлину української культури та історії. Вони більш майстри нищити та руйнувати її.

Ні, не пошкодував я, що прийшов на доповідь М. Гави і привів свою стареньку матір.

Ростислав Василенко.
"Новий Шлях", 12-19 серпня 1978 р.

- □ -

ПІД ВРАЖЕННЯМ НОВЕЛЬ (З творчості Василя Шимка)

Колись давно я з захопленням прочитала дві новели - "Степові звитязці" і "Коли спадає листя жовте". Автором їх є Василь Шимко. Захопилася їх цікавим змістом і багатством барвистої мови. У цих новелях відчувалася вплив великого майстра новели Степана Васильченка, в котрого автор залюблений ще з дитинства.

А тепер мені довелося 4 лютого 1984 року побувати на вечорі в мистецькому клубі "Козуб", де Василь Шимко виступав із читанням окремих новель із збірки "Прокляті роки". Цінним було те, що на початку автор прочитав нарис "Моє село". Про те село, де він

народився, був свідком жахливої трагедії - голодомору тридцять третього року. (Такі описи рідко коли вдаються). Ще було важливим те, що автор присвятив цей вечір другові-побратимові, талановитому поетові Григорієві Чаплі, вся сім'я якого загинула голодною смертю, а він усе своє життя стояв під наганом. Тяжко раненого в Словаччині під час війни більшовики забрали до рідного міста, де він, переслідуваний і зневажений, коротав своє життя. Йому навіть відібрали найдорожче - заборонили писати вірші й листи.

У новелі 'Мати поета', яку прекрасно прочитала Маруся Наумчук, розповідається про поета, коли його вірші друкувалися в журналі 'Червоні квіти' в Харкові. А неписьменна добра матуся його знала вже тоді ліпше світових політиків, що все нещастя йде тільки з Москви.

Літератор Дмитро Романик захопив усіх слухачів акторським читанням новелі 'Двадцятип'ятитисячник'. Це твір особливий, він вперше в художній літературі викриває обличчя тих посланців з Москви, які згідно з наказом більшовицької партії за пляном умуштровували трудолюбивих селян, щоб змести всі підстави відродження України.

Новелю 'Те, чого ніколи не забудеш' із відчуттям прочитала Маруся Брагунець-Кіс. А в кінці вечора знову читав сам автор. Новелю 'Степ плаче' передано в надзвичайній красі опису природи, показано любов автора до кожної биллини, його болі за всіх скривджених. Особливо вміло передано бідність тогочасного селянина, приреченого Москвою на смерть. Ту бідність за колгоспного господарювання, що перевищує в багато разів бідність часів царату, що описав Архип Тесленко, або бідність у Галичині, коли писав свої новелі Василь Стефаник. Адже Москва лише за одян рік умертвила 7 мільйонів людей!

- Такі вечори бувають нечасто, - сказав керівник вечора Михайло Гава. Багатобарвна мова автора, чудове описання пейзажів - таке не

забувається. Під враженням цих новел ми сподіваємось від Шимка нових творів.

На думку всіх присутніх, цей вечір треба повторити. Читання новел Василя Шимка важливе з двох причин: глибоке психологічне віддзеркалення голодомору, який він сам пережив, і надзвичайне відчуття художнього слова. Це ніби цілющі трави, принесені ним із рідного степу.

Маруся Дінець.
*Українські Вісті, Дітройт, США,
11 березня 1984 р.*

- □ -

'ГАЙДАМАКИ' В 'КОЗУБІ'

Літературно-мистецьке стоварищення 'Козуб' відзначило окремим літературним вечором 145-річчя появи історичної поеми Тараса Шевченка 'Гайдамаки' і століття окремого видання її з ілюстраціями Опанаса Сластьона.

Вечір відбувся в п'ятницю, 28 березня, в залі катедрального храму св. Володимира в Торонті. В програмі вечора була доповідь Михайла Гави про генезу і значення 'Гайдамаків' та читання уривків з поеми на тлі прозірок ілюстрацій Сластьона, які висвітлювалися синхронно до читання. Уривки читали молоді виконавці: Олесь Сторчак, Роман Гурко, Тарас Ліщина, Богдан Стрижовець, Іван Набережний, Мирослава Колесар і Надія Ковальчук. Вечір відкрив і провадив голова 'Козубу' маляр Андрій Бабич. Серед численної публіки помітна була досить значна кількість молоді. Публіка з великим зосередженням вислухала більш як півторогодинну програму. Цей вечір можна уважати однією з кращих козубівських імпрез.

Треба однак згадати і деякі недоліки. Доповідь Михайла Гави була цікавою й інформативною, головню відносно польських і російських джерел, якими міг користуватися Шевченко при написанні поеми. Сам

Шевченко, однак, про ці джерела ніколи не згадував. У своїй передмові до першого видання 'Гайдамаків' 1841 року він писав: 'Про те, що діялось в Україні 1768 року, розкажую так, як чув од старих людей. Надрукованого й критикованого ніколи не читав, бо, здається, і нема нічого. Галайда вполовину видуманий, а смерть вільшанського титара правдива, бо ще є люди, котрі його знали. Гонти й Залізняк, отамани того кривавого діла, може виведені в мене не так, як вони були, - за се не ручаюсь'.

Все ж таки можна здогадуватися, що Шевченко, який знав польську мову міг був читати Гошинського "Zamek Kaplowski", який був написаний 1828 року, чи твори інших польських і російських письменників і поетів з гайдамацькою тематикою. Бракувало в доповіді глибшої аналізи твору та його історичного тла. Для присутньої на вечорі молоді конче треба було пояснити устрій польської шляхетської республіки з відомим 'ліберум вето' і хто такі були конфедерати, яких у тексті так часто згадує Шевченко. Треба було теж подбати, щоб читці правильно вимовляли ті польські слова, які в поемі вживаються в оригіналі, як "nie pozwalam", "Jeszcze Polska nie zginela".

Не відомо, чому читання 'Гайдамаків' на вечорі почато з епілогу 'Давно це минуло...', а не з прологу 'Все йде, все минає...', який надає поемі історико-філософського звучання та висловлює Шевченків погляд на події, так би мовити, 'під знаком вічності'.

'...Одно зацвіло,

А друге зав'яло, навіки зав'яло,

І листя пожовкле вітри рознесли.

А сонечко встане, як перше вставало;

І зорі червоні, як перше плили,

Попливуть і потім; і ти, білолиций,

По синьому небу вийдеш погулять,

Вийдеш подивиться в жолобок, криницю

І в море безкрає, і будеш сіять,

Як над Вавилоном, над його садами,

Так над тим, що буде з нашими синами.

Ти вічний без краю!..'

Також не знати, чому розділено проповідь архимандрита 'Моліться, братія, моліться...' між двох читців. Це розбило цілість проповіді і настрої цього, такого вдячного для мистецького читання уривку.

В 'Лебедині' замість розділити ролі Оксани й черниці між двома читачками, текст розділено по половині і таким чином не відображено ні судильного образу, ні не зроблено індивідуалізації згаданих постатей.

Чисто технічним недоліком було світло, чи радше брак його на столі, при якому сиділи читці. Замість пересувати одну електричну лампочку від читця до читця, що затягувало читання, можна було освітити стіл звичайними свічками, які створювали б урочисто-романтичний настрій і нагадували б автопортрет молодого Шевченка зі свічкою. Це було б доброю ілюстрацією до слів 'Отак сидя кінець стола, міркую, гадаю...'

Виконання мистецького читання не було на однаковому рівні.. У деяких читців видне було добре засвоєння тексту і віддання його нюансів відповідною інтонацією й модуляцією голосу та логічними паузами (Надія Ковальчук, Богдан Стрижовець, Мирослава Колесар, Тарас Ліщина, Роман Гурко, Олесь Сторчак, Іван Набережний). В інших же були труднощі з дикцією і з наголосами.

Вечір можна було б урізноманітнити музично-вокальними виступами. Такі відомі перлини, як 'Гетьмани, гетьмани...', 'Ой, Дніпре, мій Дніпре...', 'Ой літа орел...' та 'Давно це минуло...' у виконанні доброго соліста могли б бути приємним відпруженням для читців і для публіки. Маєстро Гошуляк, який має всі ці речі у своєму репертуарі, міг би бути окрасою вечора.

Тому, що Шевченкові 'Гайдамаки' кінчаються не дуже героїчним стансом: 'У нашого Галайди хата на помості...', для закріплення настрою можна було б закінчити вечір тематично з 'Гайдамаками' короткою поемою 'Холодний Яр'. У цій поемі Шевченко дуже виразно висловив свій погляд на повстання 'Гайдамаків' і дав гідну

відповідь тим критикам, які твердили, що

"...Гайдамаки не воїнні,
разбойники, воры, п'ято в нашій
історії".

Брешеш, людоморе:
За святую правду, волю
Розбійник не стане,
Не розкує закований
У ваші кайдани
Народ темний;
Не заріже
Лукавого сина;
Не розіб'є живе серце
За волю України".

Цих кілька завваг пишу не в критику і не "во гнів", а як звичайний глядач, який доцінює вкладену працю як організаторів, так і виконавців, і бажає, щоб на майбутнє все у них було якнайкраще.

Стефанія Гурко.

- □ -

МОЛОДІ ПОЕТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Так управа мистецького товариства "Козуб" назвала літературний вечір, присвячений сучасним молодим поетам в Україні. Та імпреза відбулася 26 січня ц. р. в залі Інституту св. Володимира в Торонто. Вечір підготував довголітній секретар, дбайливий організатор більшості мистецьких козубівських імпрез Михайло Гава.

З літературних журналів, що друкуються в Україні, він вибрав молодих поетів і поетес, таких як: Оксана Пахльовська, Наталка Поклад, Наталка Білоцерківець, Наталя Клименко, Ніна Гавриленко, Степан Пушик, Іван Гнатюк, Михайло Каленюк, Василь Гарасим'юк, Микола Луків, Володимир Забаштанський, Володимир Лазарук. Про кожного поета й поетесу вишукував біографічні інформації,

фотознімки, матеріали про їхню поетичну творчість.

Читцями були: Оксана Кульчицька, Наталка Шмир, Марійка Семенюк, Людмила Судак, Галина Бонк, Станіслав Сидор, Василь Круцько, Володимир Семенюк, Орест Кульчицький. Всі молоді читці недавно прибули з України. Михайло Гава читав біографії молодих поетів і висвітлював їхні портрети на екрані.

Вечір тривав понад дві години. Таких новаторських літературних вечорів, присвячених молодим літераторам в Україні, дотепер в Торонто ще ніхто не влаштовував.

Висловлюючи признання за великий вклад праці у приготування цієї цікавої імпрези, не завадить звернути увагу на те, що на один вечір то була дуже велика тема. Чи багато слухачі могли довідатись про творчість більше десяти поетів протягом двох годин? Кожен читець читав призначену тему не довше десяти хвилин.

Мабуть, ефект був би багато кращим, коли б тему розділили на кілька вечорів і читали більше віршів того чи іншого поета, бо короткими уривками з поезій важко змалювати поетичний образ.

Лише організатора того вечора, що стояв під ясним освітленням ближче до слухачів, було добре видно й чути. Але цього не можна сказати про читців, хоч вони читали чистою українською милозвучною мовою. Причина в тому, що вони сиділи на неосвітленій частині сцени під мерехтливим слабким світлом, ще й кожен мусів тримати в руді пересувний мікрофон.

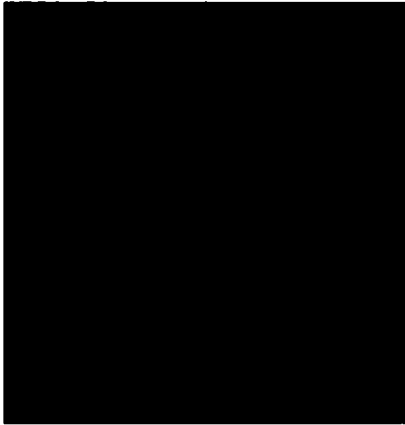
Однак, незважаючи на ці недоліки, сама ідея ознайомлення з творчістю молодих українських поетів побажана й корисна для всіх, хто цікавиться сучасним літературним процесом в Україні.

Іван Дубняко.
Українські Вісті, Детройт, США,
25 березня 1990 р.

ЧЛЕНИ 'КОЗУБА' ЩО ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

	Дати смерті	Написав
Степ-Гавриш, Павло Степанович,	1 січня 1965 р.	М. Гава
Волиняк-Чечет, Петро,	29 грудня 1969 р.	В. Сварог
Кирилюк, Артем Якович,	20 червня 1970 р.	А. Бабич
Тагаїв, Михайло Павлович,	13 травня 1972 р.	Р. Василенко
Заварихіна, Анна Миколаївна,	11 липня 1972 р.	І. Черняк
Голинський, Михайло Теодорович,	1 грудня 1973 р.	Й. Гошуляк
Пишкало, Іван Дем'янович,	21 липня 1974 р.	О. Денисюк
Олешкевич, Казимир Миколаєвич,	26 вересня 1975 р.	Г. Шведченко
Тагаїв, Ганна Леонтівна,	21 грудня 1976 р.	Р. Василенко
Олександрів, Борис Олександрович,	21 грудня 1979 р.	І. Качуровський
Головко, Юрій Несторович,	1 березня 1980 р.	В. Родак
Кемпе, Лавро Гнатович,	27 січня 1981 р.	М. Гава і В. Плавущак
Смеречинський, Омелян Теофілович,	6 травня 1981 р.	Ж. Микитчук
Босий, Сергій Сергієвич,	12 вересня 1981 р.	М. Гава
Горішний, Іван Іванович,	1982 р.	М. Гава
Лібер, Роман Романович,	26 жовтня 1982 р.	Б. Дніпровий
Василишин, Богдан Іванович,	24 лютого 1983 р.	М. Гава
Черняк, Петро Олексійович,	3 жовтня 1987 р.	В. Передерій
Маланчук, Роман Михайлович,	7 червня 1988 р.	Г. Костюк
Боднарчук, Іван Дмитрович,	5 травня 1990 р.	С. Клімашко
Гавмула, Михайло,	16 червня 1991 р.	М. Гава.

**ГАВРИШ СТЕП
ПАВЛО СТЕПАНОВИЧ
1893-1965**

Народився у селі Хлоп'яники, Сосницького повіту, Чернігівської губернії. Закінчив історико-філологічний факультет Кам'янець-Подільського університету й довгі роки в Україні працював у ділянках української та чужоземної літератури редактором та перекладачем.

Він також редагував дитячі журнали, підбираючи для друку матеріали, що мали б стати основою для формування почуття національної приналежності до українського народу.

У добу терору й переслідування усіх проявів української національної свідомості це була небезпечна праця.

Павло Степанович, як його найчастіше називали, розумів свою відповідальність редактора дитячої літератури й робив усе можливе на ті часи.

Війна 1941 року змінила обставини, та не змінила долі українського народу – на зміну одному теророві прийшов інший.

Воснна хуртовина закинула Павла Гавриша спершу до Німеччини, потім до Англії, а в 1954 році на сталий побут до Канади, в Торонто.

Тут він продовжував виховну роботу з дітьми: працював на курсах українознавства при православній кафедрі св. Володимира,

а також працював у інших ділянках, що його цікавили: редагував журнал для молоді "Молода Україна", допомагав театральним ансамблям виробляти чисту українську мову.

Павло Гавриш, що взяв собі псевдо Степ, був одним із засновників культурно-мистецького товариства "Козуб", де часто виступав з читанням своїх поезій. Його турбувало проникнення в мистецтво політичних партійних впливів, що негативно діяли на незалежний розвиток української культури в діаспорі.

Людина природної скромності і чутливої душі, він старався без ускладнень і неприязні розв'язувати питання політики в культурі.

Радів, коли нездоровий "фермент" зникав, а мистці свою творчу енергію спрямовували тільки на збереження і дальший розвиток рідного слова, пісні танцю.

Павло Степ дуже любив сценічне мистецтво. Не раз ділився він своїми думками про значення театру в пропагуванні культури народу.

Приміром, під час нашого повернення з Шекспірівського фестивалю у Стратфордї.

Він казав: "Нам треба не тільки своє відвоювати, а й вчитися від чужинців."

На перше місце сьогодні ми повинні ставити проблему виховання української молоді.

Доля і політичні окупанти деформували нашу історію і культуру.

Їх треба очищати й доносити до нашої молоді незаймано чистими, щоб їх любили і розуміли як молодші, так і старші".

Він був не тільки поетом, літератором і педагогом а й патріотом, що розумів еміграційні труднощі й разом і іншими їх долав.

Слова Павла Гавриша: "Треба працювати так, щоб погане перетворювалося на добре, а гарше ставало ще кращим", – цілком відповідало його творчій і діяльній натурі.

михайло Гава.

- □ -

КИРИЛЮК АРТЕМІЙ ЯКОВИЧ**12.IV.1911 - 20.VI.1970**

Народжений у Великих Загайцях на Волині, в Україні. Закінчив Технічний ліцей у Вишнівці, а 1939 року у Варшаві - Школу малярства і прикладного мистецтва. 1941 року у Криничі, Галичина, закінчив педагогічний курс. Під час війни працював учителем рисування у Школі деревного промислу у місті Коломия у Прикарпатті.

По закінченні війни виїхав до Америки, до міста Філадельфія, де проживав до самої смерті.

Був членом мистецької групи "Спокій" у Варшаві, членом об'єднання мистців - українців у Америці. Брав участь в українських художніх виставках у Європі, Канаді і США. Деякі картини Артемія Кирилюка зберігаються в Українському музеї в Бавнд-Бруку, США.

Усвідомлюючи важливість розвитку української культури, пожертвував тисячу доларів на Енциклопедію українознавства, православну парафію

і проєкти для поширення і збереження української культури на чужині.

Виконавці волі покійного створили Мистецьку Фундацію ім. А. Кирилюка для помочі молодим українським мистцям і на мистецькі друківні видання. Справи Фундації і уділювання допомоги вирішує Кураторія під наглядом правлячого владики Церковної Консисторії української православної церкви в Бавнд-Бруку, США.

Світлої пам'яті Артемію Кирилюку похоронений у Бавнд-Бруку.

Андрій Бабич.

- □ -

**ВЕЛИКЕ СЕРЦЕ ПЕТРА
ВОЛИНЯКА**

Петрові Кузьмовичу випала доля бути журналістом, мабуть, у найтяжчий період української історії, і не на рідній землі, а на чужині. Смерть обірвала діяльність Петра Кузьмовича в пору найбільшої зрілості його хисту.

Петро Волинник написав і зробив надзвичайно багато, але міг би створити ще більше.

Його журналістська діяльність розпочалася пізно, бо могла відбуватися лише у вільному українському суспільстві, а не в країні, придушеній чоботом антинародного режиму, який бачить в українських патріотах свого найпершого ворога.

Своєю безкорисливою відданістю нашій національній справі і невтомною працею Петро Кузьмович заслужив собі право на видне місце в нашому культурно – політичному житті, в історії вільної української журналістики. Ми повинні з любов'ю зберігати й підсумовувати працю таких людей, як Петро Волинняк, бо їх думки, життєвий досвід надають процесам нашого самоствердження і нашій меті нових вимірів, нових перспектив, глибокого історичного виправдання.

З Петром Чететом я познайомився в Києві в трагічні тридцять років. Це був міцний, ставний парубок козацької статури. Зелена чемерка і сива смушкова шапка робили його приметною постаттю. Уже своїм зовнішнім виглядом він ніби казав: я – українець, і цим пишаюсь!

Навіть у товаристві росіян він принципово говорив українською мовою. Кожен його вислів на громадські теми свідчив про викристалізовану національну свідомість, про вироблену систему поглядів, центром якої була любов до свого народу.

Своїм безкомпромісним ідеалізмом, своєю яскравою українськістю, що світила в ньому рівним і спокійним полум'ям, він imponував усім, хто з ним говорив, хто його знав. Його шанували не лише його приятелі українці, а й росіяни та інші, часто вороже настроєні до українства.

...Петро Волинняк зробив перерву у своєму навчанні й поїхав на Кубань – українізувати школи для нащадків запорозьких козаків. Через якийсь час повернувся обурений: московська влада припинила українізацію на Кубані, а українізаторам загрожував арешт.

Якийсь час я з ним не зустрічався, а згодом почув, що його заарештовано. Були чутки про якийсь нелегальний гурток, в якому він брав участь. У ті

роки це було 'безрозсудною' сміливістю.

У роки воєнної завірюхи, на дорогах скитальщини була в мене ще одна зустріч з ним 'на бігу' – ледве встигли обмінятися кількома словами. І вже в Америці, коли я послав у торонтські 'Нові Дні' свою першу статтю, Петро Кузьмович написав мені: 'Чи пам'ятаєте ви отакого собі Четета, якого колись знали в Києві?'...

Проте за весь час нашого життя в еміграції мені так і не вдалося з ним побачитися, хоч ми й плянували цю зустріч. Але листувалися ми багато. У своїх листах до мене він бачиться мені таким же по-юнацькому запальним романтиком (дарма, що роки 'прикрасили' його лисиною), з великою дозою сентиментальності і ніжності у своїй вдачі, але непохитним у своїх поглядах і прямодушним до різкості лицарем Української Мрії, непримиренним ворогом комуністичних окупантів його батьківщини. Безжальним до самого себе, захопленим і гордим з своєї роботи, вдячним своїм друзям, сповненим неохитної віри в органічну хорошість української людини. Петро Волинняк мав багато рис, властивих Тарасові Бульбі. Гоголь писав про свого героя: 'Бульба був упертий страшенно. Це був один з тих характерів, які могли виникнути тільки в тяжкий 15-ий вік, коли Україна, покинута своїми князями, була спустошена і випалена дощенту невтримними наїздами монгольських хижаків, коли, залишившись без хати й даху, стала тут відважною людиною, коли на згарищах, на виду грізних сусідів і вічної небезпеки, вона звикла глядіти їм прямо увічі, розучившись знати, чи існує якийсь страх на світі... Словом, наш характер дістав тут могутній широкий розмах, дуже поставу'.

Отаким упертим козарлюгою вийшов і Петро Четет із глибини свого народу. Козацьке завзяття, мускуляста наполегливість були властиві йому у найвищій мірі.

Ідеологія Петра Волинняка? Вона дуже проста. Це, насамперед, його пристрасна, величезна, часто болюча

любов до своїх земляків, до своєї української землі від Карпат до Кубані. Його до розпачу глибоко смутило те, що так багато українців і тут і там потрапили на чужі дороги, на манівці, роблять не те, що треба, й не так, як треба. Коли він картав своїх опонентів, то не стільки за їхні несправедливі наскоки на нього, скільки за те, що на манівцях особистих сварок та розпухлих амбіцій вони марнують свої сили, замість того, щоб ужити їх на конструктивну працю для громади. Він завзято боровся проти всього, що подекуди хворобливить нашу спільноту – проти людської малости, егоїзму, опортунізму, корисливості, мілкодумності, мілкодушності, нетактовності, міжпартійної гризні.

Для його "етичного інстинкту", гострого почуття справедливості, глибинної душевної благородності особливо характерне його обурення з того, що на святкуванні, присвяченому відкриттю пам'ятника Тарасові Шевченкові, "розпорядники" забули вшанувати творця цього пам'ятника – не тільки забули посадити його на почесному місці, а взагалі забули про нього...

Петро Волиняк усім своїм великим серцем прагнув того, щоб слово "українець" звучало гордо, щоб вороги українства не мали підстав закидати нам некультурність, невихованість, політичну примітивність; щоб спільними зусиллями усієї нашої громади були прицвяховані до ганебного стовпа ті, хто свої власні інтереси й амбіції ставить вище від громадських інтересів та розпалює у нашому середовищі розбрат, міжусобиці, дріб'язкові сварки.

Його ідейна одержимість і безпокійний ідеалізм були для нього джерелом багатьох болючих переживань. Його серце ніколи не знало стану спокою: коли воно не стискалось у лещатах жалю і болю, або не горіло вогнем обурення й гніву, то трепетало радістю й захопленням. Але гніватись йому доводилось найчастіше...

Петро Волиняк був щирим, переконаним соборником, і його журило,

коли дехто з ОУНівців уживав його "галичанойдом". Правда, він боровся проти різних неfortunних настанов і тенденцій оунівських ідеологів, але галичанойдом він ніколи не був, і його галицькі друзі це знають. Він був завжди радий визнати заслуги галичан.

Звичайно, Петро Волиняк не був завжди непомильним. Іноді він казав речі, з якими можна було сперечатися. Я, наприклад, писав Волинякові, що він безпідставно покладає великі надії на особисті зустрічі з людьми "звідти", від яких я не сподівався особливих позитивних наслідків. Я не поділяв його ідеалізації таких постатей, як Гончар чи Коротич. Я вважав перебільшеними його величальні оцінки В. Сосюри, О. Вишні, особливо О. Довженка.

Але коли він іноді й помилявся, то тільки, тому, що в кожному українцеві прагнув знайти оту, на його глибоке переконання, властиву українській людині, хоч і часто занесену чужим намулом хорошість, щире серце, в якому можна добрим, неупередженим, братнім словом збудити українську совість і український патріотизм.

Він колись писав мені: "Якщо ми втратимо віру в наших людей, повністю в них розчаруємось, то в що ж тоді вірити, за що боротись, як жити? У цих словах весь Петро Волиняк.

Другим основним елементом його ідеології була ненависть до всяких поневолювачів України, якої б національності вони не були. Він не був ніяким шовіністом і, зокрема, не був ніяким москвофобом. Він писав, що любить і шанує всі народи і їх культури, якщо вони не будуть намагатись усістися на шні українського народу та нав'язувати йому свою культуру. Чи треба додавати до цього, що він був демократом найчистішої води, що він був проти всіх тоталітарних ідеологій будь-якого забарвлення і пристрасно викривав той варварський, антинародний режим, що поставив собі метою вчинити над нашим народом етноцид, знищити його національну душу! І саме тому він глибоко зневажав "грязь Москви" – "хахлів", малоросів,

усяких хрунів, 'дядьків отечества чужого', позбавлених почуття своєї національної гідності.

Підкреслюю, нарешті, що інколи, особливо в полемічному запалі, П. Волиняк робив твердження, з якими не обов'язково беззастережно погоджуватися. Ніхто з нас не може претендувати на повсякчасну непомильність, і сам П. Волиняк не претендував на неї. Але його заслуга полягає в тому, що він стимулював самостійне мислення своїх читачів тим, що звертав їх увагу на можливість різних підходів до проблеми та чіткіше визначав об'єкти обговорення; тому цікаві і його спірні думки. Але найчастіше він таки мав рацію.

Ставши журналістом і редактором, можна сказати, випадково, Петро Кузьмович знайшов у цій праці своє покликання. Він невіддільний від свого журналу, який був на скитальщині його біографією. 'Нові Дні' – це Волинякові мислі, ідеї і мрії. У безперервній присутності 'Нових Днів' на арені нашої еміграції Петро Кузьмович убачав свою життєву місію. Його журнал був його вкладом у нашу справу, його жертвним приношенням батьківщині.

Знаючи, які величезні труднощі він мусів долати, щоб зробити свій журнал найтривалішим у нашій діаспорі виданням, ми можемо без перебільшення сказати, що 'Нові Дні' були життєвим подвигом Петра Волиняка. Людина меншої душевної статури, ніж у нього, давно вже була б заломилась під тим тягарем. Свій журнал він зробив особливим явищем у нашій журналістиці. Він знайшов своєрідну стилістичну манеру, яка дуже імпонувала його читачам. Він прагнув зробити своє публіцистичне слово твердою крицею, тією іскристою зброею, про яку мріяла Леся Українка.

Як я вже відзначив, мені не довелося особисто зустрічатися з Петром Кузьмовичем на американському континенті. Про живого Волиняка в його щоденному житті й праці, в різноманітних стосунках з людьми можуть розповісти його безпосередні

друзі й співпрацівники. До їх спогадів, уміщених в кінці цієї книги, я відсилаю читачів. Але найглибше знайомство з розумом і душею Петра Волиняка вони дістануть, почитавши його статті й оповідання.

Вадим Сварог.

Вадим Сварог – літературознавець, редактор. Народжений в Україні, нині проживає в США.

- □ -

СПІВПРАЦЯ З АКТОРАМИ ТАГАЄВИМИ

На театральному шляху зустрічаються актори, співпраця з якими залишається в пам'яті на довгі роки. З такої співпраці всебічно користує партнер, вдосконалюючи себе, маючи перед собою гарний приклад творчого перевтілення. В моїй акторській пам'яті такими колегами були Михайло Тагаїв та його дружина Ганна Малієва-Тагаїв.

Це було давно, десь років 28 тому. Я тоді щойно переїхав з Австралії до Канади і вірив у месійну ролю українського театру. В той час при філії УНО в Торонто існував Музично –

Драматичний Ансамбль, і я вибрав для постановки 'Фею гіркого мигдалю' - історичну комедію на 4 дії Івана Кочерги.

Познайомився я з панством Тагаєвими, і вони одобрили мій вибір. Я відразу запропонував Ганні Тагаїв роль Дарії Іванівни, дружини відставного військового писаря Дзюби, а Михайлові Тагаєву - роль Дзюби. Це була чудова пара в п'єсі, вони тримали, можна сказати, цілу виставу на собі, об'єднавши двадцять осіб обсади в п'єсі в один творчий колектив. Художнє оформлення вистави робив проф. Іван Кубарський, він же колишній орденоносець Курочка-Армашевський, відомий декоратор київської Опери ім. Т. Шевченка, що оформляв не одну п'єсу Кочерги.

Тагаєви і Кубарський забезпечили успіх вистави. Проби з Тагаєвими були справжньою творчою майстернею. В цій романтичній комедії розповідається про молодого графа Бжостовського, який шукає чудове печиво, що він їв у своєму дитинстві. Всі столиці Європи не задовольняють його смаку. Зрештою він знаходить рецепт чудового марципану, який називається 'діво́чий поцілунок', у сироти Люсі, Дзюбиної небоги, з якою граф лишається назавжди. Тагаїв-Дзюба так майстерно умів закінчити п'єсу словами: 'Так от що вона значила, та мигдалю!' А його манера 'нюхати табаку' з табакерки була неперевершеною.

На пробах Михайло Тагаїв був завжди діловий і дисциплінований. Як заслужений артист української сцени, створюючи сценічний образ, він дбав також про загальний творчий процес і дисциплінованість колективу. Пам'ятаю, партнерка графа запротестувала проти однієї мізансцени. Я, що грав графа, вирішив розв'язати певну сцену в трохх гротесковому плані. Це викликало різку реакцію партнерки, вона обурилась і готова була залишити проби. До неї підійшов Михайло Тагаїв, спокійно обняв за плечі і сказав: 'Знаєте, пані, я з паном Василенком теж не погоджуюся в деяких мізансценах, але проби не зриваю. А я старий актор і міг би собі

дещо дозволити. Проте я знаю, що на пробах режисер є керівник, і я йому не перечу. А от по пробі ми з ним дискутуємо і знаходимо розв'язку. Ви ще молода, і я вам раджу дискутувати по пробі і не зривати працю колективу'. Це вплинуло і наша проба продовжувалась.

Скромність Тагаїва йшла впарі з його великим талантом. В 1985 році минуло сто років з дня його народження. За даними театрознавця проф. В. Ревуцького Михайло Тагаїв почав свою акторську кар'єру в побутовому театрі М. Кропивницького, а слави досягнув на гастролях у Варшаві, співаючи партію Йонтека в опері Манюшка 'Галька'. Це був 1907 рік, Тагаїв працював у театрі Дмитра Гайдамаки.

У п'єсі Миколи Куліша '97', що йшла у Подільській Державній Драмі, Тагаїв з успіхом зіграв роль Копистки. Неперевершеним виконавцем цієї ролі вважався Гнат Юра в театрі ім. І.Франка. Але коли він спеціально приїхав до Подільської Державної Драми, щоб заступити хворого Тагаїва, то успіху після Тагаїва Гнат Юра не мав - у цій ролі Тагаїв його перевершив. Така була думка публіки і вимогливих колеґ-акторів.

За свій довгий творчий шлях Тагаїв зіграв багато ролей, його репертуар був надзвичайно широкий, і в кожному жанрі від досягав високої майстерності.

На жаль, я не маю достатньо матеріалу про творчий шлях Ганни Малієвої-Тагаїв, але те, що я бачив у 'Феї гіркого мигдалю', було достатнім доказом таланту акторки.

Коли я працював з подружжям Тагаїв над 'Феєю', Михайлові було 73 роки, але я про це не здогадувався. Переді мною був талановитий актор, сповнений енергії, завжди точний і обов'язковий, витривалий і вимогливий до інших. Такою ж сумлінною й енергійною була його дружина Ганна.

Михайло Тагаїв помер 1972 року, попрощавшись зі сценою кілька років перед тим.

Пишу ці рядки, і ніби знову бачу перед собою цих справжніх майстрів сцени.

Будучи студентом театрального навчального закладу, я роками грав у виставах разом з такими велетнями українського театру, як Бучма, Шумський, Борисоглібська, Ватуля. Я лише вчвся від них, бо по молодості і недосвідченості не міг творчо співпрацювати з ними. А от з Тагаївними я не тільки грав - ми творчо співпрацювали. Співпереживали разом чудову п'єсу Кочерги 'Фея гіркого мигдалю', і не буде перебільшенням, коли скажу, що успіхом п'єси завдячувала передусім чудовим акторам Михайлові і Ганні Тагаїв.

Вирвавшись під час війни із задушливої атмосфери 'содреалізму' у вільний світ, ця творча пара зробила тут для українського театру і громадянства більше, ніж могла б зробити там.

Ростислав Василенко.

- □ -

У ПАМ'ЯТЬ ЗАСЛУЖЕНОГО АКТОРА МИХАЙЛА ТАГАЇВА І ЙОГО ДРУЖИНИ ГАННИ

Містові Торонто і зокрема українській громаді пощастило тим, що після Другої Світової війни тут

скупчилася творча інтелігенція, а між ними професійні актори, що до війни працювали в театрах України. Ми мали змогу насолоджуватися театральним мистецтвом таких заслужених акторів, як Григорій Ярошевич, його дружина Антоніна Степняк, Лавро Кемпе, Михайло і Ганна Тагаєви. Це були актори, які приваблювали тисячі глядачів. Їхня професійна гра високо оцінювалася театральними критиками і вимогливими глядачами.

Михайло Тагаїв виділявся серед цієї когорти мистців не тільки як драматичний актор, а і як оперовий співак і вдумливий режисер.

Народився Михайло Тагаїв у Харкові. Багато кілометрів пройшов він в різних театрах в Україні і поза нею. Від 1922 року - актор театру Панаса Саксаганського і Карпенка-Карого, потім працював у Харківському державному театрі, у театрі ім. М. Кропивницького, у Подільському державному театрі, а також в міському театрі м. Дніпропетровська.

Під час окупації України німцями актор у повному розквіті сил переїжджає у до м. Самбора і в 1942 році організовує театр. Опинившись в таборі Аллендорф в Німеччині в 1944 році, Михайло Тагаїв і там організовує 'Таборовий театр'.

По закінченні Другої світової війни, 1951 року приїхав до Канади і відразу включився у творче театральне життя української громади. На той час в Торонто вже існував Театральний ансамбль, організований іншим артистом високої класу Григорієм Маньком-Ярошевичем. В 50-ті роки цей ансамбль користувався славою високомистецького колективу. Театральний ансамбль і став тим ґрунтом, на якому Михайло Тагаїв і його дружина Ганна, також талановита артистка, почали розвивати свою театральну кар'єру в Канаді. Їм здебільшого доручалися головні ролі у виставах ансамблю. Їхня гра, особливо у п'єсах побутового жанру, вважалася неперевершеною і дуже скоро подружжя Тагаїв стали улюбленцями української публіки.

До кращих ролей Михайла Тагаїва належать: Іван у виставі 'Дай серцю волю, заведе в неволю', Кошистка у '97' М. Куліша, Печений у 'Республіці на колесах', Дзюба у 'Феї гірконого мигдалю' Івана Кочерги, а також в операх і оперетах. Михайло Тагаїв знявся також у фільмах 'Чорноморці' та 'Гудулка Ксеня'.

Слід сказати, що український театр в ті роки відіграв велику роль серед нашої еміграції, підносив національну гордість, надав нагоду спілкуватися з рідною культурою, мовою, не забувати рідні звичаї і традиції, одним словом, підбадьорював на чужині. Все це давав Театральний ансамбль. Мова його акторів, особливо таких, як подружжя Тагаїв, була надзвичайно колоритна, чиста - справжня народна скарбниця.

Ганна Тагаїв-Малієва теж відзначалася талантом драматичної акторки і співачки. В рідному Харкові в 1918 році працювала в ансамблі режисера Л. Сабініна, а в 1923 році - в Харківському державному театрі. Від 1931 р. працювала в різних театрах України, Німеччини, а опісля Канади, виконувала головні ролі в операх: 'Запорожець за Дунаєм' - Оксана, 'Чорноморці' - Маруся, 'Гейша' - Мімоза, 'Циганський барон' - Ціпра, 'Аскольдова могила' - Надія, 'За Немань іду' - Кулина.

Ганна і Михайло Тагаїви були справжніми жрецькими українського національного виховного театру, що ним Театральний ансамбль славився у Торонто.

Михайло Гава.

- □ -

АННА ЗАВАРИХІНА

Померла 1972 р.

Ще напередодні Першої Світової війни критики балетного мистецтва звернули увагу на молоду танцівницю Анну Заварихіну. Вона закінчила у Петербурзі (Росія) Державну Балетну Школу, потім її шлях проліг на Україну, а в двадцятих роках доля закинула в Туреччину, в Константинополь. Разом із своїм чоловіком професором Василям Заварихіним вона виступає як прима балерина у відомих театрах Істанбула, Атенн, Софії, Бейрута, Александрії.

Газетні рецензії за 20-30-ті роки різними мовами підкреслюють першокласне виконання незрівнянних майстрів балету Анни і Василя Заварихіних. В 1925 році вони гастролювали в Італії, на сценах Риму і Мілану, а потім з власною балетною трупой прибули до Франції, де виступали у містах Бордо, Париж, Ліон. Як відзначала французька преса, їхній репертуар був різноманітний і багатий: від античних тем до казкових і романтично-екзотичних, від балетних

мініатюр до вповні балетно - класичних.

Весною 1929 року Заварихіни приїхали до Нью-Йорку, США. Виступали в 'Метрополітен' та інших театрах з участю більше сотні танцюристів. Вдало закінчивши виступи в Нью-Йорку, Заварихіни поїхали на дальші гастролі в Південну Америку. Виступали в Буенос-Айресі, Ріо де Жанейро, Лімі, по тім двічі - на Сході - в Індії, Індонезії, Китаї, Японії, Новій Зеландії, Австралії.

1937 року під час Світової Виставки в Парижі виступали з новими класичними композиціями. За висловом рецензентів і критиків Паризької Академії Танцю виступи балетмейстерів Заварихіних були бездоганними. Підтвердженням цього французьке міністерство культури і освіти нагородило їх орденом Почесного Легіону Франції.

Значна частина їхнього величезного репертуару присвячена українській тематиці: 'Козацькі діти', 'Дніпрові діти', 'Ревуха', 'Мазепіяда', 'Карпатська Україна', 'Запоріжжя' та інші. Великого значення мистці надавали декоративному оформленню і бутафорії, що завжди доповнювало характерність танцю, етнографію й історичний період.

На схилі літ Анна Заварихіна обрала для постійного проживання багатонаціональне місто Торонто. Найбільш інтенсивним періодом її організаційно-творчої праці слід вважати 1954-55 роки, коли вона разом зі своїм сином Ярославом організувала балетну студію 'Аполлон', у якій під їхнім керівництвом навчалася біля сотні здібної і талановитої молоді.

Іраїда Черняк.

- □ -

МИХАЙЛО ГОЛИНСЬКИЙ

Ще на батьківщині, в рідній Україні я багато чував про видатних діячів нашої культури різних часів і галузей. Письменники, образотворчі мистці, діячі театру і музики завжди були для мене об'єктом зацікавлення, часто пристрасного захоплення. Але тому, що ще змалку я виявляв особливу любов до музики, співу й театру, то передове місце в моєму серці знайшли діячі музично-театральної культури. А коли у мене з'явився якийсь голос і я 'захворів' на спів, то моє зацікавлення ще більше зросло. Мене приваблювали жреці Мельпомени, які робили так багато у мистецтві взагалі, а в нашому рідному зокрема. Тому при кожній нагоді, коли я десь чув чи вичитував про них, я все старанно записував у свій музичний щоденник. Таким чином, славні імена Соломії Крушельницької, Модеста Мендіньського, Олександра Мишуги, Івана Алчевського та багатьох інших мені були здавна неначе рідними.

В ряду тієї невмирущої плеяди стоїть й ім'я Михайла Голинського. Він був одним з тих, що своїм, як говорили знавці вокалу, феноменальним голосом причаровував людські серця і душі,

славно трудився у найшляхетнішій із шляхетних ділянок, що їй ім'я Музика...

Мої рядки на пошану Михайла Голинського - присвята скромна. В рамках однієї статті неможливо охопити все життя й артистичну долю такого заслуженого мистця і громадянина. Я торкнувся тільки деяких епізодів від того часу, коли мені вперше довелося з ним зустрітись, знати його зблизька, проводити час у розмовах і дискусіях, слухати його цінні поради і вказівки.

З Михайлом Теодоровичем Голинським я вперше зустрівся наприкінці 1949 року в Канаді, в м. Торонто, де в тому ж році мені судилось поселитись. Добре пригадую, як у гарний, світлий передосінній вечір у якомусь невеличкому товаристві відомий диригент Лев Туркевич познайомив мене із струнким, літнього віку чоловіком, кажучи: 'Знайомтесь, це наш славний співак Михайло Голинський'. Вже з першого погляду його струнка сценічна фігура, вишнвана синім сорочка, ясні, привітні очі й вродливе усміхнене обличчя викликали прихильність і симпатію.

Мені ж, тоді ще молодому адептові сценічного мистецтва, хотілося якнайскоріше нав'язати розмову і поговорити про справи, очевидно, музики і співу. А розпочавши її, коротіло повести так, щоб показати моє добре знання біографії артиста. І мені пощастило. У пригожу хвилину я став хизуватися розповіддю про те, що я знав про нього: що народився він 2 січня 1892 року в селі Вербівці Городенського повіту, Станіславської (тепер Івано-Франківської) області. Що співав він спочатку баритоном, а потім драматичним тенором. Вокальну освіту здобував спочатку приватно у професора Чеслава Заремби у Львові, а потім удосконалювався у Варшаві і Мілані. У 1925 році дебютував на сцені Львівського Театру Опери у ролі Каніо з опери 'Паяци' Леонкавалло. У 1925-27 роках був солістом Варшавської Опери. У 1927 році уряд Радянської України запросив його співати в українських театрах Харкова, Києва і Одеси.

Гастролюючи у Москві, Берліні, Тбілісі і Ленінграді, свої партії Голинський співав українською мовою. У 1938 році переїхав на постійне життя до Канади і США, де концертував з великим успіхом. І зрештою одержав золотий ключ міста Торонто...

Знав я і про репертуар артиста: Радамес ('Аїда' Верді), Дон Карлос ('Дон Карлос' Верді), Хозе ('Кармен' Бізе), Каніо ('Паяци' Леонкавалло), Каварадоссі ('Тоска' Пуччіні), Елеазар ('Дочка Кардинала' Галеві), Гофман ('Казки Гофмана' Оффенбаха), Герман ('Пікова Дама' Чайковського), Йонтек ('Галька' Манюшка), Степан ('Кувало' Вахнянина), Андрій ('Запорожець за Дунаєм' Гулака-Артемовського). Вкінці я ще назвав ряд творів з його камерного репертуару.

Слухаючи мою розповідь, Голинський пильно і з задоволенням стежив за її ходом, і тільки то тут, то там зупиняв мене, щоб уточнити дещо. Він неприховано радів моєю все таки непоганою обізнаністю з його особою. А я відчув тоді, як ми з Голинським ставали близькими, і як з тієї нашої першої зустрічі народжувалося нове і бажане знайомство і дружба, яка потім з новими зустрічами ще більше скріплювалася.

У той пам'ятний вечір артист довідався, що і я щиро захоплююся музикою та співами, яким сподіваюся всеціло присвятитись.

Наша з Голинським друга зустріч була вже творчою. У 1952 році українська громада Канади святкувала 60-ліття свого поселення. З тієї нагоди і в Торонті з-поміж інших багатьох починань було заплановано ще й престижну концертну програму з участю симфонічної оркестри під проводом талановитого фахівця Льва Туркевича. Солістами виступали: віаніст Борис Максимович, співаки Михайло Голинський, Лідія Черних, Джун Ковальчук, Михайло Мінський та Йосип Гошуляк. Ішла інтенсивна підготовка до концерту. Пригадую, що задовго до призначеної проби Михайло Голинський з'явився першим. Прийшов і я раніше з ясною думкою міжробну прогалину

використати на розмову з Голинським. Артист несподівано зробив мені милу несподіванку: сягнувши у портфель, він виїняв чудову пісню-романс композитора Станіслава Людкевича "Черемоше, брате мій" і подарував мені "на щастя і добру пам'ять". Він сказав, що цю пісню сам дуже любив і залюбки виконував. Зворушений такою увагою, я обняв його і широко подякував. Бо ж це був неабиякий жест, коли завважити, що в ті часи з репертуаром, особливо українським, було зовсім нелегко.

Відтак почалася щира і задушевна розмова. Мені було цікаво слухати, які були справи музичного мистецтва колись, і як воно тепер, і головне - які, на його думку, перспективи праці наших мистців на еміграції. Голинський на моє тоді ще наївне питання відповів невідрадно. Розмову про те він волів відкласти "на далі".

- Сьогодні скажу вам таке, - мовив він, поклавши делікатно свою руку на моє рамено, - на еміграції наші професійні співаки непотрібні, зятимте це. Тут тільки невелика горстка справді культурних людей зрозуміє вас, ваші наміри і прагнення. Я щиро раджу вам, пане товаришу, не сподівайтесь між своїми нічого, та й не надійтеся ні на кого. Радше намагайтесь вийти на широке мистецьке поле самотужки. Бо лише тоді, і тільки тоді будете щасливі.

Мовивши так і на тому урвавши, він перевів розмову "на цікавішу тему": про те, що діялось у його артистичному житті на Україні, переплітаючи рясно свій монолог жартами та дотепами.

- А я так і знав, що Михась Голинський вже тут, - перервав нашу розмову, наблизившись дрібними кроками, Лев Туркевич. - О, я знаю Михася не від сьогодні. Людина він військова. Завжди любить точність, порядок і дисципліну. А чи не думаєте, що як на тенора, ця прикмета більш чим унікальна? - звертаючись до мене, мовив жартома Туркевич.

Так, Голинський був унікат, і то в багатьох речах. Пізнавши його більше, таким бачив його і я, коли згодом мені довелося з ним співпрацювати.

А про згадану зустріч я занотував таке: "Відбулася друга цікава зустріч з Михайлом Голинським. Для мене вона була одночасно першою теоретично - повчальною лекцією з напутнім словом артиста. Напутнім і якомось дивним словом, у той час для мене не зрозумілим і бентежним. Особливо ж у тому місці, де ми торкнулись питання про нашу еміграційну дійсність з її не дуже відрадними перспективами".

Тут хочеться згадати про один промовистий факт, свідком якого був я особисто. В одному спільному з Голинським виступі я спостеріг, що він у призначеній йому черзі виходу на сцену чомусь затримується. Неначе зволікає... і не виходить. Стоячи поруч, я підказав йому: "Ваш вихід вже заповіджено". На те Голинський відказав дещо схвильованими, але рішучими трьома словами: "Перше нехай заплатять". А після свого виступу він так коротко пояснив мені оте "перше, нехай заплатять":

- Бачите, я знаю з досвіду, що бувають несовісні організатори, які всіляко нехтують домовленнями і не дотримують слова.

І хоча тоді така поведінка Голинського видалася дещо дивною, але вона сказала мені багато чого і водночас збентежила.

Не забудуться мені зустрічі з Михайлом Голинським ще з таких пам'ятних нагод. У неділю 31 березня 1953 року у торонтському залі "Мессей Голл" ішла опера Вахнянина "Купало" (дві перші дії у концертній пляні), із солістами, хором та симфонічною оркестрою під керуванням Льва Туркевича. Могутньо і натхненно співав тоді Голинський партію Степана. А побіч нього я мав щастя співати партію батька...

У середу 8 квітня 1959 р., у тій же "Мессей Голл" відбувся концерт української симфонічно - вокальної музики, знов таки під диригентурою незаступного Льона (так популярно звали Туркевича).

"Тоді, як, Господи, святая,
на землю слава прилетить..."

Героїчно звучав уривок з кантати Лисенка на слова Шевченка у виконанні Голинського.

Звичайно, було ще чимало й інших творчих і буденних зустрічей, які тут перерахувати було б надто довго. І кожний раз я з пильною увагою спостерігав Голинського, жадібно набираючись професійного вміння й досвіду заслуженого артиста-ветерана. Перше, що ніколи не довелося мені слухати Голинського у його повному розквіті й діапазоні, коли ще його голос звучав повною молодечою силою і красою. Також було не менш шкода (а досадно й досі), що не спромігся він записати свій голос на стрічки чи платівки, щоб назавжди зберегти його для історії нашої музичної культури.

Ще для повнішого змалювання постаті Голинського я наведу (за газетою 'Свобода') уривок із статті 'Золотий голос' пера покійного композитора і диригента Антона Рудницького, колись близького приятеля Голинського, який після смерті артиста так характеризував його творчий талант:

...у моїй музичній пам'яті в'ється золотою ниткою й дзвенить золотим звуком голос Михайла Голинського. Цей голос був феноменальний. Своєю якістю - тенор темного, героїчного тембру, шляхетного кольору, металеві звучності, могутньої сили, ідеально рівний і кришталіно чистий у всіх регістрах, голос Голинського був найвищої якості - голос світового масштабу.

Михайло Голинський був унікалом тому, що його голос, даний Богом, давав забувати про ті чи інші недостачі й відсутність тих чи інших прикмет.

В історії української вокальної ділянки ім'я Михайла Голинського залишиться назавжди не тільки тому, що він був першим українським співаком, який виступав у Берлінській опері, у московському 'Великому театрі' і в Тбілісі в Грузії, в обох цих операх співаючи партію Радамеса в 'Аїді' по-українськи, але головне тому, що його голос між українцями не мав собі

рівного на протязі цілого півстоліття, а може й надовго в майбутньому'.

Наше з Михайлом Голинським знайомство випало на час, коли артист був уже на схилі свого фізичного й творчого віку. Він уже все менше виступав на сценах, зате все більше присвячував свій час загальній культурно - громадській діяльності. Як голова культурно-мистецького стоварищення 'Козуб' у Торонті він, завдяки своїй популярності, вмілості, тактові й авторитетові, чимало спричинився до пошанування праці цього корисного і популярного мистецького стоварищення. Кожної п'ятниці на козубівських вечорах Михайло Голинський виглядав якось особливо святково і настроєво. Завжди акуратно одягнений, обов'язково у вишиваній сорочці, він ласкавою усмішкою вітав прибуваючих на вечір. А після вечора з такою ж ввічливістю запрошував прийти на наступну імпрезу. Правда, також просив благально, щоб у залі ні за яких умов курці не курили.

Ще відомо, що до кінця своїх днів артист зберігав подивугідну самодисципліну. Бо як співак, був абсолютним рабом свого голосу. Не курив, не пив алкоголю, став вегетаріанцем. А курців, які часто забувалися, він, з притаманними йому куртуазією і педантизмом, просив вийти з приміщення.

І ще одна шляхетна прикмета: він дуже любив тварин. Бо, як казав не раз напівжартома, 'як не дивно, але вони, тварини, іноді поведуться куди розумніше за деяких начебто дуже розумних людей'. І ще не менш важливе, подекуди й досі controверсійне: культурні зв'язки з Україною, зустрічі і подорожі в Україну вважав справою необхідною і samozрозумілою. І сам був у цьому послідовний. Для прикладу треба згадати хоча б один факт. Коли в Канаді перебувала делегація з України, то в її складі був артист співак Іван Паторжинський. Тоді то й відбулася зворушлива зустріч з Голинським. Вони

колись, у 20-30-х роках виступали спільно на сцені Харківського театру.

Час пролітав швидко... Якось на одному з козубівських вечорів стало відомо, що Михайло Голинський задумав покинути Торонто і 'тимчасово' поселитись у далекому Едмонтоні, в Альберті. Він відчував, що пора вже йому зосередитись і написати свої спомини, про що давно мріяв. То ж, вирішивши так, він у 1967 році, прощаючись з громадою Торонто, опублікував у часописах таке повідомлення:

'Цим повідомляю всіх моїх Приятелів, Товаришів, Крайнів, Знайомих і тих, кому це цікаво, що я невдовзі (на якийсь час) переїду до Едмонтону, де буду мати більше часу і спокою для зібрання матеріалу на видання своїх 'Споминів'. Для описування споминів треба мати час і спокій, чого я в Торонті не маю.

Виїжджаю з великим жалем і болем серця за всіма вами, з якими я зжився, часто зустрічався, а не маю змоги особисто попрощатися. Тому цією дорогою прощаюся з Вами, бажаючи кожному зосібна всього найкращого, головню, кріпкого здоров'я.

На все добре.

Ваш

Голинський Михайло.

П. С. Подаю при цьому мою нову адресу для всіх тих, що я з ними листувався і щороку обмінювався святочними побажаннями.

Моя нова адреса буде така:

Mychailo Holynskyi

10859 2 93 Street

Edmonton, Alta.

Tel.: 422-8225."

А переселившись, він і там включився в нове життя, знайшов давніх і нових друзів, які прийняли його щиросердечно та стали ним гордитись не менш покинутих 'на якийсь час' торонтян.

'З великою радістю і зворушенням вітають його давні знайомі. Ви можете побачити його в церкві, на всіх культурних святах чи імпрезах, а деколи почуєте його дзвінкий голос під час виконання українського гімну.

Прямий, мов свічка, завжди ходить майже військовим кроком. Увічливий, з певною дозою європейської куртуазії, яка відзначає його серед публіки...', - писала у 'Північному сяйві' І. Павликовська.

Проте з громадою Торонто Михайло Голинський не розлучався. Дружньо підтримував зв'язки з приятелями і знайомими. Особливо ж була йому на серці доля 'Козуба'. Дуже він дорожив тією установою, якої протягом трьох років був головою, успішно влаштувавши понад 90 вечорів. Ось як писав він з Едмонтону: '...я дуже раджу і настійливо прошу затримайте 'Козуб', який здобув собі добре ім'я за свою добру роботу серед культурної публіки міста Торонто'.

'Хочеться поїхати до Торонто і прочитати в 'Козубі' деякі уривки з моїх 'Спогадів', але брак часу і віддалення на разі це здержує...'

А про свої 'Спогади': 'Я, бачте, зобов'язався видавництву 'Каменярь' у Львові, яке має мої спогади видати, що раніше не буду їх деінде роздріблювати'.

'Тому я кілька років раніше писав про це бл. пам. редакторові Волнянкові, проф. Вертипорохові, проф. Славутичу, д-рові Марунчакові, п. Ставничому, які до мене зверталися в справі розміщення деяких уривків з моїх спогадів... Отже, зрозумійте, не можу...'

Моя остання зустріч з Михайлом Голинським була в Едмонтоні, де, як згадано, від 1967 року проживав артист. Восени 1972 року я відбував ряд концертів по центральній і західній частинах розлогої Канади. На мій концерт в Едмонтоні (26 листопада) прийшов Михайло Голинський. Перед початком мого виступу, саме в хвилину, коли я зосереджувався на програмі, за куліси завітав Михайло Голинський. Глянувши на нього, я помітив, що він, хоч і не молодий вже віком, видався мені таким же по-юнацьки бадьорим і оптимістичним, яким я знав його раніше.

Із злегка піднесеними по давній звичці руками він привітався, потиснув мою праву руку, побажав успіху, ще

підбадьорив і негайно, без зайвих розмов, відійшов тишком до залі слухачів.

Це була типова манера поведінки артиста-професіонала, який знав (як мало хто), як належить поводитись із співаком-колегою перед виступом. Подібно зустріли мене артисти і в Україні, коли пізніше, у 1980 році, судилось мені прибути на гастролі. А згадую я про цю, може видатись, маловажну дрібничку тому, що насправді вона є важливою характерною рисою людини. Для артистів - виконавців тільки такі культурно витончені привітання необхідні. Вони і підбадьорюють, і розковують, допомагають вгамувати хвилювання перед виходом на сцену і... не забирають багато часу.

Після концерту в Едмонтоні ми зробили ще спільну знімку з групою слухачів. Серед них на почесному місці сидів Голинський. Потім ще біла зустріч після концерту у гостинному домі артистів-співаків Дометія і Олени Березенців та їхніх дітей - піяністки Валентини і художника Вадима Доброжілів. Було надзвичайно приємно і радісно від тієї зустрічі з чудовими і доброзичливими людьми. Але на жаль, ту радість засмучувало те, що на гостині не було Михайла Голинського. Ніхто не міг пояснити, чому його нема. А мені ж так хотілося його побачити, поговорити, згадати минуле, розпитати про все, та й попрощатися...

У різдвяний новорічний час я надіслав Голинському привітання з подякою за його присутність на своєму концерті. Відповідь надійшла швидко (подаю суттєве - усі підкреслення Голинського - йому типові):

"ВШановний, Дорогий і Милый
Маестро!

Щиросердечно Вам дякую за Ваші дуже цінні для мене святочні побажання, які, (признаюсь!) мене успокоїли, а то я побожувався, що Ви на мене на смерть загниваєтеся, що я ще не написав критики про Ваш дуже успішний, високо-культурний концерт в Едмонтоні, яким я був захоплений!!... Я

навіть не пішов на поконцертове прийняття до П-ва Доброжілів, бо був дуже розстресний і прибитий, бо саме перед виходом з дому на концерт - згинув мені мій удлюблений кіт!!...

Щиро Вас здоровлю, тричі дружньо обнімаю - Ваш щиро відданий і люб'ячий
Михайло Теодорович Голинський".

Ось ще одна деталь про Голинського - любителя тварин. Несподівана смерть його улюбленого kota на довгий час розжалобила тонку душу артиста.

Майже через рік після цього епізоду часописи сповістили, що у суботу, 1 грудня 1973 року, після короткої недуги, у тому ж Едмонтоні артист-співак Михайло Теодорович Голинський помер. Поховали його 6 грудня на цвинтарі Святого Михайла.

Йому було 78 років.

Після невіджалуваної смерти корифея я часто думав і надіявся, що з ним ми ще зустрінемося обов'язково. І поговоримо з ним основніше. Так, як я це роблю з багатьма іншими нашими корифеями, що, як і він, давно вже в засвітах. А розмовляю я з ними, перечитуючи часто їхні (і про них) праці та спогади. Вже надто довго з нетерпінням і надією я чекаю, коли нарешті появиться ота заповіджена книга спогадів Голинського, щоб я міг продовжувати наші передчасно зупинені розмови. А тим часом, коли я думаю про Михайла Голинського і його творчий шлях на велику сцену, то чітко бачу, як виростали і виростають великі таланти з нашого народу. Як рясно вони народжувались і народжуються. Як формувались і як росли вони довгими роками невтомної праці, мужньо долаючи великі труднощі в умовах не завжди доброзичливого суспільства. Їхній шлях був нелегкий. Але, народжені українською землею, вони залишили по собі нестертий слід.

Йосиф Гомуляк.

Йосиф Гомуляк - оперовий співак, бас. Народжений в Україні, нині проживає в Торонто.

ІВАН ДЕМ'ЯНОВИЧ ПИШКАЛО

7.VII.1924-27.VII.1974

Народився в селі Суха Лохвиця Чернухівського району на Полтавщині. Там же закінчив середню освіту. Був в армії, потрапив в табори полонених в Італії і Англії.

В Торонті був активним у різних громадських товариствах і організаціях, в "Козубі" був членом управи.

Часто друкувався в українській пресі, зокрема в журналах "Молода Україна", "Нові Дні", тижневиках "Українські Вісті" і "Вільне Слово". Його погляди на проблеми в Україні, а також в еміграції знаходили широкий відгук серед читачів.

Цікавився культурними процесами в Україні й допомагав влаштовувати авторські вечори. Був послідовником політичних думок Василя Гришка, Петра Волинця та Івана Багряного.

Багато уваги приділяв одумівській молоді, був головою управи ОДУМу на Канаду, на початку 1962 року редагував одумівський журнал "Молода Україна".

Похоронений в Торонті на цвинтарі "Парк Лавн".

Омелян Денисюк.

Омелян Денисюк

близький приятель І.Пискало і активний у культурно-громадській праці при Прав. громаді та філії ОДУМ - Торонто.

ОЛЕШКЕВИЧ КАЗИМИР МИКОЛАЙОВИЧ

Помер 1975 р.

Народився в Україні у місті Києві. Музичну освіту отримав у професора Косенка, де відразу по іспиті комісія надала йому звання кандидата музичних наук.

По закінченні освіти був запрошений на посаду концертного піаніста і головного диригента театру ім. Лесі Українки в Києві, де в той час головним режисером був В. Горбенко.

Під час Другої Світової війни, коли Київ окупували німці, Казимир Олешкевич залишив рідне місто і виїхав у західні області України, до міста Коломия. Виступав з концертами не тільки в західних областях, а й в Німеччині з німецькою оркестрою у містах Ульм, Авгсбург і Мюнхен.

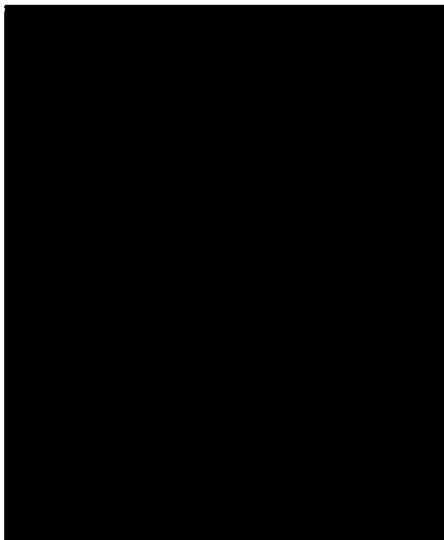
У п'ятдесятих роках переїхав до Англії, а в 1957 році - на постійно до Канади, в м. Торонто.

Диригував оркестрою в операх "Мадам Батерфляй" і "Катерина". Як піаніст працював під час концертів зі студентським хором під диригентурою Юрія Несторовича Головка і в балетній студії "Аполлон" під керівництвом балетмейстера Анни Заварихіної.

Близько двадцяти років працював у Вокально-Музичній студії. Разом з оперним співаком Григорієм Шведченком був її співорганізатором.

Похоронений у Торонті на цвинтарі "Проспект".

Григорій Шведченко.

Олександрів Борис Олександрович 1921–1980

МУЗИКА ТЕПЛИХ БАРВ

Після закінчення Другої Світової війни виявилось, що урожай на молодих українських літераторів у західному світі був значно рясніший, ніж на батьківщині – головню серед поетів, що них на Україні лишилися тільки Любов Забашта і Валентина Ткаченко, до яких приєдналися Василь Швець із Абрамом Кацнельсоном і тоді ще ніким не помітним Миколою Руденком.

Це пояснюється насамперед тим, що наша мисляча молодь наприкінці війни подалася якнайдалі від Радянської Армії, Смершу і соцреалізму.

Нас тут було понад два десятки (подаю прибл. за віком): Андрій Гарасевич, поет, зірвався зі скелі в Альпах 1947 р.; Остап Тарнавський, поет, прозаїк, есеїст, нинішній голова "Слова"; Володимир Куліш, син Миколи Куліша, прозаїк, гуморист, живе в США; Петро Карпенко-Кривий, поет; Микола Верес (Клименко), поет, помер в Англії; Андрій Легіт, поет і перекладач, живе в Англії; Іван Манило, байкар, помер у США; Яр Славутич (Жученко), поет і перекладач, живе в Канаді; Олександра Веретенченко, поет і перекладач, живе в США; Ігор Качуровський, поет, прозаїк, перекладач, літературознавець, радіожурналіст, живе в Мюнхені; Марія Гарасевич, літературний критик, живе в Сполучених Штатах; Олександра Ізарський, прозаїк, живе в США; Михайло Ситник, поет і прозаїк, загинув у Чикаго; Ганна Черінь (з дому Грибінська), поетеса й гумористка, живе в США;

Борис Олександрів (Грибінський), поет, перекладач, гуморист; Віталій Бендер, прозаїк і журналіст, живе в Англії; Василь Онуфрієнко, поет, перекладач, гуморист, живе в Австралії; Олег Зуєвський, поет і перекладач, живе в Канаді; Микола Понеділок, гуморист, помер у США; Юрій Буряківцев, поет і прозаїк, живе у США; Леонід Полтава, поет і журналіст, живе у США; Леонід Лиман, поет, прозаїк, журналіст, живе у США; Юрій Балко, поет, автор однієї збірки віршів; Олександр Смотрич, прозаїк, живе в Канаді; Іван Ганніченко, автор однієї збірки віршів, помер молодим у Сполучених Штатах; Микола Скеля (Студецький), повернувся на батьківщину, щоб по багатьох роках мовчання (чи не тюремного?) виринути автором двох збірок і одним із дев'ятисот безліких членів Співки письменників України. За формальними ознаками творчості до цієї ж групи слід долучити набагато молодшу від нас Марту Тарнавську, а також Діму і Теодора Матвієнка, що виступили дещо пізніше. Є ще двоє представників цього покоління, котрі пишуть не рідною мовою, а чужими: Микола Моршен (псевдонім, справжнє прізвище закінчується на -енко) пише російською; Кузьма Дмитрик, пише французькою. Перший з них займає помітне місце в літературі російської еміграції, місце другого в літературі французькій, очевидно без порівняння.

Серед нас були літератори з більшою або меншою культурою, з міцнішим чи слабкішим талантом, але всі ми – за винятком автора герметичних віршів Олега Зуєвського – творили певну літературу – стилістичну єдність. Спільним у нас було те, що більшість з нас мала незакінчену або щойно закінчену вищу радянську освіту (переважно неінституту), отож не було ані чорноземних – від плуга чи станка – неуків, які так захащували українське письменство 20-х років, ані осіб зі знанням хлясичних мов і європейським рівнем культури (можливо, за одним чи двома винятками). Усі ми пройшли крізь війну і здобули чималий, як на наш вік, життєвий досвід і тому *мали що сказати*, не потребуючи вдаватися до так званих шукань в мистецтві.

За діалектикою розвитку літератури, кожне наступне покоління нібито має

заперечувати все те, що зроблено попереднім. Та насправді часто виходить інакше: розвиток буває як революційний, так і еволюційний. Відродження, як культурний комплекс, містило в собі елементи як класицизму, так і барокко. Отож спочатку з нього визирнулося барокко, а щойно згодом класицизм, щоб бути скинутим хвилею романтизму, з якого - так само еволюційно, а не революційно, як барокко з відродження, - виріс реалізм 19-го сторіччя.

То ж покоління Другої Світової війни нічого не заперечувало: воно несло в собі історичну місію - довершити те, що було недовершене знищенням поколінням його літературних батьків.

Чи здійснили ми свою місію, і яке місце нашого покоління в загальному розвитку українського письменства?

Для наочності переповім сюжетну схему однієї новели Конрада Берковичі:

До старого цигана, вожака табору, приходять його сорокарічний син і викликає на змагання: мовляв, досить старому дідові бути вожаком, час віддати місце синові. Однак, за циганським звичаєм старшинство над табором не передається просто з рук до рук, його треба здобути: батько і син мають виїхати на кінські перегони - вожаком стане переможець. Та коли вони шикуються до перегонів, до них прилучається третій циган - двадцятирічний онук вожака. І переможцем виходить він. Влада над табором переходить до нього. І той, кого звали "сином вожака", тепер буде називатися "вожаковим батьком"...

Щось подібне сталося і з поколінням Другої Світової війни. Воно залишалося деякий час ніби в резерві, на тіньових позиціях. Перше місце в повоєнній літературі займали ті рештки представників старшого покоління, що їм пощастило уникнути загибелі у сталінських чи гітлерівських таборах смерті: Юрій Клен, Михайло Орест, Євген Маланюк, Іван Багряний, Улас Самчук, Докія Гуменна. Нам було вже років по сорок, але нас критика згадувала з майже незмінним епітетом "молоді письменники", епітетом, який мав

свідчити про неповновартість наших писань.

Цей зневажливий епітет зник лише тоді, коли на кін вийшла ньюйоркська група поетів, які виявили себе прихильниками крайнього модернізму в літературі. Вони, ці поети-модерністи, дуже легко, "без бою", зайняли вакантне передове місце прорідженої часом старшої генерації. І критика одностайно затвердила їх на тому місці.

А "покоління Другої Світової війни" так і залишилося на задніх позиціях.

Що ж у тім завинило?

Спробую об'єктивно розібратися в літературних обставинах. Насамперед винне те, що ми ніколи не творили оформленої, згуртованої групи чи організації, - не влаштовували з'їздів, не писали декларацій, не випускали спільних альманахів та збірників, а йшли в літературу вроздріб, поодинокі, кожен сам по собі.

Далі назву невміння пристосовуватися до чужини, до нових життєвих обставин. Так, потенційно найталановитіший серед нас Михайло Ситник спився й загинув. Із цим непристосуванством пов'язана малопродуктивність найталановитіших: в Бориса Олександрова та Олексі Веретенченка відстань між деякими збірками поезій була по двадцять років.

Інший, також негативний фактор, це небажання чи нездатність рекламуватися. Техніку слави (разом із технікою бездоганного віршоробства) серед нас усіх опанував лише Яр Славутич. Рекорд щодо невміння рекламуватися побили два Олексі: Ізарський, якого читач помітив щойно після шостої книжки, та Веретенченко, що прожив тридцять років у Детройті, і щойно тоді місцеві українці довідалися, що серед них живе талановитий поет...

Та головне, на мою думку, ось що. Ми не здали собі справи, що двох-трьох позитивних газетних рецензій на першу книжку і вдалого виступу перед півсотнею слухачів на літературному вечорі для здобуття слави ще замало, що для письменника потрібні зустрічі.

знайомства, полеміка в пресі, прилюдні виступи в різних містах, подорожі, та що, кажучи фігурально, вогонь треба підтримувати сталим підкиданням дров. Ми заплющили очі на те, що, виїжджаючи до заокеанських країн, ніхто не клав до валізи наших (та взагалі, мабуть, ніяких!) книжок, що вростання в чужий ґрунт поглинуло всю увагу читаючої публіки, притягло її до матеріальних питань, а література, особливо поезія, залишилися десь на маргінесі.

А тим часом проминуло три десятиліття, майже всі ті, у кого ми шукали підтримки для наших перших кроків, уже відійшли від нас, а якщо й не відійшли, то забули про наше існування. Виросло натомість нове покоління з власним літературним смаком, покоління, якому ми були вже чужі й байдужі.

І так постала розбіжність між талантом письменника, вагою і значенням його творчого доробку з одного боку, та популярністю серед читацтва (не кажу вже славою), з другого.

II

Першу збірку поезій, що називалася "Мої дні", Борис Олександрів видав 1946 року в Зальцбурзі. Поетичні книжки тоді виходили форматом завбільшки з долоню, на кепському папері, зшиті не нитками, а дротяними скріпками.... Все ж це був час, коли поезія знаходила читача.

Ми, що переступили поріг другого півстоліття свого життя, якось не усвідомлюємо браку свого життєвого досвіду в представників молодших поколінь. А однак тих, хто береже в пам'яті подробиці культурного процесу, який відбувався за так званого "таборового" періоду існування української еміграції, уже помітно поменшало, а далі ще меншатиме. Ті, кому тепер біля сорока, можуть пам'ятати хіба що побутові умови своїх бараків, а ніяк не книжкові появи того часу. А тридцятилітні про той час могли хіба що читати або чути.

Не пригадую, хто це сказав, що труд і культура виключають один одного, що культура – це продукт нетрудових клясів. Протягом кількох повоєнних років українська еміграція, скупчена по таборах "переміщених осіб" у своїй кількасоттисячній масі опинилася була в ролі такої "нетрудової кляси".

Книжковий голод повоєнних років, бажання пізнати те, що за радянських умов було недоступним для читача, а також вільний час, – усе це сприяло попитові на книжку. З другого боку, у тих таборах вперше зустрілися українські літератори з різних місцевостей, різних напрямків і поколінь; у багатьох зародилося вперше звідане почуття ностальгії (а це почуття прагнуло вислову, само просилося на папір); виникла й можливість виступити – в таборових театрах – перед широкою публікою. Рясно почали виходити переважно недовготривалі українські газети й журнали, посипалися, мов із рукава, поетичні збірки... Тоді одночасно з'явилися на літературному обрії оті два десятки молодих письменників (головно поетів), що їх ми називали "поколінням Другої Світової війни". Декого з нас несумлінна літературна критика встигла охристити "генієм" – цей успіх випав був на долю так званих "випадковців", котрі ніяких надій і сподівань згодом не виправдали. Мосі першої збірки (бо я, як уже було зазначено, також належав до цього покоління) критика фатично не помітила. Одні хвалили (але досить стримано), інші ганили (але не гостро). Я зупиняюся так докладно на проблемі наших збірок, бо їх успіх чи неуспіх часто вирішує долю письменника: неуспіх (як це було зі Щоголевым) часом спричиняє відхід од поетичної творчості, а передчасний успіх найчастіше зупиняє мистецький розвиток (як це було з Тичиною).

Неприхильний відгук на книжку "Мої дні" належав Юрієві Клену, який добачав у віршах Олександра "співучість Сосюріну" (зазначаючи водночас, що Олександрів – поет значно вищої культури). Справді, деякі вірші

Бориса Олександрова, як то кажуть, аж просяться на музику:

Я за те полюбив твої очі ясні,
Що задуму степів прочитав у
зіницях,
Що бездонну блакить, а не далі
сумні,
В їх побачив криницях...
(«Вечірня пісня»)

Це саме поєднання любовної теми з ностальгією бачимо також у «Сонеті»:

На схилі гір лягла прозора тінь.
Тебе нема. І сумно гасне вечір...
Старий дзвонар підняв сніжисті
плечі
І позира в таємну голубиць.

Ще одна наскрізна, поруч із любовною і ностальгією, тема ранніх поезій Бориса Олександрова – це ескапізм, бажання і неможливість утечі.

Ви куди мене, коні, мчите?
Вже нікуди немає доріг...

або

Ех, пішов би десь світ за очі,
Тільки шкода – шляхів нема...

Наявність у збірці «Мої дні» оригінальних і перекладних сонетів показує, що поетичний обрій Олександрова вже тоді «Сосюріною співучістю» не обмежувався. Система образів свідчить також про вплив неокласичної школи, зокрема Максима Рильського. Хтось із критиків сказав (а я за ним повторюю), що найдосконаліша річ усієї збірки – це мініатюра «Замок»:

Задумою віків холодні віють мури,
Минуле криючи в понурій тьмі
бійниць,
Коли про славу тут співали
трубадури,
А переможені схилялись мовчки
нидь.

Тут у боях кувалась велич славна,

Що дзвоном-піснею пройшла в
далекі дні...

Чи може й тут чужинна Ярославна
Колнсь давно ридала на стіні?

А це вже – сприйняття чужого, як рівнорядного зі своїм, а точніше, розуміння єдності європейської культури, те розуміння, що було притаманне неокласикам та Хвильовому, і що якого ще бракує деяким літераторам нашої еміграції, хоч вони й прожили в західному світі два з половиною десятиріччя.

* * *

З кінцем 40-х років українська повоєнна еміграція розпорошилася по далеких світах. Заробіток, праця, помешкання та інші матеріальні фактори стали на якийсь час центром зацікавлення української громадськості, а література, особливо поезія, відійшли на задній план. Треба визнати, що найтяжче вrostати в новий ґрунт з-поміж носіїв нашої культури довелося саме письменникам. Може, цим слід пояснити те зниження інтенсивності творчого процесу, який ми спостерігаємо в Бориса Олександрова: друга збірка його поезій «Туга за сонцем» вийшла щойно через двадцять літ після першої, і то наполовину вона складалася з поезій, написаних ще в Європі – безпосередньо після виходу першої збірки.

У «Тугі за сонцем» куди більш вишукано супроти першої збірки розроблено тематику кохання. У світовій поезії існує кілька шаблів любовної лірики. Ще трубадури розрізняли «amor celeste» та «amor profano»; нині ми говоримо радше про поезію сексуальну, еротичну та поезію чистого кохання. Першої в нас нема взагалі, другої обмаль (лише в Рильського, Олексі Стефановича та в автора цієї статті), тож нас не має дивувати, що Борис Олександрів тонко й делікатно торкається любовних почуттів свого ліричного героя.

Ну, от і все. Спалив твої листи
І засмутивсь, відчувши ніби втому.

Мов не дими, а так немов би ти
Десь відпливла у далеч невідому.

Спали мої... І будем знову ми,
Як мандрівці, що стрілися на мості.
Нехай пливуть твої й мої дими
І, може, десь зійдуться в високості...

До найліричніших речей з другої збірки належать два триптихи: один зветься просто "Триптих", другий - "Музика". Стало трюїзмом говорити про мелодійність і музичність віршів Олександрова. Тільки вірші його, якщо їх покласти на музику, не надаватимуться ані до хорового співу на площі, ані для клубної самодіяльності. Це мала б бути камерна пісня, що до неї личила б музика Шуберта чи Густава Малера.

Як певного роду несподіванка у збірці "Туга за сонцем" з'являється тема неприйняття Заходу із його культурою:

А думка, думка шепче: "Тут готика й барокко.
Собори і музеї і скарби давнини".
Я знаю. Тільки все це моє не тішить око,
Бо серце - ой ти, серце! - летіло б з чужини.

Я припускаю, що це, головню, вплив Маланюка, який писав буцімто йому:

Не треба ні паризьких бруків,
Ні Праги вулиць прастарих...

або запевняв:

Що мені телефоти, версалі, експреси,
Нащо грім Аргентин, чудеса Ніагар?
Сниться синя Синюха і верби над плесом,
Вольний вітер Херсонщини, вітер-дудар...

Почасти - вертаюся до Олександрова - це була данина тодішній літературній моді: заплющити очі на світ доколя і жити спогадами. На виправдання поета скажу, що скарби європейської давнини для нас тоді фактично були

неприступні: собори лежали в руїнах, а музеї та бібліотеки просто не функціонували. На щастя, в Олександрова це неприйняття Заходу не набрало хворобливих форм і не завело поета у сліпий кут (як це сталося з деякими поетами нашої генерації). Ностальгія, туга за рідним не обов'язково мусить бути пов'язана з ненавистю до інакшої природи, із відкиданням чужоземної поезії чи неукраїнської музики. Тож у своїх найкращих, хрестоматійного рівня ностальгійних поезіях Борис Олександрів звільняється, скажімо так, від "маланюкового комплексу". Тут можу назвати сонет, присвячений сестрі, що залишилася на Україні:

Каштан лишився в нашому дворі.
Ні хати вже немає, ані плоту...

Поезія інтимних емоцій - як загальне поняття - це не тільки лірика кохання, це також вияв родинних почуттів (найчастіше сина до матері), це також і лірика дружби, на яку українська література не так багата: від Шевченка доводиться робити стрибок аж до неоклясиків... Тому коли натрапляємо на цю лірику у збірці "Туга за сонцем", то це справляє враження подуву свіжого вітру. Цикл "Листи до друзів" у цій збірці відкривається сонетом, мені присвяченим. Інші поезії цього циклу присвячені мистцю Мironові Левицькому, артистові опери Йосипу Гошулякові, Романові Маланчукові та не названій на ймення приятельці, яка сама себе охрестила "відьмою".

На обкладинці гарно виданої книжки бачимо схематичний малюнок Дерева життя у почвірному замкненому колі. Це "Колокруг" - третя збірка поезій Бориса Олександрова. Неологічна сполука алонімів коло і круг в одному понятті має підкреслювати безвихідь людської долі. На зміну мананюківському запереченню Заходу та його культури прийшов відгомін західнього екзистенціалістичного світогляду. Але цей світогляд розкривається не у формі вислову абстрактно-філософських думок, - розкривається на конкретному

матеріалі, як вияв такої притаманної Олександрову ностальгійної лірики, зразком якої може служити, на мою думку, одна з найкращих поезій у "Колокрузі" - "Чекання":

А мій батько усе чекає,
Може станеться щось нежданне,
Неймовірне, але жаданне -
А мій батько усе чекає.

Він читає старі газети,
Бо газети приходять пізно.
Десь там грози гуркочуть грізно -
Він читає старі газети.

І мій батько усе чекає,
Він читає старі газети,
Мчать у темінь страшні ракети -
А мій батько усе чекає...

Навіть на слух можна зловити подвійну кільцеву композицію цього твору: кожна строфа починається й закінчується тим самим віршем, а остання строфа сполучає елементи першої та другої. Тим часом у підсвідомості читача залишається, створене аудитивними засобами, таке саме замкнене коло, яке від бачить на обкладинці "Колокруг".

Більш філософський характер має перша поезія, якою відкривається збірка. Назва поезії "Час":

День зачох у мареві смеркання.
Впала в море крапля. Тишина.
В безвісті космічного єднання
Тя одна -
одна -
одна -
одна...

Тя одна, людино. І печальний
Колокруг - і душ одвічний щем.
Тихо віє вітер поминальний
Яснооком нам, що проминем...

Це - "Weltschmerz". Привертає увагу технічна майстерність автора: порівняння досягається шляхом нібито переліку паралельних явищ: "День зачох у мареві смеркання. Впала в море

крапля..." Але день тут - крапля, а море - вічність. Такою ж краплиною є людина: кількаразовим повторенням слова "одна" поет створює враження безнастанного падання крапель.

Іноді в "Колокрузі" виступає мотив ескапізму:

От би рушити в мандри, в хороші, у
дальні краї,
Там, де води кришталіні, де свіжістю
віють гаї.

Про Бориса Олександрова, з яким нас єднала тридцятилітня дружба, я можу сказати, що він жив поезією, і то не лише своєю власною, а й віршами як своїх сучасників, так і тих поетів, котрі до нас творили українську літературу.

Щодо поетичного вислову світосприймання, то вірш Олександрова на початку його творчості стояв десь посередині між Рильським і Сосюрою, і хоча згодом він виробив свій власний стиль, обидва вони користувались найбільшою його симпатією.

Про близькість до Сосюри свідчить зокрема такий випадок: і Сосюра й Олександрів одночасно написали поезію на смерть Рильського. Написали, не знаючи того, тим самим розміром, а окремі рядки - збігалися, зупадали дослівно! До цієї книги ця поезія не увійшла.

Песимістичним настроєм віршів був співзвучний Олександрову Євген Плужник. Тож у "Колокрузі" бачимо поезію "Поет на Соловках", прив'язану пам'яті Плужника, і кілька епіграфів із цього поета.

З глибоким проникненням у філософську глибину образів сприймав Олександрів лірику Михайла Ореста. Нераз ми споглядали з пагорбів голубінь Мільштатського озера, декламуючи Орестове:

Я озеро благосне снитиму
І в ньому довіку любитиму
Подобу омріяних днів...

З обуренням розповідав мені Борис про одного відомого критика, яких дозволив собі кинути зневажливу

репліку на адресу Ореста: 'то - порожняк'.

Я сказав би, що Плужник - Орест - Олександрів це тріада песимістів в українській поезії.

Ще один український поет, що його любив декламувати Борис Олександрів і що захоплення ним, на відміну від Рильського, Сосюри, Плужника й Ореста я ніколи не поділяв, - це Євген Маланюк. Маланюк помер напровесні 1968 року, і його пам'яті Олександрів присвятив поезію 'Прощання з князем'.

Звісно, і в цій третій своїй збірці Борис Олександрів не цурається любовної тематики. Але і в цю тематику просякає безнадійна думка, що безнастанне кружання у замкненому колі - це доля кожної самотньої істоти:

Ти над морем сидиш,
Босі ноги торкаються хвилі.
Мов осінній комиш,
Твої плечі печально похилі.
Це дарма, це дарма,
Колокругу спинити не можна.
Кожна доля - сама,
Як стеблина під бурею - кожна...

Четверта збірка лірики Олександрова, 'Камінний Берег', що побачила світ 1975 року, своїми темами, настроями, технічними засобами являє пряме продовження 'Колокругу': той самий формат, те саме мистецьке оформлення Мирона Левицького. І та сама рука дозрілого майстра поетичного слова. Повертається, як це мало статися із світоглядовою концепцією автора, і мотив безнастанно-безвихідного кружання:

Байдужий час. Кружляють вітрики
Хвилини-години, в кружінні
розігнавшись,
Я ждатиму-чекатиму роки
І от - умру, нарешті дочекавшись...

Як і в 'Колокрузі', у 'Камінному березі' домінують теми кохання і смерті. Індуїстський мотив вічного

перетворення поет трактує з полинно гіркою іронією ('Перетворення').

Якщо в попередній збірці мова йшла переважно про чийсь чужу смерть (чи то Маланюк або Плужник, чи не названі на ймення поет і автомеханік), то тепер смерть відступила ближче: поет то відвідує могилу батька, а то й бачить уже візію власної своєї смерті:

Буду знову чекати
В ночі, в присмерки темні,
Буду знову блукати
В люті зливн буремні.
Поки стану в тривозі,
Поки в тузі схлюся,
Поки десь на дорозі
Упаду, не зведуся...

Може хтось, хто не знав поета зблизька, зупинить свою увагу на майстерному клімаксі: стану-схлюся-упаду, але мені стає моторошно на думці, що власне, так і сталося: він на дорозі упав - і не звівся...

До книги поезій 'Поворот по сліду', що мала бути підсумковою, а стала посмертною, поет включив низку творів, написаних після виходу у світ 'Камінного берега'. Серед них особливу увагу привертає 'бетговенська тема'. Тема ця - автобіографічна: десь на початку 70-х років несподівано і через причини, що їх сучасна медицина не в стані була подолати, Борис Олександрів втратив слух. Але ця його трагедія водночас сприяла інтроспективності, зосередженню на відтінках емоцій, скупченню думки, що її вже не турбував зовнішній світ своїм галасливим рухом. Ніби здійснився на ньому заповіт нашого земляка з Чернігівщини О. К. Толстого:

Тож оточи, о поете, себе і мовчанням і
тьмою.
Будь одиноким, сліпим, як Гомер, і
глухим, як Бетговен,
Слух же духовний сильніш і зір свій
напружуй духовний...

(переклад І. Качуровського).

III

А тепер зупинімося на технічних засобах Бориса Олександрова. Розгляньмо одну з його ностальгійних поезій 'Далека ти, далека...'. Перше, що нас вражає, це легкоплинність вірша: довгий рядок читається так, ніби це двостоповий або тристоповий розмір. А тим часом розмір цього вірша шестистоповий ямб із постійною чітко окресленою цезурою і нарощеним (гіперкаталектичним) першим піввіршем. У багатьох поетів вірші, писані таким розміром, вимовляти не легше, ніж щойно наведене наукове його визначення. Натомість в Олександрова вірш здається цілковито безвагомим. Поет досягає цього двома засобами, при чому про свідоме користування ними не може бути й мови:

1) Зниження ваги вірша шляхом гіпостасування пірріхієм,

2) опрозорювання його через уникнення тяжкомовних звукосполук.

Далека Ти, далека, овіяна грозою,
За синіми лісами, за горами у млі...

За ритмічною схемою у цій чотиристрофовій поезії могло б бути максимум 96 наголошених складів, а наявні лише 75: Олександрів оминув майже чверть усіх можливих тут наголосів. Але це тільки одна технічна деталь; друга полягає в підвищенні коефіцієнта прозорості. У двох перших віршах на 27 приголосних припадає так само 27 голосівок! Себто коефіцієнт прозорості в них 1:1. Такий коефіцієнт був притаманний старослов'янській мові з її відкритими складами. Із сучасних європейських мов подібної прозорості не сягає жодна, ані італійська, ані еспанська.

Щодо нашої української мови, то вона належить до мов середньої прозорості (приблизно 1:1,3 або 1:1,4), а обабіч неї як крайні полюси виступають супер-тенна німецька, де на одну голосівку припадає щонайменше дві приголосні (коефіцієнт прозорості 1:2) та деякі цілком прозорі тихоокеанські

мови, в яких голосівок більше, ніж приголосних (коефіцієнт 1:0,8 тощо).

Досить часто в Олександрова натрапляємо на внутрішню риму: у деяких поезіях вона в'яже кінці піввіршів, завдяки чому стає чіткішою ритмоструктура поезії. За приклад може служити поезія 'В'яне осени цвіт', що її тонкий шанувальник краси слова Володимир Державин дав до своєї 'Антології української поезії'. Наводжу останню строфу:

Тьмяно вечір погас..

На столі моїм - книги і квіти.

Знову музика луи

у просторах ридас в журбі.

Може, в буряний час

ти могла б мені душу зігріти,

До загублених руи

показати шляхи голубі.

Це вертикальна внутрішня рима, що в'яже піввірші через один. Але зустрічаємо неездка й риму горизонтальну - між словами в одному вірші, переважно суміжними:

Я один, я полин...

або:

Залишити бетон~~и~~ перон~~и~~, дороги
мости -

По тра~~ви~~-мура~~ви~~, по піску золотому
брестя...

Всі клопоти ідкі відігнати від себе,
як дим,

Уявити себе понад морем прудк~~им~~
молод~~им~~..

Один тільки раз, і то в формі жарту чи експерименту, Олександрів дає оголену звукову інструментацію, маю на думці 'Спомин про голубиний гомін', де в кожному слові фігурує фонема 'г'. Але переважно фонічна структура в нього прихована від недосвідченого ока, як то у поезії 'Перетворення', де маємо накопичення шиплячих і свистячих звуків:

Я не зникну також. Я прийду,
завірхою віючи,

Білобровий дідусь, на кожусі
приносючи сніг.
А надійде весна - з мене стане
сріблясто-сивіючий
Перегірклий полин, що росте на
узбіччі доріг...

До речі, полин - це наскрізний,
невідступний образ Бориса
Олександрова, а його 'улюблений' смак
- гіркота.

А чужина гіркава, як полин -

читаємо в мініатюрі, якою
відкривається ця книжка. А в
передостанній строфі поезії, що нею
вона закінчується, маємо:

Зима, зима! Пора на білі вірші,
На білі сні, що мають голий зміст.
Гіркі слова - летять собі, найгірші,
- У сніжний вир, бо скажуть - песиміст!

До технічних засобів, що істотно
підвищують емоційну тональність
віршів поета, належать повтори. Вони,
знову ж таки, як і внутрішня рима,
бувають розташовані вертикально (у
суміжних рядках, найчастіше це
анафора) і горизонтально.

Вертикальні:

Ще у повітрі лагідь промениста,
Ще далечінь бринить,
прозоро-чиста...

Паралелізмом із повтором окремих
слів:

Сьогодні жар - а завтра тільки дим,
Сьогодні лід - а завтра тільки води...

Синонімічна варіація:

Був я повен зажури,
Був я повен печалі...

Горизонтальні (часом це повтор на
початку або в кінці поезії):

Вже зима, вже зима (початок)
...не знайти, не знайти, не знайти
(закінчення тієї самої поезії).

Іноді користується поет і
загальнопоширеним засобом 'сильного
рядка' на кінці або 'пуанти' ('Ну от і
все', 'Розмова з панотцем про кохання',
'Свій тихий жаль...' та багато інших).

* * *

На окрему увагу заслуговує гумор
Бориса Олександрова. Цей гумор не має
нічого спільного ні з котляревщиною,
ані з так званим 'українським гумором'
(що сягає своїм корінням тієї самої
котляревщини), з усілякими 'Трьома
торбами реготу', писаними 'чтоб
смешней было' на 'малороссийском
наречии'.

Сміх Бориса Олександрова - чи коли
він ховається за своїм 'псевдонімом у
квадраті', Свиридом Ломачкою, чи коли
виступає під головним псевдонімом -
це сміх інтелектуала, європейця (а не
дядька), це тонкий дотеп культурної
людини, розрахований на сприйняття
лише в колах відповідного рівня.

Восьмивіршем про бородатого
студента ('Я б зняв свої і дав йому
штани...') Олександрів зумів схопити
саму суть, саме єство духової порожнечі
цілого покоління.

Така річ, як 'Собака перебіг мені
дорогу', стоїть на рівні кращих
гуморесок Генріха Гайне, якого в нас
багато перекладали, але, за рідкісними
винятками, 'mit tierischem Ernst' - не
відчуючи гайнівського глузування
над тим, хто б читав його вірші -
поважно. (Зчаста ключ до розуміння
глумів у Гайне дає одне тільки слово з
іншого лексичного ряду, як от у пісні
про Льорелай, чи в 'Запитах', де замість
перекласти - 'І йолоп чекає на
відповідь', перекладали: 'І безумець
чекає на відповідь').

Уся тонкість гумору Бориса
Олександрова розкривається в
іронічному сонеті 'Мудрець', що є не
тільки зразком лірики дружби, а також
одним з небагатьох в українській
літературі сонетів, розрахованих на
комічний ефект. Сонет побудований на
зумисному змішанні різних
літературних фактів, а призначено для

читача, котрий знає, що в бочку залазив один мудрець, а сказав "Я знаю, що нічого я не знаю" - інший.

Сатирична, а може парапсихологічна, "Балада про мою смерть" нагадує формою "Неоклясичний марш" Миколи Зерова і не поступається йому своїм трагічним гумором. А "Чорна шаль" - це не лише літературна пародія, це також вирок політичному й культурному невігластву певних кіл української еміграції.

В кожному разі Борису Олександрову належить місце серед українських гумористів першої лінії.

* * *

Третя грань творчої піраміди Бориса Олександрова (якщо прийняти, що дві перші - це лірика й гумористика) це його перекладацька діяльність. Ця грань мені особисто здається найменш яскравою. Справа в тому, що Олександрів брав матеріал для перекладу або надто зблизька (з білоруської або російської літератури), або надто здалеку (з тих мов, котрих сам не знав і тому мусів спиратися як не на інтерлінеарій - у випадку франкомовних канадійських поетів, то на чужі - російські та англійські переклади). Цим пояснюється, що в перекладах з Горація та Овідія перекладач далеко відступив од ритмоструктури оригіналів.

Звісно, що "Реквієм" у перекладі Олександрова - це вагомий внесок до українського перекладацького доробку як певної цілості. Але я ніяк не можу зрозуміти, для чого перекладати чужі переклади, якщо навіть твір у подвійному перекладі вийде вищим від оригіналу (мова про переклад з Неруди)...

IV

Не лише у філософії існують антиномії. Про антиномії теорії поетичного перекладу писав, між іншим, відомий радянський літературознавець (нині у Франції) Єфим Еткінд. Низку антиномій

зустрічаємо і в поетичі, в теорії літературної, зокрема поетичної, творчості. Від часів Відродження аж до Оскара Вайльда триває суперечка: хто кого наслідує, мистецтво - життя, чи життя - мистецтво. Щодо теорії ліричної поезії, то тут маємо дві головні антиномії. Перша: твердженню, що в поезії кожного разу має бути щось нове, оригінальне, чого ще не було ніколи й ніде, протистоїть теза теоретиків і поетів парнаського напрямку, що справжня поезія від часів Гомера до "обездоленого вигнанням" сучасного поета-скитальця не вигадала нічого нового для змалювання того, що було вічно, та що в ній взагалі немає новизни, а є лише міра.

Друга антиномія може бути сформульована так. Поглядові, що поет висловлює у віршах сам себе, а тому, мовляв, твір мусить мати на собі відбиток його індивідуальності, його почуттів і настроїв, суперечить інший погляд, згідно з яким особистий елемент у поезії - антимистецький, отож поезія має бути безособова.

Однак, як у малярстві існують чисті барви (Дюрер та прерафаелісти, наприклад) і мішані (або "брудні") барви венеціанців, співживуть "холодні" й "теплі" тони, так і в поезії паралельно розвиваються традиціоналізм і новаторство, "темний стиль" (що веде початок від Піндара) та протилежна йому "прекрасна ясність"; а поруч із крижаними віршами парнасців, які вважали недопустимим вияв особистого почуття, стоїть емоційна особиста лірика, перейнята теплом поетового серця...

Лірика Бориса Олександрова - це лірика чистих барв і теплих тонів, це вираз особистих почуттів (любви, родинного зв'язку, щирої дружби) та світлої ностальгії. Боронячись від можливих закидів і звинувачень у песимізмі, Борис Олександрів свою останню, за життя видану збірку "Камінний берег" закінчує констатацією, що

І в смутку є тепло людського серця...

Я маю відомості, що в літературних колах Києва Бориса Олександрова знають і цінують вище, ніж, наприклад, в Європі, серед українців Мюнхену, Парижу чи Лондону.

Чи дійде його слово до читача і тут? Чи озветься на ці вірші, кажучи словами Куліша, "чись неспідлене серце - як на бандурі струна до струни"? Чи стане його посмертна (бодай посмертна!) збірка - як я колись заповідав - між Сосюрою і Рильським, на тій самій полиці?

І тут мені приходить на згадку одна, двохсотлітньої давности театральна афіша. Афіша, що увійшла в історію світової культури. Сповіщалася на ній, що буде виставлено оперу Еммануеля Шіканедера (величезними літерами), що сам автор виступатиме в ролі Папагена, розписано було усіх учасників, де й коли прем'єра мала відбутися тощо. Називалася опера "Чарівна флейта". А внизу, дрібним шрифтом, стояло, що музику до цього твору написав пан Моцарт.

На відміну від мого загиблого друга я не належу до безнадійних песимістів. Історія, хоч і не завжди, ставить речі на свої місця і повертає речам їхні питомі масштаби. Тож я вірю, що хоч на афішах сучасної української культури і фігурують майже самі Шіканедери, прийде черга й на непомітних сучасникам Моцартів. Навіть якщо їхні імена написано найдрібнішим шрифтом у найдальшому закутку...

Ігор Качуровський.
Січень, 1980.

Ігор Качуровський - професор - славіст. Народжений в Україні. Проживає в Мюнхені (Німеччина), працює викладачем в Українському Вільному університеті та на радіо "Америка".

- □ -

ДИРИГЕНТ ЮРІЙ ГОЛОВКО

В березні 1980 року не стало між нами людини, яка з відданістю, щирістю і любов'ю присвятила все своє життя розвитку музичного мистецтва - нашої релігійної музики і народної та сучасної пісні. Упокоївся Юрій Головка - один з найталановитіших сучасних українських диригентів.

Юрій Головка народився 25 березня 1906 року в селі Писарівці на Поділлі. Батьки його, Нестор і Текля, будучи релігійними людьми (Нестор Никифорович закінчив у Кам'янці - Подільському духовну школу, а з 1916 року став священником), хотіли, щоб і Юрій вивчився на священника. В 1915 році вони віддають його в Тульчин до духовної школи, а по закінченні - до духовної семінарії. В Тульчині Юрієві Головкові пощастило закінчити педагогічні курси і педагогічний технікум. Пишу "пощастило", бо незадовго після того тодішній більшовицький уряд заборонив дітям духовництва не тільки вчитися в середніх школах і університетах, а й

працювати після їх закінчення (якщо їм якось вдавалося закінчити учбовий заклад).

1924 року вісімнадцятилітній юнак пробивається між люди: вчителює в народних школах, опановує музичні інструменти, диригує самодіяльними хорами й духовими оркестрами. Слід сказати, що Юрій Несторович ще змалку мріяв стати диригентом, особливо диригентом симфонічної оркестри. Він прагнув продовжувати музичну освіту, і 1927 року став студентом хормайстерського факультету Київського музично - драматичного інституту ім. М. Лисенка.

На початку 30-х років Юрій Головка диригує професійним мішаним хором "Вік" у Донецькій області, і до початку Другої світової війни виконує обов'язки оперного хормайстра в Києві. Під час війни диригує мішаним хором у Західній Україні, а після закінчення війни - українським чоловічим хором в Австрії і чоловічим хором "Трембіта" в Західній Німеччині. У таборах він також керує церковними хорами.

У 1949 році Юрій Головка прибув до Канади і став диригентом в українській православній катедрі св. Івана в Едмонтоні, а 24 лютого 1952 року - диригентом хору православної катедрі св. Володимира в Торонто. На цій посаді Юрій Головка працював до кінця 1969 року - 17 років безперервної праці. При цій катедрі він також керував дитячими й молодечими хорами - СУМЖівськими й ОДУМівськими.

ОДУМівська молодь шанувала Юрія Головка як визначного диригента, і тому голова Головної Управи на Канаду Петро Родак від імені членів управи запросив мистця керувати мішаним хором на великих святкуваннях з нагоди 10-ліття ОДУМу, що відбулися літом 1960 року. Члени Торонтської філії ОДУМ 7 березня 1964 року вітали Юрія Головка такими словами:

"Шановний пане Головка!

З нагоди 40-ої річниці Вашої диригентської діяльності, з якої припадає 12 років праці з Архирейським хором при Катедрі,

прийміть від усіх членів Філії ОДУМ у Торонто найщиріші побажання.

Ми, українська молодь, згуртована в організації ОДУМ, шануємо Вас і глибоко цінимо вашу працю для добра нашої церкви й української громади. Щасливі ми, що Ви є при нашій катедральній громаді та служите нам своїми порадами і знанням. Не було у нас ні одного музичного виступу, щоб ми не зверталися до Вас за порадами, і Ви нам ніколи не відмовили, хоч і були перевантажені своєю працею. Ви розумієте молодь, любите з нею працювати, і за це вона Вам вдячна.

Бажаємо Вам міцного здоров'я, успіхів та довгих років життя.

Різні свята й академії у культурно-громадському житті катедри не відбувалися без участі хору й диригента Юрія Головка. В репертуарі цих концертів були народні пісні й твори українських композиторів.

дисциплінований, серйозний, вибагливий, Юрій Головка вимагав від молоді й хористів тих же прикмет: уважності до диригента під час співу, уважності до слова у співі й молитовного передавання співу під час Служби Божої. Недільні відправи з хором і Владикою Михаїлом (Архiepіскупом Торонта й Східньої Канади) з допомогою отців-настоятелів П. Самця, Д. Фотія, Ю. Ференсіва були просто духовними концертами. Добрі голоси хористів та їхня воля й бажання дарувати свій час і працю для рідної церкви, разом із обдарованим і енергійним диригентом, який сам мав приємний тенор і прагнув залишити у ділянці хорового співу щось зї своєї праці, що могло б принести користь цілій громаді, спричинились до того, що спів катедрального хору записано на платівках. Святу Літургію видано 1961 року, а п'ять років пізніше - Великодню Утреню.

Диригент катедри св. Володимира Юрій Головка (рідний брат поета О. Гай-Головка) дійсно дуже багато спричинився до справи розвитку й плекання українського хорового мистецтва, але тернистий життєвий шлях і довголітня напружена праця вплинули на його здоров'я до такої

міри, що він змушений був кинути улюблену працю.

У Торонті Юрій Головка також деякий час диригував студентським хором при Торонтському університеті, чоловічим хором "Прометей", а також створив із чоловічих воєнних ветеранів чоловічий хор "Сурма". Спів цього хору записаний на платівці. Від 1970 року Юрій Головка з дружиною Лідією перебуває в Норт-Бей, Онтаріо. У цьому місті він і упокоївся. Згідно з бажанням Ю. Головка, його тіло перевезено до Нью-Джерсі, США, й поховано на православному цвинтарі в Баунд Брук.

Будучи диригентом катедри св. Володимира (1979-1988), я старалася не тільки продовжувати працю Юрія Головка, а й передати молодим хористам любов до церковного співу, до рідної пісні й слова.

Хай ця згадка про тяжку, але корисну працю Юрія Головка буде пам'яттю про визначного диригента і щирого українця.

Валентина Родак.

КЕМПЕ ЛАВРО ГНАТОВИЧ
1901 - 1981

Народився у містечку Володарка біля Києва. 1914 року, коли Україна піднялася на боротьбу за незалежність і самостійність, Лавро залишає студійну лавку і вступає в українське військо, щоб боротися за волю рідного народу.

Мистецтвом зацікавився ще будучи в армії Української Народної Республіки - в 1921 році стає актором Українського Прифронтового театру.

Пізніше, в таборі військовополонених у місті Каліш (Польща) звернув на себе увагу любителів драматичного мистецтва як виконавець характерних ролей. Там же, в полоні, спробував себе як режисер і організатор українського театру на чужині, хоча, ясна річ, в тих умовах це була нелегка справа.

Після звільнення з полону Лавро Кемпе повністю присвятив себе акторському мистецтву. Працював у різних невеликих і недовговічних у той повсюдний час театрах, а згодом - у професійних: 'Заграва', Театрі ім. Івана Тобілевича, Львівському театрі ім. Лесі Українки, Станіславському театрі ім. Івана Франка.

Він був одним з організаторів сполуки театрів 'Заграва' та ім. Івана Тобілевича в один театр ім. Івана Котляревського.

В 1948 році разом з українською повсюдною еміграцією прибув до Канади, у м. Торонто. Тут відразу включився в українське театральне життя: ставив п'єси 'Лісова пісня' Лесі Українки, 'Катерина' за поемою Шевченка, 'Украдене щастя' Івана Франка, 'Король стрільців' І. Керницького, 'Гуцулка Ксеня', 'Шаріка' та багато інших.

Лавро Кемпе написав сценарій і поставив фільм 'Скарби України', який фінансував д-р А. Вахна.

Став членом культурно-мистецького товариства 'Козуб', всіляко сприяв і підтримував творчі прояви і мистецьке зацікавлення серед молодих українців. Часто виступав на козубівських вечорах з доповідями і художнім читанням, даючи слухачам зразки правильної української мови, дикції і мистецької інтерпретації того чи іншого твору.

Лавро Кемпе завжди був патріотом, і свою відданість і служіння батьківщині виявляв засобами мистецтва і активної участі з розвитку рідної культури на чужині.

В приватному житті він був товаришким, веселим, навіть критичні зауваження умів робити у формі гумору. Зате на сцені Лавро Кемпе перевтілювався - умів створити образ від наївно-забавної до твердої і вольової людини. Користувався увагою й любов'ю у глядача за свій акторський талант і організаторські здібності, але сприймав це завжди скромно, без зарозумілості.

Його мистецька діяльність у Торонті не обмежувалася лише сценою. Лавро Кемпе писав багато статей про театр і акторів, про творчі проблеми на еміграції, робив все, що міг, щоб не було застою в культурному житті української громади. З цією, певно, метою багато уваги і власного досвіду віддавав козубівській молоді: вчив акторському мистецтву, поправляв мову у читців - і все це робив з батьківською щирістю.

В історії діяльності 'Козуба' Лавро Кемпе залишив справді яскравий, незгладимий слід, він був справжнім патріотом і промотором цього культурно-мистецького товариства.

Михайло Гава.

ЛАВРО КЕМПЕ: МІЙ ТАТО, ВОІН, АКТОР, РЕЖИСЕР

Мій тато відійшов з цього світу 26 січня 1981 р.

Народився він у Володарці неподалік Києва (недавно я довідалася, що на Україні є три Володарки). Зі школи втік до війська. Був організатором різних льокальних повстань 1918-1919 рр., про які дуже цікаво розказував, але з тих історій я уже нічого не пам'ятаю, а він нічого не записав.

Брав участь у Першому Зимовому Поході в складі 1-ої сотні першого кінного полку Чорних Запорожців Армії УНР. Мав рангу юнака, бо був юнаком, і ще довго по війні був юнаком! Ніколи ранги собі не підвищував, бо хоч перестав бути юнаком, проте не став ні поручником, ні полковником, ні генералом.

За хоробрість його відзначили Залізним Хрестом.

Під час війни перехворів два рази на тиф, був тяжко поранений гранатою і частинно втратив слух назавжди. Але молодість переборола рани, бактерії, інфекції, і він цілий та здоровий опинився в таборі інтернованих у Каліші. Там продовжував своє навчання, бо між полоненими були професори, професіоналісти, мистці, музикни, малярі, співаки, актори, режисери, які організували гімназію, курси, хор.

Завдяки впливовим українцям Галичини тато (та й інші полонені) опинився на волі, але не вільний. Не маючи відповідних документів, тільки т. зв. паспорт Нансена, батько не міг дістати праці, ні постійно ніде замешкати, мусів що нару днів голоситися до старости міста, так що був змушений вступити до бувшого прифронтового театру під керівництвом Кречета. Виявилось, що він мав талант. Відтоді все його життя було зв'язане з театром - спочатку в Польщі, потім у Галичині. Як актор, організатор та режисер, він брав участь у всіх фазах розвитку українських об'їздових театрів.

Перед 1939 роком був каталізатором сполуки театрів "Заграва" (режисер

Володимир Блавацький) та театру ім. Івана Тобілевича (режисер Микола Бенцаль) в театр ім. І. Котляревського. Цей акт сполуки мав велике значення для акторів перш за все тим, що покращив їхнє матеріальне становище. Але, на жаль, не надовго, бо в 1938 році у Коломиї помер від удару серця Микола Бенцаль, а за кілька місяців вибухнула Друга світова війна, і вся структура життя, в тому числі й театрального, почала ґрунтовно мінятися. Театр ім. І. Котляревського опинився на окупованій більшовиками території, у Львові. Колишній недоступний для українців Великий Польський театр став bastіоном української Мельпомени.

В 1940 р. мої батьки переїхали до Станиславова, до театру ім. Івана Франка (також колись польського!). В 1944 р. німці відправили весь театр до Кракова на Беляни, до відомого польського монастиря, на коротке перебування. Тоді перевели театр у Німеччину й Австрію, де актори під час тижня працювали на фабриках амуніції під землею, а в кінці тижня виїжджали до робітничих таборів і грали для робітників з України або "Запорожця за Дунаєм", або "Чорноморців", а часом для розваги всіх - "Сватання на Гончарівці".

Під кінець війни театр опинився в Лінци, а тоді, не знаю, в який спосіб, дістався до Брегенцу, де і святкував закінчення війни.

В 1948 році мій тато приїхав до Торонта, де відразу поринув у театральні мрії. Вдень замітав і чистив підлоги в залах Православної Церкви, а вечорами скликав акторів і аматорів на проби. Він ставив вистави різного характеру, з яких найкращими були: "Катерина", "Лісова Пісня", "Украдене щастя", "Гуцулка Ксеня", "Шаріка", "Король Стрільців", "Чар однострою", "Мужчина з минулим". Він також написав скрипт і був режисером фільму "Скарби України", який фінансував д-р Вахна. Але через некомпетентні втручання "грошедавців" батько відмовився, щоб ставили його прізвище на програмі, з чого зраділи його неприятели та записали на його місце Ярошевича.

Вже всі повмирали: і д-р Вахна, і Ярошевич, і мій тато, і нема кому виправити помилки, а властиво, заступитися за правдою. На щастя, залишилися архіви.

Під кінець життя мого батька можна було часто бачити між ветеранами, в Суспільній Службі, на різних імпрезах, у галерії КУМФ.

В середу 21 січня він колядував і розважав гостей на спільній вечері Суспільної Служби, в суботу, 24 січня був на бенкеті в Роял Йорк Готелі, а в неділю на концерті в 'Мессей Голл' з нагоди відзначення Свята Девжавности. У сонячний і ясний понеділок 26 січня 1981 року мій тато помер від удару серця.

Кожен мусить померти, але коли хтось помере, то ті, що його знали, любили, цінували, оплакують його, сумують, тужать частинно за ним, а частинно за добою, що її покійний репрезентував, і яка, можливо, з його смертю також закінчилася.

Лавро Кемпе, мій тато, був воєк, актор, режисер.

Любив Бога, любив Україну, любив мистецтво.

Вже його нема.

Залишилася по ньому пам'ять, не фальшована, не підробна. Бо Лавро Кемпе залишив частину себе в усьому, що він за життя доброго зробив.

Мені здається, що він хотів би, щоб його згадували з усміхом, щоб пам'ятали те, чого від нього навчилися.

Віра Плавущак.

Віра Плавущак - журналістка і редакторка. Народжена в Україні, нині проживає в Торонті. Редагує сторінку 'Журба і радість' у часописі 'Новий Шлях'.

ОМЕЛЯН СМЕРЕЧИНСЬКИЙ

Оцінити людину нелегко. По чому її оцінювати? По її ділах, чи по задумах? Чим жив Омелян Смеречинський? Окрім своєї професійної праці, яку треба було виконувати з огляду на життєві потреби, він жив мрією допомогти українському народові на чужині жити і розвиватися, не забуваючи ні традицій, ні мови, ні культури. І не тільки не забувати, а розвивати і вчитися. Щоб це досягнути, треба мобілізувати не тільки внутрішні сили українського народу, але також шукати приятелів у зовнішньому світі для слушної справи. Омелян почав від намагання скріплювати внутрішні сили української спільноти. Він добре розумів, що до такого скріплення причинюється свідомість своєї минушини, світлик традицій, звичаїв та обичаїв, які створив українських народ протягом многих тисячоліть свого існування. Тільки знання своєї історії може дати українському народові силу побороти всі труднощі, які лежать на шляху до державної незалежності.

Омелян відчував, що більшість підручників історії українського народу не відповідає історичній правді. Не тільки самі історичні події подають підручники на підставі односторонніх джерел, коли їх такими можна назвати, але також підхід до минушини українського народу престарілий і не згідний з новими дослідженнями.

Омелян глибоко відчував, що історія українського народу сягає глибоко в тисячоліття до нашої ери і що проживши такий довгий час, предки нашого народу мусіли створити високу культуру, яка залишилася в українському народові до сьогоднішніх днів. Як усвідомити в цьому українську людину? Та не тільки українську людину, а також людей, серед яких прийшлося жити членам української спільноти. А що про молодь? Як довести до свідомості української молоді, що вона має славних предків і що вони мають чим гордитися та кого наслідувати!

Омелян Смеречинський збирав запопадливо книжки, журнали, памфлети різними мовами: українські, польські, російські, німецькі, англійські, французькі, чеські, сербські, робить з них вирізки або фотокопії, упорядковує, обговорює знайдену в них інформацію, що відноситься безпосередньо або посередньо до історії українського народу, і використовує їх у своїх рефератах, яких призириалося чимало. Омелян завжди мав щось нового про праісторію українського народу. Коли він починав говорити про культуру, яку створив український народ, віддихалося легше і утримувалося віра в світлу будучність українського народу, помімо його дуже невідрадного положення.

Він глибоко болів над тим, що світ не поінформований належно про Україну, що не визнає її, ба ще більше, що часом власні її діти шкодять не менше від чужинців. Турбувала його оспалість української спільноти, неохота та невміння давати собі раду з труднощами, які поставило життя перед нею. Болів над тим, що ми самі називаємо поганством високу культуру наших предків, яка стала базою європейської культури. Такого ставлення до своєї минушини не стрічається в інших народів. Навіть греки і італійці не називають своїх дохристиянських вірувань поганством, а тільки мітологією.

Омелян приготувався написати працю про мітологію українського народу та зібрав багато матеріалу до цього. Може, хто знайдеться, що напише таку працю, використовуючи той матеріал. Його доклади, такі, як: "Мітологія старовинної Руси-України", "Походи князя Святослава", "Влес Книга - голос забутих предків", "Скити і їхня спадщина в Україні", "Книжність Київської Руси", "Слово о полку Ігоревім та його доба", "Дива всесвіту" та останній доклад "Повість временних літ".

Свої доклади читав Смеречинський перед українською публікою і збуджував зацікавлення слухачів до історії, праісторії та культури українського народу. Він намагався дати свідчення на підставі чужинних і українських джерел, про старовинність і оригінальність української культури й цивілізації, початки яких бачив у Мизинській культурі з-перед тридцятьох тисяч літ і які почерез Солютрейську, а потім Трипільську культури перейшли в сучасну добу українського народу. Він був переконаний, що всі ті народи, які жили на землях, де тепер живе українських народ, - кімерійці, скити, аляни, роксоляни, анти - все це предки українського народу під різними назвами. Він вірив у те, що державну організацію творили предки українського народу самі, а не якісь нормани. Сьогодні стає чимраз ясніше, що так звана "норманська теорія" не має жодних підстав, і що вона спирається на вигадки німецьких чи німецького походження істориків. На жаль, деякі наші "учені історики" повторюють цю норманську нісенітницю. Недалека будучність дасть більше доказів правильності його поглядів. Він був переконаний, що цивілізація йшла з теренів, де тепер живе український народ, до Індії і на Близький Схід, а не навпаки. Ці погляди, згідно з існуючими, можуть видаватися завідважними, однак на це є вже тепер докази, тільки "наука" ще не привикла до них, і треба часу, щоб поправки в історії були зроблені. Щоб повернути належне місце історії українського народу.

треба ширших дослідників, які зміли б аналізувати все написане і робити висновки з нових розкопів чи відкрить. Омелян Смеречинський належав до цього роду дослідників, хоч не зачислявся до професійних істориків і не мав слави вченого. Був людиною, повною щирою любов'ю до українського народу і всього, що українське, та намагався послужити своєму народові, як тільки на це дозволяли його здібності і сили.

Карпо Микитчук.

Карпо Микитчук - бібліотекар, колишній підпільний політичний діяч. Народжений в Україні, зараз проживає в Торонті.

СПОГАД ПРО ДИРИГЕНТА І ВЧИТЕЛЯ СЕРГІЯ БОСОГО

Сергій Босий народився у місті Полтаві, в родині, в якій зберігався український патріотизм і яка дала українській культурі церковних достойників, культурних діячів і педагогів в Україні і поза Україною.

Педагогічну освіту отримав у Державному Педагогічному інституті у Києві, закінчивши відділ фізики і математики. Вокальну музичну освіту (солюспів і диригентура) – також у Києві, у професорів Г. Г. Верьовки, М. О. Лисенка і О. М. Грінченка.

По закінченні вищої освіти працював в Україні в середніх школах учителем фізики і математики, а пізніше в Педагогічному інституті міста Черкеськ на Кавказі.

Маючи від природи гарний голос і музичну освіту, всю свою енергію спрямовував у ділянки світської і церковної музики, розробляючи композиції, які за Сталіна були заборонені в Україні.

Музичну активність, мабуть, перемагала постійна праця фізика і математика. Йому передбачали звання професора – про це свідчать публікації у наукових журналах.

Глибока релігійність і патріотизм, що панували в його родині і на яких формувався його світогляд, не толерувалися радянською владою, а в часи ежовщини йому вдалося

врятуватися завдяки добрим людям, які дали йому російське прізвище.

Війна 1941 року поламала всі його життєві плани. Довелося шукати притулку в Австрії, Німеччині, а по війні – в Канаді.

Перебуваючи в таборах "ДП" Сергій Босий проявляв активність в таборовому релігійному і культурно – громадському житті – співав у Військовому Хорі Кубанських Козаків, а пізніше – в хоровій капелі "Думка".

З Сергієм Босим я вперше познайомився в Форт Вільям, коли з родиною, перейшовши воєнне лихоліття, поселився у Канаді. Запам'ятався він мені чоловіком в розквіті сил, одягнений у гарно випрасуваний сірий костюм і білу сорочку з краваткою-метеликом, з бритою головою і приємним виразом обличчя. Він нагадував відомого у той час американського фільмового артиста Юла Бренера. Зробив він на мене і на мою дружину враження не тільки людини освіченої, а й безтурботної, яка життя сприймає за принципом: "нема такого поганого, щоб на добре не вийшло".

В перших місяцях після приїзду ми разом співали в церковному хорі, і я відчував, яке музичне обдарування має Сергій Босий, як тонко він відчуває церковну і народну музику. Я подивлявся його знанням з фізики і математики з одного боку, а з іншого – широкій обізнаності з світовою музичною класикою, з назвами опер, симфоній, хорів, вокальних партій і їх виконавців. Особливим його зацікавленням була церковна музика, впродовж років він розробляв композиції для церковних хорів. Не раз на пробах він говорив, що Богослужба – це велика містерія, в якій кожна людина повинна задуматися над життям, своїм існуванням, вчинками, які ми робимо свідомо чи несвідомо.

Слід сказати, що ще перед приїздом до Торонта Сергій Босий працював диригентом хору при Православній церкві у Вест Форт і світського хору товариства "Просвіта" у Форт Вільям. Потім був диригентом хору при Соборі св. Софії у Монреалі. Цінним для нього

був досвід у хорі "Україна" під диригентурою проф. Н. Т. Городовенка у Монреалі, де Сергій Босий був хористом і солістом.

Приїхавши до Торонто, керував хорами у православних церквах св. Володимира, св. Димитрія і св. Андрія, співав у хорі "Купало", а в товаристві "Козуб" часто виступав з доповідями на музичні теми. Крім цього ще був учителем Рідної Школи і Курсів українознавства. Не забував і про свій основний фах - постійно поглиблював свої знання в точних науках, зокрема в ділянці електроніки.

Він несподівано помер у розквіті віку і творчої праці. Хочеться навести висловлювання його друзів на поминальному обіді по його смерті, тих, хто з ним співпрацював. Ці вислови найкраще характеризують Сергія Босого як людину, громадського і мистецького діяча, українського патріота:

"...Я знаю, що любов до церкви і релігійної музики у покійного закорінилася ще у Києві, коли ми слухали прекрасні виступи хору під диригентурою маистра Гончарова в час відродження української автокефальної церкви. Слідкуючи за його працею в Торонто, можу сміливо сказати: Сергій Босий мав добрий голос і вмів диригувати". Проф. Муха.

"...1943 рік був для нас дуже тривожний. Пам'ятаю Сергія як викладача фізики і математики у військовій школі офіцерів. Він умів зацікавити слухачів, був дуже побожний і мав пошану серед учасників Кубанського Хору". Хорист військової капелі Кубанського Козачого Хору М. Янченко.

"...Ми всі шанували Сергія Босого. Шкода й боляче, що таку віддану для мистецтва людину дехто не хотів розуміти. Він дуже серйозно ставився до мистецького виконання. Ніколи не відмовляв у допомозі не лише ділом, а й грошми". Хористка оперного хору А. Шкляр і Хорист П. Трипільський.

"...Я знав Сергія Босого багато років і п'ять років співав у його хорі. Я багато від нього навчився. Він дуже добре розумів інтерпретацію релігійної пісні". Диригент Петро Бубела.

"...Я сама педагог і знаю, яка тяжка праця диригента і вчителя. Сергій був не тільки добрим знавцем української пісні, а й педагогом. Таких людей ми мало маємо". Директор школи В. Логин.

"...Покійний заслужив своєю працею у наших церквах, організаціях і товариствах глибоку пошану. Він часто говорив: релігійна і народна пісня підносять людину в сферу краси і доброти людини до людини". о. Федір Легенюк.

Сергій Босий мав чудову пам'ять і міг без записок говорити на будь яку мистецьку тему. Не вживав ніколи тютюну і алкоголю. Говорив: куріння нищить голос, передчасно відводить співака зі сцени, а горілка затуманює людину і в п'яному стані з нею не можна розмовляти". Він, чи не один на еміграції, мав у своїй колекції тисячі музичних записів хорового, вокального, оперного мистецтва. Він мав також багату скарбницю української і світової літератури - тисячі книг різними мовами.

Згідно з волею і бажанням покійного всі ці духовні скарби передано: до церкви св. Андрія - музичні літургійні праці; хору при катедрі св. Володимира і його диригентам Валентині Родак а Володимиру Колеснику - рідкісні літературні і музичні твори.

А найбільшу свою колекцію - 1,800 примірників книжок наукових, музичних, белетристики (сорок п'ять скринь) і музичних записів (15 скринь), а також 1,750 грампластинок подаровано бібліотеці Інституту св. Володимира в Торонті. Ім'я Сергія Босого занесено в пропам'ятну таблицю Інституту св. Володимира.

Михайло Гава.

- □ -

У ПАМ'ЯТЬ ПРОФ. ІВАНА ГОРІШНОГО

Рідко трапляється, щоб людина, будучи відомою у культурно - громадському житті, померши, не залишила слідів своєї діяльності. Однак, на жаль, так склалося, що у ювілейному Альманаху "Козуба" літературознавцеві проф. І. Горішному присвячено мало місця. У цій справі шукали слідів його діяльності між земляками з Харкова, які проживали у США та Австралії, але отримали дуже мало документальних свідчень.

Доводиться написати ці декілька слів на підставі його громадської праці у Торонті, почавши від молодіжного товариства "Об'єднання Української Демократичної Молоді" (відомого як ОДУМ), і кінчаючи у культурно - мистецькому товаристві "Козуб", у якому він був активним і працьовитим членом.

Українські календарі, видані на еміграції, кожного місяця відзначають важливі події із рідної історії, які в Україні або замовчують, або фальшують. На чужині народжувалися молоді покоління, які мали змогу знайомитися з об'єктивною історією, хоч і в цьому випадку часто було відчутно "політичний тиск" і конфесійну приналежність.

Професор Іван Горішний не тільки "болів" питаннями рідної історії, а й писав і пропагував її. У вільний час працював з архівами, виписував, аналізував злети й трагізм історії українського народу.

На підставі своїх знань готував кваліфіковані й цікаві виступи для молоді ОДУМу, для радіопередач "Молода Україна", "Пісня України". Його палкі доповіді про письменників, історичні події, скарби фольклору завжди знаходили зацікавленого й активного слухача також і на козубівських вечорах. Завжди усміхнений, зовні спокійний, він умів пристрасно передати картини нашої історії на переконливих фактах, часто додаючи вкінці: "Не робімо подібних сьогодні помилок, учімося в нашої історії".

Безумовно, історія нашого народу - віковий гніт його московською, польською, більшовицькою, німецькою окупацією, сьогоднішнє її залежне становище - будуть досліджуватися далі істориками. Але вклад проф. Горішного у справу патріотичного виховання молоді на чужині, його змістовні виступи для старшого покоління безумовно залишили свій корисний слід.

Ми, члени "Козуба", клонимо голови перед його пам'яттю за віддану працю для нашого товариства і велику любов до рідного українського народу.

Михайло Гава.

ЛІБЕР РОМАН РОМАНОВИЧ
26.III.1922 – 30.XI.1982

Народжений в селі Покропивна Тернопільської області. У час Другої світової війни виїхав до Німеччини. З 1952 року мешкає у Торонті.

Активний у культурно-громадській праці при Православній громаді, Народному домі, драматичному ансамблі під керуванням М. Гави, філії УНО, Інституті св. Володимира і член хору при Православній громаді св. Володимира під керуванням Валентини Родак.

На початку 1971 року став членом Українського Театрального Ансамблю під мистецьким керівництвом Євгенії Чайки і Бориса Дніпрового. Перший дебют Романа Лібера відбувся в комедії М. Мейо "Мої любі синочки". Декілька років систематично виступав у всіх імпрезах названого вище ансамблю. Останній виступ в Українському Театральному Ансамблі відбувся в місті Лондоні (Онтаріо) під час ревії гумору і пісні під назвою "Іскринка сміху людям на втіху". 1982 року у складі драматичної групи молоді "Муза" виконав роль в'їта в інсценізованій поемі Ліни Костенко "Маруся Чурай". Також знімався у ролі Лісовика в кольоровому фільмі для дітей і молоді "Квітка папороті".

Записав дві гумористичні платівки – "Трохи з перцем, але з добрим серцем" і "Як сміх лунає – біда втікає".

З Романом Лібером приємно було працювати не тільки старшим колегам-артистам. До нього щедро тягнлась молодь, яку він завжди обдаровував увагою і дружньою порадою. Його працьовитість і служіння Мельпомені були зразком, як людина повинна ставитись до сценічних обов'язків. Як треба було, він без вагання звільнявся з роботи, переборював усі перешкоди і їхав з нами – чи то з виставою, чи для накручування фільму, чи для запису платівок, чи на концерт, чи для будь-якої мистецької праці – аби це тільки принесло радість людям. Ця творчість вимагала великої посвяти. Роман Лібер часто говорив, що він щасливий не тільки працею на сцені, а також тим, що має дружину, яка розуміє вартість культурної праці і завжди підтримує його почини.

Борис Дніпровий.

Борис Дніпровий – театральний і фільмовий актор, диктор радіопрограми "Пісня України". Народився в Україні. Нині проживає в Торонті.

ХУДОЖНИК ВАСИЛИШИН БОГДАН

Народжений в Україні, в селі Кунисівці Чернелицького району Івано-Франківської області.

Після закінчення Другої світової війни по таборах 'переміщених осіб' ('ДП') помітно було багато молодих людей, яким війна не дала змоги отримати середню чи вищу освіту або мистецькі студії. Серед несприятливих таборових буднів вони шукали різних шляхів, щоб продовжити перервану освіту, а разом з тим бути активними в житті української таборової громади.

Одним з таких обдарованих юнаків з життєвою і мистецькою насагою був художник Богдан Іванович Васишлин. Своєю активністю в спорті він був помітний не тільки в місті Городенка, а також в місті Берхстедтен в Німеччині, де перебував у таборових бараках з тавром 'примусово переселеного' воєнними обставинами.

Табора 'ДП' поступово ліквідовувалися, а їх поселенці шукали по світу своїх доріг. Богдан Васишлин спрямував свій шлях до Сполучених Штатів Америки. Невдовзі він здобув

собі там ім'я доброго спортсмена, члена хору 'Думка', здібного скрипаля, і нарешті - художника. Про нього не раз писала українська преса в Америці й Канаді.

Понад два десятки років його ім'я було помітне на американських художніх виставках у місті Толедо і Росфорд штату Огайо.

Під час зустрічі Городенського земляцтва в 1978 року Богдан Васишлин влаштував власну виставку картин, яка зацікавила глядачів. Про його картини не раз писала американська критика. З українських критиків про його мистецькі праці схвально відгукувалися Антін Малюда, проф. Любомир Кузьма, мгр. Рожа Шуль, редактор М. Островерха, письменники Вадим Лесич і Василь Барка. За загальним визначенням Богдан Васишлин був цікавим і 'вдалим' художником.

Богдан Васишлин був моїм другом юності ще у Кунисівцях. Гарні дружні стосунки ми підтримували і на чужині. В розмовах про його малярство Богдан Васишлин так пояснював свою творчу манеру: 'Для мене не так важливе поєднання кольорів і створення гармонії, я прагну передати в своїх картинах власне відчуття світу, виявити творчу фантазію'. Це його власне відчуття і фантазія робило його картини відмінними, приваблювало шанувальників образотворчого мистецтва, тому не дивно, що його картини добре розкуповувались.

Він любив передавати на полотні людські почуття: тугу, радість, спокій. Сам він висловлювався про свою манеру змалювати внутрішній світ людини так: 'Я прагну скромності і безпретензійності. Намагаюся застосовувати такі художні засоби, щоб вони давали глядачеві нагоду доповнити картину своєю уявою'. Крім людських характерів він вдало передає красу природи, досягаючи найбільш делікатних ефектів у змалюванні водяних плес, неба, хмар. Художник уникає темних кольорів, мабуть, саме тому його картини справляють

враження спокою і замилювання. Багато критиків звали його 'майстром води'.

У Нью-Йорку Богдан Васишин мав двадцять індивідуальних виставок, багато його картин закуплено до чужинецьких і українських колекцій. Його ім'я відзначене в Толедо Артїст Клуб, в 1979 році він одержав нагороду цього клубу за олійні картини 'Присмерк над Делеваром' і 'Карпатські ночі'.

Мічіганська Асоціація, яка об'єднує 973 художники, зачислила його до двадцяти кращих мистців у 'Мічіген Стейс'.

Богдан Васишин часто 'мав конфлікти', як він говорив, зі своїм здоров'ям. Його брат, лікар Ярослав Васишин рекомендував йому повний спокій, а також перестати малювати. Але він нехтував порадами і творив нові картини, інколи працюючи вночі, наче бажав наздогнати втрачений в таборах час.

Під кінець життя він багато картин створив про природу Америки, німецьких Альп, Підкарпаття.

Його нову виставку у Мистецькій Галерії Торонта, до якої він готувався, перервала передчасна смерть.

Михайло Гава.

- □ -

ПЕТРО ОЛЕКСІЙОВИЧ ЧЕРНЯК 1907 - 1987

Народився в місті Ковелі на Волині. Отримав технічну освіту, працював на будовах Польщі, західних землях України.

Переїхавши до Канади, працював в інженерному відділі при державній установі доріг. Любов до музики і співу зародилась у нього з малих літ. Природа щедро обдарувала його звучним, сильним голосом приємного забарвлення. Хлопчиком співав у шкільному і церковному хорах. Закінчивши загальну освіту, він узявся до серйозних вокальних студій у

відомих професорів того часу - С. Слівінського, а потім у ~~др.~~ Діянні. Почав сумлінно вивчати теноровий репертуар, брав участь в естрадних концертах.

1939 року, напередодні Другої Світової війни, став учасником конкурсу молодих співаків у Варшаві, який пройшов успішно, після чого був запрошений до Варшавської Опери.

Але співати в опері не судилося - розпочалася війна. Відразу після закінчення війни, коли почало відроджуватися українське життя, був запрошений солістом до новоствореної капелі "Україна" під керівництвом Нестора Теофановича Городовенка.

Капеля з великим успіхом давала концерти в Німеччині та Австрії. В програмі її учасників були українські пісні, оперні арії. Бездоганне виконання, мистецька довершеність належно відзначена в тогочасній музичній критиці.

Треба відзначити, що той короткий період часу під керівництвом талановитого диригента справив свій вплив на дальший творчий розвиток співака.

З хвилю нової еміграції П. Черняк з родиною опинився на американському континенті. Тут стало інтенсивно відроджуватися культурно - мистецьке життя.

Зі співаком Петром Черняком канадська публіка вперше познайомилася на концерті, присвяченому відкриттю нової української православної церкви св. Володимира в листопаді 1948 року в Торонто. З того часу почалася інтенсивна робота співака над голосом і репертуаром. Разом з дружиною Іраїдою Черняк вони дають ряд успішних концертів, беруть участь у фільмі "Чорноморці". Про них прихильно відгукується преса.

В 1952 році Товариство Йонг Піплс Корал Сосасти оф Торонто запросило Черняка співати поважну партію драматичного тенора (Івана) "Тріумф нашого слова" канадського композитора Артура Піонтера.

Всі чотири вистави, в яких співав український співак, пройшли з великим

успіхом. Торонтська газета 'Телеграм' привітала появу нової опери, а про Черняка писала, що своїм свіжим, міцним, оксамитової барви голосом і бездоганним драматичним виконанням своєї партії він зачарував слухачів і став приємною несподіванкою.

Виступи в концертах, по канадському радіо здобули співакові широку популярність серед української і англомовної публіки.

Коли до Торонта прибули відомі артисти Г. Ярошевич з дружиною і Тагасви, появилася нагода організувати театральний ансамбль. Черняк брав участь в оперетах 'Наталка Полтавка' і 'Запорожець за Дунаєм', а також у сценічній постановці уривків з опери 'Катерина' Аркаса. Часто виступав у концертах, організованих ансамблем.

Родини Черняків і Ярошевичів підтримували не тільки творчі гарні стосунки, а й добре дружили між собою. Часто збиралися на чай, співали дуетом і за розмовами про театр та мистецтво часто народжувалися нові ідеї.

На окрему увагу заслуговує вокальна студія, заснована П. Олексієвичем, якій П. Черняк присвячував багато часу, працюючи з молодими талантами, передаючи їм свій театральний досвід і навчаючи, як служити вокальному мистецтву. Він любив музику до самозабуття. Мав фонотеку, в якій нараховувалось близько 3 тисяч плит, багату збірку комплектних опер. Він міг годинами слухати оперні арії у виконанні тенорів, порівнював їх виконання і тим самим збагачував свій талант.

Ще за життя Петро Черняк видав кілька пластинок українських пісень, романсів, арій своїх і чужинецьких композиторів. Завдяки цьому, тепер на українських програмах ми можемо слухати героїчні пісні 'Ой, Дніпре', 'Гетьмани' та інші у виконанні чудового співака з Волині Петра Черняка.

Володимир Предерій.

Предерій Володимир - археолог,
професор Садбурського університету,
Онтаріо (народжений в Україні).

РОМАН МИХАЙЛОВИЧ МАЛАНЧУК 1912 – 1988

Народився Роман Михайлович Маланчук у Львові 21 травня 1912 року. Там же успішно закінчив Філію Української Академічної гімназії. У Львівському університеті у тридцять років студіював право. Але одночасно, маючи покликання до ширшої суспільно - культурної праці, він з юнацьких років брав активну участь у спортивних, культурно-розважових, хороших товариствах, у театральних молодіжних аматорських ансамблях тощо. Також виявив нахил до журналістики і літератури. Тому в юнацькому спортивно-виховному товаристві "Сокіл" йому доручили редагувати місячник "Сокільські вісті". Це були його перші журналістські кроки, перша практика. Вона виявила в ньому не тільки редактора, а й серйозну, вдумливу, відповідальну людину.

1935 року, коли йому ще не виповнилося й 23 років, його прийняли на відповідальну працю коректора почитного тоді у Львові щоденника "Новий час". Він не тільки робив коректу, а й публікував свої перші рецензії, репортажі, вів культурну хроніку. Тут він вперше зіткнувся з цілим рядом складних журналістських, літературних питань, а головне, питань знання й культури української мови. Роман Маланчук не належав до тих, хто вирішував проблеми поверхово або обходив мовчанкою. Він зрозумів, що розмовляти українською мовою ще недостатньо, треба по-справжньому знати її багатство, красу і культуру. Почав серйозно працювати над мовою.

Його бібліотека поповнювалася різними словниками, гоаматиками, порадниками, філологічними розвідками.

Війна brutalно припинила цю наполегливу працю молодого людини. Він потрапив у Німеччину. По закінченні війни Роман Маланчук з дружиною, як "переміщені особи", опинилися в Австрії. Так почався перший етап його життя поза межами рідного краю.

Поправивши дещо своє здоров'я, він включається у співпрацю у новопосталій еміграційній пресі: "Літаври" (Зальцбург) та "Українські вісті" (Новий Ульм). Пише свою більшу річ "Любовна історія", яку 1947 року друкує окремою книжкою видавництво "Заграва" у Фельдкірх (Австрія). Це була тоді цікава поява на актуальну тему. На книжці в підзаголовку зазначено: "Оповідання". Але за розлогим сюжетом видно, що автор хотів охопити якомога ширше побутові, драматичні, часто трагічні події життя в Україні під час Другої Світової війни. Такий задум виходив за рамки оповідання. Тільки (можливо, лише через недосвідченість молодого автора) максимально спресовані, або просто коротко пересказані деякі важливі розділи звели сюжет великої повісті до оповідання. Проте актуальність проблеми, щира, невимущена розповідь і мистецькі деталі цього дебюту були безперечні. Тому тогочасна критика (Ю. Дивнич, Ю. Шерех), хоч і з низкою критичних зауважень, поставилася до появи книжки прихильно.

1948 року Роман Маланчук з дружиною виїжджають до Вінниці. Сюди його запросили як редактора часопису "Новий шлях". Розпочинається другий етап його емігранського життя. У Вінніпезі він розгортає ширшу діяльність. Крім редакторської праці в "Новому шляху", разом із мистцем Мироном Левницьким він редагує у видавництві Івана Тиктора гумористично - сатиричний журнал "Комар".

Одночасно роман Маланчук стає впродовж кількох років мовним редактором книжкових видань (від 8 до 12 книжок в рік) Клубу приятелів української книжки також у тому ж

видавництва. У "Новому шляху" він містить низку своїх оповідань, нарисів, репортажів - "Метаморфози пана Кухера", "Комуніст", "Парасоль", "Бандуристи на могилі О. Кошиця" та ін. У "Комарі" (згодом у журналі "Лис Микита") публікує свої гуморески, фейлетони, сатиричні оповідання, жарти ("Конгресовий вертеп", "Трибило їде на Конгрес", "Трибило оповідає про Конгрес", "Світ у санаторії", "Що нам з неба капне", "Щез папір", "Чи можливе життя на Марсі" та багато інших).

1950 року переходить на працю до видавництва "Українського Голосу", де працював аж до свого виїзду до Торонта.

1951 року Роман Михайлович з дружиною Ольгою й дочкою Марією переїжджає до Торонта. Це був уже третій етап його еміграційних мандрів.

За своїм уродженням поклонником включається в культурно-освітню, літературну і пресову діяльність торонтської української громади. Організує виступи в Торонто нью-йоркської театральної студії Йосипа Гірняка й Олімпії Добровольської. Стає членом Об'єднання Українських Письменників "Слово" та одним із засновників та постійним членом управи українського літературно-мистецького стоварищення "Козуб".

В Оттавському Університеті він закінчує свої студії дипломом BLS бібліотекарства й дістає працю в центральній Торонтській бібліотеці. Одночасно співпрацює в місячнику "Нові дні" та в тижневику "Вільне слово", де вміщує свої оповідання, критичні статті, нариси, репортажі і нове в його творчій праці - переклади з чужих мов: "Чоловікова помста" Луїджі Піранделло, "Найкращий подарунок" О'Генрі, "Ренегат" Альберто Камю, "Жіночий світ" В. Андерсона та багато інших оповідань. Але чи найвагомішими були переклади драм Г. Ібсена "Примари" і Жана Ануї "Жайворонок" (або "Жанна Д'Арк"). Останню видав 1959 року циклоstileвим виданням, зручно опрацьованою, з гарною обкладинкою роботи Мирона Левицького.

Роман Маланчук стає мовним і літературним дорадником театрального ансамблю "Заграва", який включив ці п'єси до свого репертуару. З великим успіхом упродовж кількох років "Заграва" гастролює з п'єсою "Жайворонок" по Канаді і Америці.

Він ніколи не занедбував удосконалення своєї української літературної мови. У цьому практично співпрацював з "Новими днями" та іншими книжковими виданнями у Торонто. Це також наприкінці п'ятдесятих років тісно пов'язало його з посталою в Торонто (за головуванням проф. Зенона Зеленого) науковою комісією для впорядкування й перевидання академічного правопису (видання АН, Харків, 1928) та правописного словника Г. Голоскевича.

1964 року Роман Михайлович дістає запрошення на працю у Славістичному відділі Центральної Нью-Йоркської Публічної Бібліотеки. Восени 1964 року з родиною прибув до Нью-Йорку. Так почався четвертий і останній етап його життєвого шляху.

Славістичний відділ НПБ був одним з найбагатших сховищ публікацій слов'янськими мовами. Але здавна повелося так, що дуже багаті й добре збережені фонди були російські (тут віддавна працювали росіяни й вони подбали про це). Меншими були інші слов'янські фонди. А українські, зокрема україномовні були бідні й зовсім занедбані.

На початку п'ятдесятих років, коли до Нью-Йорку прибувало багато українських науковців та української інтелігенції взагалі, які стали шукати за українськими друкованими матеріалами, справн трохи поліпились. Витягали на світ давно некаталогізовані українські журнали та газети. Але далеко не все, далеко не в такому стані, який надається до використання. Справжня революція з упорядкуванням україніки почалася лише з прибуттям до Нью-Йорку Романа Маланчука. Спиряючись на масовий попит на україніку, навіть з боку американських дослідників, Роман Михайлович зумів довести керівництву,

що потрібно робити в першу чергу: закінчити повністю каталогізацію всіх старих, занедбаних або розсіпаних по російськомовних відділах українських фондів; систематично поповнювати найновішими крайовими й еміграційними виданнями; придбати фотокопії або мікрофільми з тих давніх рідкісних видань, яких бібліотека досі не мала.

Так невдовзі Славістичний відділ НПБ став чи не найкраще упорядкованим і найбагатшим центром україніки. Тут можна вже тоді було знайти не тільки сучасну українську радянську й еміграційну періодику, але й зібрання творів багатьох класиків та комплекти оригіналів "Киевской старини", "Української хати", "Дзвону", "Української жизни", "Літературно - Наукового вісника", "Нашого голосу" (Львів, 1911), мікрофільми газет "Рада", "Вісті ВУЦВК", київської "Літературної газети" з 1928 року, львівської газети "Діло" та багато іншого.

Але, варто підкреслити, що уважно і прискіпливо комплектуючи український відділ, Роман Михайлович ставився уважно й об'єктивно й до інших слов'янських колекцій. Цим він тільки зміцнив свій авторитет. Згодом його заслужено підвищили до заступника Славістичного відділу. В цьому становищі він і відійшов на пенсію.

Працюючи віддано для науки, він нав'язав найтісніші контакти з основними культурними, науковими і пресовими центрами української громади. Насамперед він включився у праці "Листів до приятелів" Миколи Шлемкевича. Допомагав йому в редагуванні матеріалу й публікував там чимало своїх статей і рецензій, таких, наприклад, як "Сартр і Куліш", "Друга Радянська республіка", "Віхи" Гіммершльда, "Великі дебати" та багато іншого. Включається у працю ОУП "Слово", видає свої збірники. Співпрацює з видавничо-дослідним центром "Пролог" і журналом "Сучасність". Та чи не найтісніше пов'язує свою долю з комісією

Винниченка УВАН та архівом Володимира Винниченка.

Уже з першого нашого найближчого знайомства Роман Михайлович проявляв велике зацікавлення працею Комісії, спадщиною Винниченка і, зокрема, його архівом. Це мені було дуже приємно, і я радо інформував його про все, запрошуючи час від часу включатися глибше в працю Комісії. Він на те скромно відповідав, що це можливо, але - пізніше. А тим часом глибша і ширша праця над Винниченковою спадщиною стала дуже актуальною, а працювати не було кому. Прихильників було чимало, навіть зростала кількість жертводавців. Було вже кілька молодих людей, які на базі архіву Винниченка писали свої магістерські і докторські тези. Але людей для конкретної, кропітної, до того ж ніким не оплачуваної праці над рукописною спадщиною, рішуче бракувало. Я саме тоді розпочав роботу над підготовкою до друку неопублікованого роману Винниченка "Слово за тобою, Сталіне!" і над упорядкуванням текстів щоденних записів Винниченка. Праця йшла пиняво й тяжко. Це ж не була моя заробіткова праця, а лише науковий обов'язок, і то лише за рахунок відпочинкового часу.

І ось у цей трудний момент запропонував свою співпрацю Роман Михайлович Маланчук. Для мене це була велика, неоціненна допомога. Відтоді й розпочалася наша тісна дружба й співпраця, яку перервала тільки його невблаганна смерть.

Він був активним помічником і дорадником у клопітному виданні роману Винниченка "Слово за тобою Сталіне!", першого тому "Щоденника" В. Винниченка. Пізніше - першого тому творів М. Хвильового, а останні роки, вже нездужаючи, він дуже допоміг у виданні ще недрукованого роману Винниченка "Поклади золота", який наприкінці цього року вийде з друку.

За активну співпрацю, за розуміння ваги збереження й опрацювання Винниченкової спадщини, Романа Михайловича обрано першим

заступником голови Винниченківської комісії УВАН, а трохи згодом, на моє прохання, він перейняв від мене й керування архівом Винниченка в Колумбійському університеті. Треба сказати, що, взявши під свою опіку архів, він організував за фаховим зразком каталог архіву, а для зручності користування зробив з цього каталогу англomовну копію. Придбав потрібну кількість нових вогнетривких архівних скриньок і перепакував увесь архів. Це була велика й клопітна праця.

Одночасно Роман Михайлович методично й уперто працював над своєю основною роботою "Володимир Винниченко. Анотована бібліографія". Це була перша такого характеру в історії української літератури праця. В ній занотовано 3508 позицій різними мовами, якими були публіковані твори Винниченка і про Винниченка. Книга має всю наукову апаратуру і шість показників (індексів): 1) Показник імен; 2) Показник заголовків; 3) Показник перекладачів; 4) Показник періодики; 5) Показник псевдонімів; 6) Показник тем.

Здавалося, така праця не під силу одній людині. А Роман Михайлович виконав її сам і то на високому науковому рівні. Це підтвердила Бібліографічна комісія Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ) і на спеціальному конкурсі 1983 року ця праця була нагороджена першою премією. Канадський Інститут Українських Студій (КІУС) в Едмонтоні відразу взяв її до публікації. Українська Вільна Академія Наук у США обрала автора цього дослідження своїм членом-кореспондентом.

Однак діяльність Романа Маланчука в Нью-Йоркську добу життя цим не обмежувалася. Він мав, як я вже згадував, вроджене відчуття відданості людям. Працюючи в бібліотеці, він ніколи нікому не відмовив у найдрібнішому проханні. Коли хтось не міг знайти потрібний йому матеріал, то Роман Михайлович не заспокоювався доти, поки потрібну публікацію не знаходив або в

бібліотеці, де працював, або в інших сховищах штату, а то й поза ним. Багато молодих і навіть відомих дослідників вдячні йому за таку допомогу. Можливо, у великій мірі завдяки його допомозі, згодом виходило чимало вартісних дослідних і літературних публікацій. Але ніхто не знає, скільки своєї праці вклав у них Роман Михайлович.

Деяким друзям, які самі вже не змогли б довести своє писання до потрібного стану, він сам жертвенно приходив з допомогою. Наприклад, якщо книжка Ю. Лавриненка "Чорна пурга" має в додатку солідну бібліографію, то це тільки завдяки невтомній праці Романа Михайловича. Ніхто, мабуть, не знає, що велику пропам'ятну книгу Українського Лікарського Товариства Північної Америки "25-ліття УЛТПА", на прохання д-ра Романа Осінчука мовно відредагував Роман Маланчук. Згодом він був мовним редактором "Лікарського вісника" - єдиного в світі україномовного медичного журналу, що виходить під загальним проводом д-ра Павла Джуля в Чикаго.

Вже в останні роки його життя Романа Михайловича обрано членом редколегії для видання ювілейної книги до 60-річчя Української Православної Катедри св. Володимира в Нью-Йорку під проводом о. протопресвітера Володимира Базилевського. Тут Роман Михайлович зібрав не тільки багато потрібного матеріалу, але й виконав основну мовну редакцію всього тексту.

Це тільки кілька прикладів з-поза академічної культурно-суспільної діяльності Романа Маланчука на терені Нью-Йорку.

Роман Маланчук залишив велику літературну спадщину. Але свої оповідання, нариси, гуморески, сатиру, статті він ніколи не підписував справжнім прізвищем. Більше того, він ніколи не тримався одного псевдоніму, а мав їх дуже багато. Так, свою книжку "Любовна історія" він підписав Р. Личаківський (згодом він ужив цей псевдонім кілька разів). В українських періодичних виданнях читач може

знайти такі псевдоніми: Р. Личаківський, Андрій Криlach, Л. Щербатюк, В. Мирос, В. Стельмашенко, В. Сірий, Вадим Турчин, В. Дорош, Степан Щербин, Борис Литвин, Б. Ярош, або криптоніми - Р. Л., Р. М., В. Д., А. Н.

Для сатирично - гумористичних творів уживав: Мгр. Єронім Анонім, Пилип Болячка, Гандзя Б'юн, Пилип Тилип, Ремеха, Р. Доляренко. Це напевно не всі псевдоніми, він їх мав далеко більше. А на збірниках, мову яких він редагував, на працях знайомих чи друзів, яким він істотно допомагав, чи на публікаціях, у працях яких він брав активну участь, - категорично забороняв ставити чи згадувати його ім'я. Більше того, навіть свою найбільшу і найпочеснішу працю "Володимир Винниченко. Анотована бібліографія" він не підписав своїм прізвищем, а сховався за ім'я героя Винниченкового роману "Божки" Вадим Стельмашенко. Чому? Як це розуміти? Це завжди залишиться таємничою загадкою покійного. Так він волів. Це було, я б сказав, містерійне кредо його життя. Він вважав, що не прізвище людини важить в історії і житті народу, а діла і творчість її.

Український радянський літературознавець професор Павло Федченко ("Київ", грудень, 1987) у першій після п'ятидесятирічного замовчування в основному позитивній статті про В. Винниченка, з просмиками суму і каяття писав: "На жаль, і досі немає не лише більш-менш повного обліку критичних студій про Винниченка, розкиданих по численних виданнях Європи й Америки, а й навіть бібліографії його видань".

Можемо з приємністю поінформувати шановного київського дослідника, що маємо вдумливо опрацьоване дослідження повного обліку критичних студій про Винниченка різними мовами світу, маємо не тільки звичайну, а й анотовану бібліографію всієї багатющої спадщини Винниченка - також усіма мовами світу. І автором цієї монументальної праці є померлий (7 червня 1988 р.) член Об'єднання Українських Письменників "Слово",

довгорічний співпрацівник Винниченківської комісії і заступник її голови, член-кореспондент Української Вільної Академії Наук у США Роман Михайлович Маланчук.

Немає сумніву, що Роман Маланчук був однією з найбільших постатей в розвитку української літератури і культури на еміграції. Але задаймо собі питання: як вшанували ми його неоціненний вклад в україніку? Більше того: чи багато хто з молодшої еміграції знає ім'я Романа Маланчука?

Ми маємо всі підстави поставити так питання. Справді бо, оповідання, статті, нариси, гуморески, сатира - все, що публікував Роман Маланчук в українських виданнях, ніколи не підписавшись власним іменем, - чи не варта ця літературна спадщина окремого видання?

Роман Маланчук був зразковим громадянином свого народу і він заслуговує на народну пам'ять.

Григорій Костюк.

Костюк Григорій - професор, славіст, літературознавець. Народився в Україні. Проживає в Нью-Йорку, США.

ІВАН БОДНАРЧУК
(1914 – 1990)

На авторському вечорі, влаштованому восени 1987 року Об'єднанням Українських Письмеників "Слово" у Торонті на відмічення культурної праці Івана Боднарчука, Мирослав Дяковський сказав знамениті слова: "Я свідомий своєї честі промовляти на його авторському вечорі. Відзначаємо творчість відомого автора і шанованої особи в культурно-громадському житті нашої спільноти в Канаді, а також відомої поза Канадою. Іван Боднарчук відомий не лише як автор книжок і статей, а також як учитель і громадський діяч".

Ніхто в той час не думав, що то був останній його авторський вечір, який знайомив присутніх з різними жанрами своєї культурної праці в "Козубі", "Слові", "Об'єднанні працівників літератури для дітей і молоді", працею над шкільними підручниками, редагуванням журналу "Сумківець".

Народився Іван Боднарчук в селі Чернятин, недалеко від містечка Городенка Івано-Франківської області. По закінченні народної школи продовжував навчання в Городенській гімназії та заочно в Українському Технічно-Господарському Інституті в Подєбрадах, а з приходом радянської окупації у 1939 році, закінчивши тримісячні учительські курси, став працювати учителем у селі Шешори на Підкарпатті.

З приходом німецької окупації продовжував учителювати та працював учителем у містечку Пістинь на Івано-Франківщині.

До Канади прибув 1948 року. Спочатку працював в Інституті Петра Могили в Саскатуні, а переїхавши до Кенора, а пізніше до Віндзору і Торонта – учителем в рідних школах.

З молодечою енергією організовував літні українознавчі курси на оселі "Київ". За дорученням Ради українських шкіл при Українській Православній Церкві відвідував українські школи, а пізніше, за дорученням Комітету Українців Канади, перевіряв українські школи у різних провінціях Канади.

Завантажений учительською працею в школах Православної Громади св. Володимира, на курсах Українського Національного Об'єднання, будучи директором рідної школи ім. М. Грушевського, він ще й знаходив час бути секретарем Товариства Українців Самостійників. Більше того, він любив театр – у драматичному театрі під режисурою М. Гави чудово виконав роль Миколи Задорожного у драмі "Украдене щастя", яка йшла в Українському Народному Домі на відзначення роковин Івана Франка.

Іван Боднарчук часто публікував свої статті, новелі, повісті й оповідання, в основному звернені до молоді: "На перехресних стежках", "Кладка", "Знайомі обличчя", "Друзі моїх днів", "Далекі обрії", "Покоління зійдуться", "Замрячені ранки", "Заобрійні перегуки". Його повість "У дорозі життя" була відзначена на літературному конкурсі.

Останньою працею, яка появилася перед авторським вечором, була повість "Розквітлі сузір'я" та п'єса з життя Української Повстанської Армії. Коли я вперше познайомився з творами Івана Боднарчука, я відчув у них франківський дух, відчуття приналежності до "Каменярів". У рецензії на твори Івана Боднарчука Іван Смолій сказав, що "письменник сформувався на культі двох великих діячів: Івана Франка і Василя Стефаника. Пізніше, коли Боднарчук визволився з-під цього впливу, то хоч його стиль змінився, зате дух залишився незмінним.

Він намагається поєднати своє мистецтво з насущними проблемами, зокрема з проблемами еміграції, нашими конфліктами, питаннями багатокультурності в Канаді.

У його творах виникають унікальні життєві ситуації, і автор уміє розв'язати їх. Цікаво, що жінки у творах Івана Боднарчука сильніші характером за чоловіків.

У своїх скромних рядках я хочу наголосити, що Іван Боднарчук справді належав до творчих і талановитих одиниць української громади. Своєю учительською працею, влаштуванням культурних вечорів у "Козубі", читанням оповідань на літературних вечорах "Слова", виданням багаточисельних книжок - він зробив поштовх культурної праці української громади Торонта. І тому його несподівана смерть зробила порожнечу, яку не так легко заповнити.

Д-р С. П. Клиماشко.

С. П. Клиماشко - дентист з Гамільтону, щирий шанувальник української культури, активний діяч у товаристві Українців Самостійників Канади.

- □ -

У ПАМ'ЯТЬ МИХАЙЛА ГАМУЛИ

У канадському місті Сарнія (Онтаріо) 16 червня 1991 року на вічний спочинок відійшов із рядів українських культурно-мистецьких працівників бл. п. Михайло Гамула, родом із міста Городенки Івано-Франківської області, проживши вісімдесят років.

Відійшла прекрасна людина, віддана українській культурі ще з молодих років, коли диригував хором у гімназії м. Городенка. Михайло Гамула мав закінчену освіту у ділянках теології, оперного співу, педагогіки та образотворчого мистецтва. Він закінчив Духовну семінарію у місті Станиславів, Музичний інститут ім. М. Лисенка у Львові, а також Оперну Академію у Мінхені (Німеччина), де одержав диплом оперового співака - баритона.

Виступаючи на крайовому конкурсі вокалістів у Львові в 1943 році, він отримав перше місце та високу оцінку рецензентів.

Під час Другої Світової війни М. Гамулі не доводилося часто виступати, і всі свої зусилля він спрямував на українські школи Лемківщини - вчителював та виконував обов'язки шкільного інспектора.

В Канаді Михайло Гамула був диригентом в українській католицькій церкві св. Духа в Гамільтоні. Виступав часто з концертами як соліст, співав в операх "Запорожець за Дунаєм" та "Катерина". Багатьом запам'яталися його виступи на козубівських вечорах - він завжди знаходив час приїздити з Гамільтону до Торонта. Його спів часто порівнювали з виконанням його близького земляка Михайла Голинського, також оперового співака.

Його поважали за скромність і уміння спілкуватися з людьми. Він умів спокійно по-дружньому вислухати кожного й дати щирі поради, а своїм молодечим виглядом змушував людей забувати про його справжній вік.

Михайло Гамула Дуже любив природу і, маючи Божий дар до малювання,

відображав її в ліричних пейзажах. Мав свої художні виставки в містах Дітройт, Торонто, Сарнія.

Ніколи не забував і своє рідне містечко Городенки. До речі, Городенщина щедро подарувала нашій українській культурі такі помітні постаті, як А. Крушельницький, М. Колодзінський, М. Бачинський, М. Марунчак, М. Голинський, Шухевичі та інших.

Хай ці скромні рядки будуть згадкою про покійного Михайла Гамулу і його творче життя, освячене любов'ю до мистецтва та піклуванням про його збереження на чужині.

М. Гава.

ФОТОРОЗПОВІДЬ
ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ 'КОЗУБА'

ФОТОФРАГМЕНТИ ІЗ КУЛЬТУРНОЇ ПРАЦІ ЧЛЕНІВ "КОЗУБА"

Підібрані фотографії — це лише частина документації із різних виступів, у яких члени товариства брали участь і були відомі як диригенти, співаки, музики, балетмайстри і керівники різних ансамблів.

Багато із них виконували головні ролі у театральних постановках, співали головні ролі у операх не тільки українських, а також чужих.

Також підібрано фотографії із виступів письменників, які проживали у Європі, Україні та Австралії. Їхні літературні виступи нагороджувалися щирими оплесками публіки.

Цю першу спробу удокументувати творчу працю у фотографіях не можна назвати завершеною, бо не всі знімки можна було зібрати. Вміщені тут фотографії часто не зовсім вдалі, аматорські. Але вони дають наочне уявлення про те, як жили і творили члени "Козуба" в різні часи проживаючи у Торонто і поза Торонтом.

Для кращої орієнтації фотографії погруповані за такими ділянками:

- література,
- хори,
- опера й вокал,
- театр,
- балет і танець,
- образотворчість
- дружні розмови і дискусії,
- рекляма вечорів.

Авторський вечір письменника Семена Ковбеля в "Козубі" 23 жовтня 1959

Сидять (зліва направо): ген. Олександр Кузьмінський, д-р Ганна Янішевська, д-р Зоя Плітас, Надія Ковбель-Воробець, Люба Ковбель-Янкович, Оля Ковбель-Карманін, Семен Ковбель, Віра Василенко, Іраїда Черняк, Віра Кемпе, Стефанія Гурко, Раїса Підопригора-Мачула, Олена Світайло. **Стоять (зліва направо):** Петро Волиняк, Осип Вишньовський, Дарія Вишньовська, Микола Бідняк, Володимир Янкович, Іван Боднарчук, Петро Черняк (двоє осіб невпізнані), Богдан Світайло, Михайло Голинський, Юрій Карманін, Павло Степ-Гавриш, Григорій Шведченко, Михайло Гава, Дмитро Романик, Василь Шимко, Юрій Бельський, С. Фодчук і Олександр Охрим.

Поет Яр Слаутич виступає на власному авторському вечорі.

Авторський вечір поета з Києва Віталія Коротича.
Зліва направо: В. Софронів-Левицький, Зіна Прусаченко, Михайло
Голинський, Михайло Гава, Петро Волиняк, Віталій Коротич, Йосип
Гошуляк, Іван Пишкало, Мирон Левицький, Борис Олександрів, Іван
Боднарчук, Теодор Гуменюк.

Після авторського вечора поета Віталія Коротича в гостині Неоніли і
Михайла Гави. Зліва направо: Борис Олександрів, Іраїда Черняк, Неоніла
Гава, Віталій Коротич, Євген Гурко, Стефанія Гурко, Світлана
Олександрів-Грибінська, Іван Боднарчук, Петро Черняк.

Після авторського вечора поетеси Віри Вовк.
Зліва направо: Дмитро Романик, Михайло Гава, Іван Боднарчук, Михайло
Голинський, Євгенія Менделюк, Віра Вовк,
Зіна Прусаченко, Павло Степ. 1962 рік.

Дружня зустріч після вечора письменника з Австралії Дмитра Нитченка.
Зліва направо: Петро Черняк, Іван Дубилко, Надія Дубилко, Неоніла Гава,
Дмитро Нитченко, Олександр Роїк, Іраїда Черняк, Стефанія Гурко,
Варвара Кузьменко.

Авторський вечір письменниці Ольги Мак.
Поетеса Віра Ворскло і Ольга Мак.

**Вечір пам'яті письменника Богдана Лепкого.
М. Гава, Марія Гарасевич, Христина Юзич, В. Родак, О. Хабурський, Надія Кудя.**

**Після авторського вечора письменника Івана Багряного. Внизу: Петро
Волиняк, Віра Василенко; вгорі: Неоніла Гава
та Іван Багрянний. 1959 рік.**

Сучасні поети України! 1990 рік.
Читці: Людмила Судак, Галя Бонк, Наталка Шмир,
Оксана Кульчицька, Марійка Семенюк.

Читає Надія Куца

Художнє читання на вечорі "Колоритність українського весілля"
Люба Цибенко, Лариса Роговська, Олена Булат.

Ілюстрована поема Т. Шевченка "Гайдамаки".
Читці:
Олесь Сторчак, Роман Гурко, Іван Набережний, Віктор Ліщина.

Хор 'Прометей' під диригуванням Юрія Головка. на Святі Державности у 'Мессей Голл'. Десятий зліва - соліст Андрій Сорока. Музичний супровід Казимира Олешкевича. 1961 рік.

Студентський хор під диригуванням Юрія Головка. Сидять: Юрій Головка, Олена Глібович, піаніст Казимир Олешкевич. 1961 рік.

**Катедральний хор при Православній Катедрі св. Володимира під
диригуванням Юрія Несторовича Головка.**

1962 рік.

Хор Православної Церкви у Вест Форт Вілліам (на жаль, багато прізвищ встановити не вдалося). Серед присутніх на фото: М. Гава, І. Щепанська, М. Гуйванко, С. Босий, Г. Підручна, Н. Гава, Н. Вадик, Гельмич, Гельмич, В. Сторожук, Сторожук, Хома.

Хор Православної Громади у Лонг Бранч. Диригент Сергій Босий. 1960 рік.

Т. Шевченко, "Назар Стодоля". Козак - Сергій Босий. Режисер Є. Чайка. Монреаль.

ОДУМ-івський ансамбль бандуристів ім. Г. Хоткевича
і хор "Молода Україна", 1969 рік.
Керівник і диригент - Валентина Родак (у другому ряді по середині).

Хор Української Православної Катебри
св. Володимира
диригент - Валентина Родак.
1981 р.

"Молода Україна", диктори Валентина
Родак, Петро Родак, Леонід Ліщина.
1971 р.

фотофрагменти із виступів оперового співака Михайла Голинського.

Рідкісна документація яка зберіглася у архіві співака.

Голинський Михайло /1890-1973/ - оперовий співак героїчний тенор.

Соліст польських оперних театрів, державних театрів Кієва, Одеси, Харкова. Концертував у Львові, Берліні, Тібілісі, Москві а з 1938 року концертував у С.Ш.А. і Канаді.

Його пам'ять відмічено 1991 року у Львові концертом у програмі було включено канадського оперового співака Йосипа Гошуляка з міста Торонто.

У пам'ять Михайла Голинського недалеко Личаківського парку у Львові, одну із вулиць названо іменем Голинського.

Слід згадати, що за часів польського правління у західних областях України Карпатах, Михайло Голинський мав віллу під назвою "Мирослава" у місцевості Дора яка була місцем відпочинку українських артистів а також поляків і жидів які були членами і співаками Варшавської опери.

У цьому році, син Голинського Богдан і дочка Мирослава роблять старання щоб колишнє місце вілли біля Яремча передати на власність Львівського оперного театру з умовою - "побудувавши "Пансіон ім.М.Голинського" щоб була змога на безплатні відпочинки українським артистам з України, діаспори, родині Голинського та дітям які потерпіли через вибух у Чорнобилі".

Для ознайомлення читачам про життя і творчі виступи та зустрічі співака Михайла Голинського друкуємо ряд фот і документів із родинного архіву Голинських.

М.Гавва.

Голинський М. у ролі Гофман
опера "Пригоди Гофмана".

Голинський М. у офіцерському
однострої Австрійської армії.

Голинський М. в ролі
Татарський принц опера "Турандот".

Голинський М. у ролі
Радамес опера "Аїда".

З визначними діячами України:

Г.Голинська, Лебедева, М.Сокіл, проф.К.Студинський,
пані Студинська, М.Литвиненко-Вольгемут, К.Коптова,
Глухівська, Дніпровська.

Другий ряд: М.Лебідь, М.Вериківський, Г.Рибак, А.Петрівський,
/гол.худ.опери/, В.Дудкевич, А.Маргулян /диригент опери/,
І.Паторжинський, А.Рудницький.

Максим Лебідь, Павло Тичина, Михайло Голинський.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ Т-ВО
ім. М. ЛЕОНТОВИЧА
:: ОДЕСЬКА ФІЛІЯ ::

20-го ГРУДНЯ 1926 РОКУ

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА ДРАМА
(ТЕАТР ім. Т. ШЕВЧЕНКА)

:: ВЕЧІР ::

УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

У ВИКОНАННІ АРТИСТА ОДЕСЬКОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЧН. ОПЕРИ

Михайла ГОЛИНСЬКОГО

ПОЧАТОК О 8 ГОД. ВЕЧ.

За незабутні хвилі великої насолоди,
що ми їх пережили в часі Твоїх
полонюючо - мистецьких виступів у
Львові весною 1927 року, прийми,
Дорогий Друже, цю скромну пам'ятку
на добрий спомин разом з найщи-
ршими побажаннями Твоїх даль-
ших блискучих успіхів, вдово-
лення і тріумфів, рівнозначних
зі славою українського імени.

Радів-Радівський

Франк Радівський *Володимир Мудрий* *Микола Гринько* -

Ян Матковський
Володимир Дорошенко *Александр Сидоренко*

Євг. Кузьмич

Львів, 19 травня 1927.

Дружні побажання від мистців і діячів культури
у Львові.

Чіткі підписи: В.Мудрий, Р.Купчинський, В.Дорошенко,
М.Лотоцький.

Михайло Голинський на склоні віку проживаючи
у місті Едмонтон - Канада.

Раїса Садова в ролі Мадам Батерфляй з однойменної опери Пуччіні.

Опера "Тоска" Пуччіні. Дія перша. В ролі Тоски - Раїса Садова, в ролі Каваллоссі - Давид Тавцетт.

Опера "Медея" Херубіні. Дія друга. В ролі Медеї - Раїса Садова, в ролі Кремонта - Роберт Кюзлі.

Опера "Медєя" Херубіні. Раїса Садова в ролі Медєї.

Раїса Садова - Віолєта, опера "Травїята"

Раїса Садова - дует, опера "Богема".

Раїса Садова - фрагмент з опери "Богема".

Авторські вечори:

Віталій Бендер – читає Маруся Наумчук,

Віра Ворскло – читає Катерина Сенишин,

Гнат Бердо – читає автор,
з права секр. товариства М. Гава.

Володимир Передерій – читає автор,

о. Богдан Сенцьо – читає автор.
Вступне слово – А. Бабич,

співачка - Г. дитиняк,

Піаністка Лариса Кузьменко,

Музик Вадим Кіпа,

Після виступу бандуристів із Детройту Марусі Назаренко і Григорія Назаренка.

Співак Михайло Ґамула і піяністка Іраїда Черняк під час концерту.

**Концерт у пам'ять Симона Петлюри і Євгена Коновальця.
Співає Ірина Дольницька, музичний супровід Антоніни Ярошевич.**

**Концертний дует - Ірина Дольницька і Петро Черняк,
муз. супровід - Зенон Лавришин.**

Перший виступ Елеонори Бербенець у м. Баркісіметто, Венесуела.

Концерт 1000-ліття Хрещення України у Каракасі (Венесуела) з участю Елеонори Бербенець. Український православний священник о. Л. Лотоцький, український католицький священник о. З. Хрущ, Е. Бербенець, католицький кардинал Гозе Алі Ребрун.

Елеонора Бербенець-Билінська – учасниця концерту
відмічення "25-ліття" радіопрограми "Пісня України".

сидять: Г. Колесник, Н. Н., Н. Н., О. Соколик, І. Черняк, Н. Н.

стоять: П. Черняк, В. Мороз, Г. Пушак, Н. Н., В. Наумчук, П. Наумчук,
Е. Бербенець, А. Сорока.

Актор Корнило Савицький
у ролі Степана у п'єсі М. Гоголя "Одруження".

Роман Лібер у ролі Дранко-ковалю,
Кукса-мельника – Б. Дніпровий
"Пошилися у дурні",
реж. Є. Чайка.

П'єса "Наталка Полтавка". Виконавці: Петро Черняк - Петро, Соня Сахно - Наталка, Н.Н., Лавро Кемпе - сват, Ігор Хабурський - Возний, Н.Н.

Соня Сахно у ролі Шаріки, В.Довганюк - Стрілець, п'єса "Король стрільців".

Оперета "Гуцулка Ксеня". Виконавці: Н.Н., Н.Н., Н.Н., Н.Н., Степан Рушак, Соня Сахно, Михайло Тагаїв, Юрій Поченюк, Ганна Тагаїв, Н.Н., Н.Н., Н.Н., О.Хабурський, Андрій Сорока. Композитор Ярослав Барнич, диригент Голинська, Г.

**Колишній актор театру
ім. Івана Франка у Києві
Ростислав Василенко.**

**Ростислав Василенко у ролі Міллера,
"Коварство і любов" Шіллера.
Держ. Драматична Студія при
Державному Академічному театрі
ім. І. Франка, м. Київ, 1941 р.**

**"Фея гіркого мигдалю" І. Кочерги. Торонто.
У ролі графа Бжозовського Р. Василенко (третій зліва).**

**‘Розгром’ І. Багряного. Австралія.
У ролі Матіса – Р. Василенко (по середині). П’ята – Віра Василенко,
Я. Андрухович.**

‘Морітурі’ І. Багряного. Австралія. Штурман – Р. Василенко.

**‘Театр Блавацького’. ‘Дромаха’ Л. Коваленко.
Н. Горленко, Е. Блавацька, Р. Василенко у ролі Потана.**

Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка. "Слово Тараса" читає Р. Василенко.
Диригує В. Божик.

Художнє читання. "Дід Голод" виконує Р. Василенко.

"Наталка Полтавка"
Г.Тагаїв, М.Тагаїв, Г.Ярошевич-Манько. Н.Н. В.Довганьк.

Оперетка "Наталка Полтавка"
М.Тагаїв, Г.Тагаїв, Г.Ярошевич-Манько.

Роман Лібер у ролі багатий міщанина. П'єса Жан Батіст Мольєра "Лікар мимоволі". Біля нього Марійка Тивонюк

**Підготовка до вечора гумору і сатири.
Актори: Борис Дніпровий, Роман Лібер, Яків Сірик.**

**Учасники вечора, присвяченого театру "Березіль".
Сидять: Павло Степ, Іван Боднарчук, колишня акторка театру Пилипенко,
Петро Волинняк, Діна Кравченко, Ніна Буцька;
стоять: Юрій Бельський, Іван Пишкало, Омелян Теліжин, Ніна
Теліжин-Миколенко, Михайло Гава, Макар Мушта, Софія Пишкало.**

**Розмови з Наталею Пилипенко на тему "Харківська Березіль". Іван Боднарчук,
Наталія Пилипенко, Ніна Миколенко-Теліжин, Юрій Бельський, Йосиф Гошуляк,
Михайло Гава.**

Вечір вшанування пам'яті режисера Леся Курбаса.

Михайло Гава, Роман Гурко, Ростислав Василенко, Валентина Родак,
Любомир Хабурський, Олег Хабурський, Тетяна Ткаченко, Йосиф Гошуляк.

Відмічення ювілейної річниці пам'яті Івана Франка 1916-1966, Торонто.

"украдене щастя" І.Франко - фрагмент з першої дії.

Зеня Банах, Зоя Гречко, Віктор Духнай, Маруся Наумчук,
Володимир Дмитренко, Дмитро Хома, Нестор Воронюк,
Євгенія Ковальська, Клавдія Матвіїв, Юрій Наклович,
Галя Максимлюк, Оля Гайсинюк, Роман Лібер.

Відсутні на фото

актори які виконували ролі:

Іван Боднарчук - Микола, Р.Василенко - хандарм, І.Валько - віїт
Михайло Гава - режисер.

фрагмент перед виступом на сцені-п'єса "Непорозуміння" 1965 р.
Валерій Глушко, Маруся Глушко, Галя Куфіль, Дарія Дацишин,
Славко Глашук, Василь Балан, Михайло Гава - режисер.

"драматичний ансамбль молоді при "Сумк" отримав
перше місце між драмгуртками у Торонто а опісля на
"Драматичному фестивалі СУМК" перше місце у Канаді.
журі: А.Карпатська - Едмонтон,
І.Боднарчук - Торонто,
Б.Панчук - Монреаль.

Учасники першої у діаспорі драматичної постановки віршованого роману
Лінн Костенко "Маруся Чурай" під режисурою М. Гава. 1983 р.
Сидять: Тетяна Юхименко, Ліда Юхименко, Наталка Дем'яненко,
Тетяна Чуприна, Михайло Гава, Лариса Роговська, Надія Куца,
Катерина Матковська, Стефанія Дмитрів.
Стоять: Роман Хабурський, Богдан Стукало, Володимир Бабич,
Тарас Мачула, Роман Лібер, Максим Колесник, Юрій Горгота,
Олександр Дем'яненко, Роман Гурко, Іна Михальчук, Олег Хабурський,
Любомир Хабурський.

Подяка "Музи" режисерові М. Гаві. 22 липня 1989 р. П'єса Стефанії Гурко "Приїзд матері". Н. Банах, М. Гава, Д. Луців, Н. Павленко, Р. Франко, В. Семенюк, Й. Малицький, А. Стець, К. Матковська, В. Круцько.

Учасники пєси "Мина Мазайло" - М.Куліш
сидять: Богдан Зарічний, Володимир Семенюк, Йосиф Малицький, Василь Круцько.
стоять: Катерина Матковська, Наталка Банах, Марі"ка Семенюк, Оля Зелененька,
Наталка Шмир, Олег Хабурський, Максим Колесник, Миха"ло Гава - режисер.

Фрагмент з балету 'Сильфід' у виконанні учнів балетної студії 'Аполлон', мистецький керівник Анна Заварихіна.

Зліва направо: М. Дилінська, Т. Ваньо, І. Насаднюк, М. Барчинська, І. Вітушинська, Я. Заварихін, Ю. Пришляк, Б. Салюк, А. Драгомерецька, З. Банах, К. Зорич, в центрі Оля Семенюк.
1957 рік.

Українська балетна студія 'Аполлон'. Мистецький керівник проф. Анна Заварихіна, балетмейстер Ярослав Заварихін та піяніст д-р Казимир Олешкевич (в центрі). Промовляє редактор А. Курдидик. Учасники студії піднесли А. Заварихіній китицю квітів.

Я. Заварихін,

Анна Заварихіна:

Танцювальний ансамбль 'Веснянка'. Художній керівник Микола Балдецький. Сидять: Маруся Карпинець, Маруся Сторошук, Маруся Дзюба, Лореїн Робчак, Оленка Балдецька, Микола Балдецький, Маруся Балдецька, Аделя Уманець, Адріана Можарівська, Люба Бура, Н. Н., Ліда Уманець.

Стоять: Петро Байрачиний, Лена Красовець, Ліда Цимбалюк, Наталка Семенген, Маруся Богуславська, Олександр Шкабарницький, Христя Колодій, Леся Конечна, Катя Тимошенко, Віра Харченко, Роза Карпинець, Петро Уманець.

3-й ряд: Таня Чуприна, Віктор, Чміленко, Славко Свирбівус, Юрій Павлюк, Володимир Кішк, Ярослав Морох, Гелен Білаш, Лінда Білаш, Леся Корнієнко, Віктор Ліщина.

4-й ряд: Тарас Стадник, Юрій Павлюк, Ярослав Конечний, Роман Гусаревич, Євген Павлюк, Віктор Ганза, Михайло Тради́евич, Володимир Клочок, Юрій Новицький, Віктор Чумак, Віктор Глазко, Блейн Скларик, Микола Тхорнк, Михайло Гречко.

**Виступ дівочого танцювального ансамблю "Веснянка".
Художній керівник Микола Балдецький.**

Виступ хлопців у танці "Гопак". Керівник Микола Балдецький.

**Інститут св. Володимира у Торонто. Художня виставка Богдана Васишлишина з
Огайо, США. Біля картин: д-р Михайло Марунчак, художник Богдан Васишлишин,
Михайло Гава.**

“Над озером”, картина Богдана Васишлишина.

"Краєвид" Артемій Кирилюк

"Осінній краєвид", художник Артем Кирилюк.

"Вид з гори", художник Андрій Бабич.

**Андрій Бабич на етюдах у
Ньюфаунленд.**

Андрій Бабич на етюдах у Парижі.

Андрій Бабич на етюдах у Фльоренції.

**Дружня розмова про проблеми українського театру.
 Редактор "Нових Днів" Мар'ян Дальний, актор Андрій Ільків,
 режисер Лесь Танюк, Ада Горгота, поетеса і драматург Стефанія Гурко,
 Неоніла Гава, журналістка Раїса Галешко,
 мистецтвознавець Неля Корнієнко.**

**Дружня розмова про мистецтво.
 Дмитро Федик, Лесь Танюк, Неля Корнієнко, Стефанія Гурко,
 Михайло Гава.**

Сеньори театральної праці у розмові про майбутнє українського театру у Канаді. Актор Ростислав Василенко, оперовий співак Йосип Гошуляк, режисер Михайло Гава, заслужений актор Андрій Ільків.

**Після виступу актора Ростислава Василенка.
М. Гава, Р. Василенко, К. Савицький.**

Омелян Смеречинський під час виступу на ювілейному з'їзді колишніх учнів і професорів Івано-Франківської гімназії. 1963 р.

**Обмін думками по доповіді д-р М. Марунчака.
М. Гава, о. митрат П. Хомин, д-р М. Марунчак, проф. В. Янішевський.**

**‘Головна Виховна Рада’ юного ОДУМ,
1963 рік. Петро Волиняк, Петро Родак,
Микола Битинський, Іван Дубилко,
Микола Валєр, Теодор Хохітєв, Вікентій
Літвінов, Михайло Гаєв.**

**Іван Дубилко багато уваги присвячує Українській Кретинівській Спільноті ‘Союз’.
Зліва направо: П. Степура, В. Гетьманчук, М. Шиповик, В. Іваницький,
М. Дяковський, І. Дубилко.**

**Вшанування Михайла Гави за безкорисну культурну працю грамотою пам'ятним значком Онтарійського Міністерства Культури і Комунікації, 20 квітня 1990 р.
Міністер Христина Е. Гарт, М. Гава, міністер Б. Вонг.**

18 КВІТНЯ (п'ятниця)
ЗАГА. ПРАВ. КАТЕДРИ
ДОПОВІДАЬ
„УКР. ПІОНЕРСЬКІ
ЦЕРКВИ У КАНАДІ
Я. КІТ (з ОТТАВИ)
25 КВІТНЯ
„ВЕРШИНИ Й
НИЗИНИ РОЗВИТКУ
УКР. МОВИ ЗА
ОСТАННІ
ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ“
Я. ХАРЧУН (з ОТТАВИ)
ПОЧАТОК ГОД. 8-МА ВЕЧ.
ПАСКАВНО ПРОСИМО.

ДОПОВІДЬ

ЧЕТВЕР — 31 ТРАВНЯ

ЗАЛЯ УКР. ПРАВ. КАТЕДРИ
604 BATHURST STREET„ПОЕЗІЯ
ВАСИЛЯ СТУСА„

ДОПОВІДАЧ — ПРОФ. ЯР СЛАВУТИЧ

ПОЧАТОК 7:30 ВЕЧ.

ВХІД ЗА ДОБРОВІЛЬНИМИ ЛАТКАМИ

Зразок листівки
про вечір у "Козубі"
пам'яті поета Василя Стуса.

- □ -

ДОВГОЛІТНЮ МРІЮ ЗДІЙСНЕНО

Як було вже сказано, думка видати книжку-альманах про працю мистецького товариства "Козуб" появилася ще в 1980 році, коли товариство святкувало 25 років свого існування. Але деякі члени товариства заперечували цю ідею, і справа видання альманаху відкладалася з року в рік. Прийшов 1985-й, на загальних зборах знову обговорювалося питання про видання альманаху - до тридцятиліття існування "Козуба", але знову більшістю голосів ідея не пройшла. І лише в останні п'ять років думка видати альманах набрала більш конкретних форм і почала реалізовуватися.

Не буду перелічувати всіх причин, котрі гальмували це видання, але найголовнішою з них були труднощі з фінансуванням. На загальних зборах "Козубу" було остаточно вирішено видати альманах до тридцятип'ятиліття його існування.

Головною ціллю альманаху є закріплення в нашій пам'яті тих діячів культури, членів мистецького товариства "Козуб", котрі відійшли у вічність, щоб їхня праця і любов до свого рідного народу, його культури не пішли в забуття. Проаналізувавши працю "Козуба" за ці 35 років невтомної праці, хочеться сказати, що куди б не закинула доля українця, він, поборюючи всі перешкоди в пристосуванні до нової батьківщини, об'єднується, творить притаманне йому духове життя задля вдоволення своєї душі і своїх інтелектуальних потреб. Так було в таборах переміщених осіб в Європі, де наше поселення було тимчасове, так є і тут, у Канаді, де ми поселилися на постійно. Наші супротивники (відвічні вороги) завжди намагалися знищити нашу духовість, винищити наш інтелектуальний потенціал, наших духовних провідників. Проте ми, як невмируще зілля, при першій нагоді відроджуємося знову.

Хто б подумав, що після багаторічного придушення нашого відродження, фізичного винищування провідної верстви народу - поетів, письменників, мистців слова, пензля - коли українську мову витіснили з вузів, середніх і навіть початкових шкіл, вона знову виринула, як весняна квітка з-під снігу. Це доказ нашої невмирущості, нашої духовної сили, нашого глибокого міцного коріння.

Мистецьке товариство "Козуб" є тією маленькою клітиною нашого національного організму, яка своєю муравлиною працею вклала хоч маленьку зернинку в загальний буревій нашого відродження. І ось цих 300 вечорів, які були влаштовані ентузіястами, котрі працювали по змозі своїх сил і часу, є доказом цього. Сподіваюся, що ми цією книгою заповнимо ще одну прогалину з літературно-мистецького життя українців поза Батьківщиною. Мені, як голові товариства впродовж останніх п'яти років, дуже приємно глянути на пророблену працю за цих тридцять п'ять років і сказати: так, ми невтоборні!

Окрема подяка належить нашому невтомному працівникові, довголітньому секретареві товариства Михайлові Васильовичу Гаві, котрий на протязі тридцяти п'яти років, від початку заснування товариства, наполегливо, мов зернятко до зернятка, збирав матеріали з кожного вечора, про кожного доповідача, всі відгуки в пресі, щоб видати цю книжку - Альманах мистецького товариства "Козуб".

Андрій Бабич.

- □ -

КОЛИ ОПТИМІЗМ ПЕРЕМАГАЄ

Вихід кожної нової книжки в діаспорі - це не тільки подія, а перш за все... відвага. Бо укласти книжку з матеріалів, написаних в різні часи, різними людьми з різними талантами і рівнем грамотності, віднайти дописи по різних закутках української діаспорної історії, зібрати докупи і скомпонувати так, щоб вийшла книжка, єдина за змістом, а ще - це видрукувати громадську працю, особливо, коли її видає організація, яка не пратикується на збиранні фондів на допомогу Україні., - на це потрібна справді відвага!

Такою відважною людиною виявився довголітній член "Козуба", справжній ентузіаст на культурно-мистецькій ниві Михайло Гава. Він був серед тих членів управи, які гаряче відстоювали необхідність видання історії товариства. Можна пояснювати цю необхідність по-різному: і як документ для майбутніх дослідників життя українців Торонта, і як факт данини тим (живучим і вже померлим), хто був відданим і безкорисливим членом торонтського культурного товариства.

Мені бачиться необхідність видання книжки саме в другому - у потребі самоствердитися, можливо навіть підвести ризку під тридцятилітнім самовідданним служінням групи ентузіастів благородній справі розвитку й утримання культури серед українців Торонто. Ця досить солідна праця і є найкращою їм нагородою.

Співпрацюючи з паном Гавою протягом періоду підготовки книжки до друку, я вражалася його відданості, організованості і впертості навіть в тих моментах, які вважалися безнадійними. Ім'я Михайла Васильовича не витеснене золотом на обкладинці цієї книжки, як це дехто дозволяє собі, редагуючи зібрану колективну працю. В нього достатньо не тільки грамотності, а й

скромності, щоб не робити цього. Як людина, яка любить передусім працю, а не себе в праці, він волів би і не підписувати тих численних власних оглядів, рецензій, статей, вміщених тут, щоб не так часто майоріло його ім'я.

Знаючи, що коштів на видання книжки фактично нема, він не втрачав оптимізму. І як не дивно, навіть, здавалося б, в безнадійних випадках цей оптимізм перемагав. Запорукою цьому є його віра в людей і пошана до них. Він беззастережно вірив, що історія "Козуба" - це потрібна книжка, і ця палка віра передавалася іншим, і вони давали кошти, писали матеріали, дописували й переписували, коли цього просив редактор Михайло Гава.

І ось готова книжка перед вами. Можливо, комусь події, описані в ній, не видадуться достатньо важливими для загальної мети українців у вільному світі - боротьби за вільну і щасливу Батьківщину. Але таких, хто вузько бачить мету життя й боротьби української діаспори, набереться небагато. Адже кожному відомо, що культурна ділянка є невід'ємною духовною потребою народу. Саме задоволенню цієї потреби в українській громаді Торонта і служить впродовж трьох з половиною десятиліть культурно-мистецьке товариство "Козуб". І це видання є красномовним свідченням цього самовідданого служіння.

Раїса Галешко.

ПОШАНА І ПОДЯКА

жертводавцям які відізналися на наше прохання і допомогли
щоб вийшла друком ювілейна книжка "Козуба" у Торонто.

- 1.000.00 Голинський Богдан і Олеся, у пам'ять батька М.Голинського.
1.000.00 Гава Неоніла, Галя і Михайло, у пам'ять С.Босого, Р.Головка і
Б.Василишина.
500.00 Смеречинська Іванна, у пам'ять чоловіка О.Смеречинського.
500.00 Логин Варвара і Петро, у пам'ять диригента Г.Сапентіва і
професора В.Іваниса.
300.00 Лібер Лідія, у пам'ять чоловіка Р.Лібера.
250.00 Укр.кред.спілка УНО,
250.00 Худ.студія Андрія Бабича, у пам'ять худ.А.Кирилюка.
200.00 Дольницька Ірина, у пам'ять опер.співака П.Черняка.
200.00 Сахно Софія, у пам'ять професора піаністки
Г.Голинської.
200.00 Шведченко Григорій, у пам'ять піаніста К.Олешкевича.
200.00 Товариство укр.Самостійників,
200.00 Копил Петро,
200.00 Заварихін Ярослав, Оаквіл, у пам'ять матері А.Заварихін.
200.00 Кред.спілка "СО-ЮЗ"
165.00 Родак Валентина, у пам'ять диригента Р.Головка.
150.00 Садова Раїса, у пам'ять професора В.Іваниса.
125.00 Дубилко Іван,
110.00 Балдецький Микола, у пам'ять журналіста І.Пишкала.
100.00 "Астро" укр.подорожнє б'ро,
100.00 "УНО" при Коледж вул.
100.00 Сторошак Микола, Вінніпег,
100.00 Головка Лідія, Норт Бей, у пам'ять чоловіка Р.Головка.
100.00 Денисюк Віра і Омелян, у пам'ять журналіста І.Пишкала.
100.00 о.фляк Остап, Едмонтон,
100.00 о.Гурко Теофіл, Вегревіл,
100.00 Остапович Павло,
100.00 Черняк Іраїда,
100.00 Кузик Наталка, С.Ш.А.
100.00 Ворскло Віра, Ошава,
100.00 Лялька Михайло,
100.00 Укр.прав.грумада, Монтреаль,
100.00 Гречко Зоя, у пам'ять актора Р.Лібера,
100.00 Бербенєць Елеонора,
100.00 др.Марунчак Михайло і Наталка у пам'ять синів Городенщини:
М.Голинського, І.Боднарчука
Б.Василишина.

100.00 д-р Марунчак Михайло і Наталка, Вінніпег,
 у пам'ять синів Городенщини: М. Голянського, І. Боднарчука, Б. Василюшина.

50.00 Носик Ірина,
 50.00 о. Дегенюк Федір з дружиною,
 50.00 Черняк-Жоєк Анна, Едмонтон,
 50.00 Марко Володимир і Галина,
 50.00 Кузан Оксана,
 50.00 Романенко Марія і Григорій, у пам'ять диригента Р. Годовка і
 редактора П. Волинця.
 50.00 Сенишин Катерина,
 50.00 Скірко Леонід, у пам'ять проф. піаніста
 К. Олешкевича.

30.00 Літвінов Ефросина,
 30.00 Гамула Петро,
 25.00 д-р Гамула Степан,
 25.00 інж. Івахнюк Антін, Пронто, Онт.
 25.00 інж. Вацик Василь,
 25.00 Коченаш Стефа і Рудольф,
 25.00 о. Бублик Петро,
 25.00 Новицький Славко, Сант Пол, С.Ш.А.

25.00 Нижник Іван, Баффало, С.Ш.А. у пам'ять гром. діячки В.Я. Кузьменко.
 25.00 Василенко Ростислав,
 20.00 Дзвоник, Е., Кенора, Онтаріо, у пам'ять редактора П. Волинця.
 20.00 Ільків Андрій, у пам'ять опер. співака М. Голянського
 20.00 Ліллян і Стенлей, Торонто,

THE SUMMARY OF CONTENTS

The year 1991 marks two important events in the lives of Ukrainians in Canada : the Centennial of Ukrainian settlement and the 35th anniversary of "Kozub" - the Toronto Literary and Art Society.

The Society was founded in the fall of 1956 with the idea of organizing literary events and lectures pertaining to Ukrainian culture as well as vocal and artistic concerts. To fulfill this ambition the Society planned to invite participation from different Canadian and American cities and guests from overseas, including those from Ukraine.

Since then "Kozub" has sponsored over 300 cultural events, a fact that encouraged publication of this almanac. Another stimulus for this jubilee book publication was the desire of the present "Kozub" members to pay tribute to the deceased members who were active in the "Kozub" Society. Some were from Toronto and various other Canadian cities, others from out of Canada. Their contribution to the Ukrainian culture was very noticeable and lasting. They were singers, actors, conductors, writers, poets, artists, ballet dancers and sculptors. Their names shall be remembered by the articles, reviews and photos published in this book.

The content is as follows :

- "Kozub's" foundation
- Chronology of "Kozub's" cultural evenings
- Memoirs about deceased members
- Short biographical notes about present members
- Selected articles depicting "Kozub's" work
- Photo documentation of members' activities in the
Society and outside
- Contributions for this publication

We believe that this Jubilee Book, although modest and with shortcomings, shall give at least the partial picture to the young generations about the cultural life and creativity of the "Kozub" Society. We hope that these generations shall follow the path for the sake of preserving the Ukrainian identity in Canada.

Th Editors

